

POSTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

# Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

5

maj 2000

# Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

maj 2000

5

letnik C

izhaja od leta 1895

## vsebina

Pavle Kozjek	Deset parov čevljev za varno hojo	193
Marjan Raztresen	Književni začarani krogi	195
Helena Kravos	Tudi mi zmoremo	197
Veronika Viltušnik	Pomlad	199
Aleš Tacer	Sam v svoji boli	199
	Drama na strehi sveta	200
Erna Anderle	Turni smuk v spomin	201
Ciril Praček	Vrnite mi moje sinove z gore	203
Vinko Hrovatič	Kaj nova mi pomlad ponuja	207
Lado Brišar	Kolesarjenje po visokih cestah	209
Mire Steinbuch	Kako je Marička zavzela Jalovec	211
Vinko Hrovatič	Si gledal z Mrzlice kdaj že	211
Vinko Hrovatič	Veter ob Jelenci brije	211
Dario Cortese	Ob Nadizi na Stolov greben	212
Bojan Bračić	Abrahamov zimski vzpon	214
Marija Sodja Kladnik	Po zelenih širjavah nad Tolminko	215
Nada Kostanjevič	Skoraj vsi vedo za Bukovo	216
Franc Ojsteršek	Po hriboviti Elbi	217
Helena Giacomelli	Viharnik	218
Vinko Hrovatič	Pojdi z menoj v gore	219
Aleš Tacer	Spremenjeni obraz stoletja	220
	Odmevi	221
	Iz planinske literature	225
	Društvene novice	231
Helena Giacomelli	Višje in nižje	233

Slika na naslovni strani: **Jalovec s Kotovega sedla**

Foto: Mire Steinbuch

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Raztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malesič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelnik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri Agenciji RS za plačilni promet 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d.d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620 - šifra valute - 3053/8. Naročnina za leto 2000 znaša 4500 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 2000, posamezna številka stane 500 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

KATERE POHODNIŠKE ČEVLJE IZBRATI, ZDAJ PRAVZAPRAV NI VEČ VPRAŠANJE

# DESET PAROV ČEVLJEV ZA VARNO HOJO

PAVLE KOZJEK

»Slovenske novice« so tudi pred letošnjo toplejšo planinsko in pohodniško sezono pripravile test, s katerim so hotele svoje bralce – obiskovalce gorskega sveta in narave nasploh opozoriti na to, da je pred odhodom na griče in v gore vredno predvsem obutvi posvetiti največjo možno pozornost. V slovenskih trgovinah je zdaj na voljo ogromno pohodniške, trekniške in planinske obutve, prodajalci ne znajo povsod dobro svetovati, kupci pa pogosto tudi ne vedo, za kaj naj bi se odločili – in zato so taki časopisni nasveti, ki jih pripravijo izkušeni poznavalci, nadvse koristni.

V tem testu sta premalo izkušenim bodočim obiskovalcem goratega in gričevnatega sveta, ki se brez pomoči ne bi mogli dobro znajti med policami trgovin s športno obutvijo, pomagala znana alpinista **Peter Podgornik** in **Pavle Kozjek**, ki sta se pohodniške čevlje sredi marca odpravila preizkušat na Mali Lošinj. Oba alpinista bralci Planinskega vestnika seveda dobro poznajo.

Peter Podgornik je preplezal številne alpinistične težke smeri. Med njimi velja omeniti zlasti prvenstvene smeri v južni steni Aconcague in vzhodni steni patagonskega Cerro Torreja, pa vzpone v stenah El Capitana, Grenlandije... Bil je v Himalaji (Lotse, Jalung Kang), mnogo odličnih vzponov pa je opravil tudi v slovenskih gorah.

Pavle Kozjek je večini še najbolj znan po prvem slovenskem vzponu na Mount Everest brez uporabe dodatnega kisika. Poleg štirih osemtisočakov in dveh sedemtisočakov je preplezal Cerro Torre in El Capitan (oba skupaj s Petrom Podgornikom), opravil je serijo zahtevnih solo vzponov v stenah andskih šesttisočakov in preplezal številne nove smeri v naših in tujih gorah.

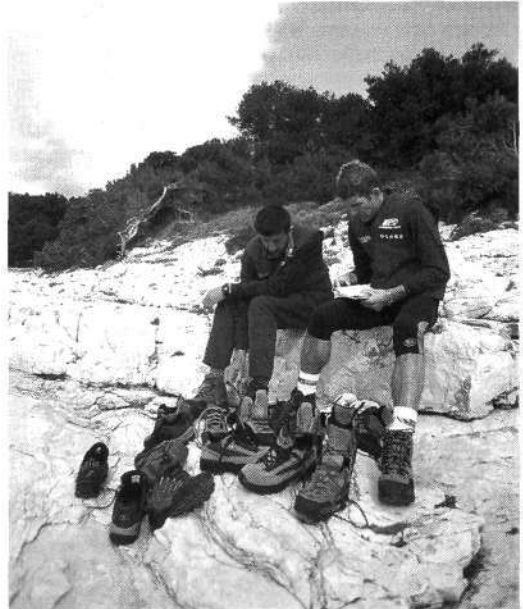
Letošnji test pohodniške obutve z dovoljenjem Slovenskih novic v nekoliko skrajšani obliki ponatiskujemo.

Pohodniške čevlje sta preizkuševalca glede na namen razdelila v tri kategorije:

1. Čevlji za lažje, označene poti so navadno izdelani iz lahkih, zračnih materialov, kot so semiš, nubuk ali najlonska vlakna. Le redki modeli so vodotesni, zgornji del čevlja pa pri hoji običajno ne nudi posebne opore stopalu. Njihova osnovna odlika je udobje, tako da jih pogosto lahko nosimo tudi za vsakdanjo rabo. Marsikdo si bo za takšne namene namesto trekniških čevljev omislil trail copate.

2. Čevlji za zahtevnejše poti in lažja brezpotja so zaradi vedno boljših materialov in načinov izdelave navidez vse bolj podobni najlažjim. Pomembna razlika med njimi je v tem, da so bolj togi, manj se prilagajajo terenu in bolj držijo nogo. Seveda gre to deloma tudi na račun lahkosti in udobja. Takšni čevlji so priporočljivi tudi za manj izkušene pohodnike na najlažjih poteh.

3. Čevlji za zahtevne razmere so praviloma višji, da oprimejo gleženj, in dovolj togi, da dajejo nogi oporo v



Po vsakem preizkusu sta preizkuševalca natančno zapisala vsa opažanja.

zahtevnih situacijah, kot je, na primer, prečenje strmega pobočja, ki je po možnosti še spolzko ali pokrito z gruščem. Goretex ali kakšen drug material podobnih značilnosti je za takšne modele že skoraj pravilo, saj jim nekaj ur hoje po snegu ali razmočenem terenu ne bi smelo priti do živega. (Op. ur.)

\*\*\*

## KAKO KUPOVATI ČEVLJE?

V splošnem velja pravilo, da se sorazmerno z večjo zahtevnostjo terena večja tudi teža in robustnost obutve, večji pa postaja tudi pomen profila podplatov. Čevljev za najbolj ekstremne razmere (visokogorje, dolgotrajna hoja po snegu, uporaba derez) v našem testu nismo zajeli, ker po karakteristikah že spadajo med tehnična gorska obuvala, ki jih dobimo v specializiranih trgovinah.

Test prinaša splošne karakteristike posameznih skupin čevljev in posebnosti različnih modelov, na katere je potrebno biti posebej pozoren. Vsak takšen test je seveda deloma subjektiven, odvisen tudi od občutkov in okusa ocenjevalcev. Običajno je najbolje poiskati kategorijo čevljev, ki jih potrebujete, in nato poskusiti nekaj modelov, ki so vam všeč. Pri tem je treba biti pozoren zlasti na naslednje:

- Prostornost: Če potisnete prste do konca čevlja, mora na peti ostati nekaj prostora, čevljev pa ne sme tiščati od strani. Poleg tega je predvsem na sestopih

pomembno, da so čevlji dovolj trdno zavezani, da noga ne zdrsi povsem naprej in da si ne »nabijamo« prstov.

- Čevlje vedno poskušajte z nogavicami, podobnimi tistim, ki jih boste kasneje uporabljali na pohodih.

- Petni del čevlja se mora lepo prilegati nogi, sicer se bodo radi pojavili žulji.

- Konica čevlja ne sme stiskati prstov. Širino preostalega dela čevljev lahko reguliramo z vezalkami, medtem ko se konica le redko raztegne. To še posebej velja za močnejše modele, ki so dodatno zaščiteni.

Kaj pomenijo številke 1, 2, 3? Imenu proizvajalca (z velikimi črkami) sledi ime modela, v oklepaju je oznaka terena, ki mu je čevlj namenjen: 1 – lahek, 2 – srednje zahteven, 3 – zahteven.

### MERRELL Baya Ventilator (1,2)

Nizek, lepo izdelan in oblikovan trekinški čevlj, ki bo marsikomu všeč tudi kot vsakodnevna obutev za suho vreme ali pa morda kot čevlj za vožnjo z gorskim kolesom. Odlikujeta ga zračnost in udobnost, zato vam v



Merrell Baya Ventilator: priporočljiv model, še posebej, če upoštevamo razmeroma ugodno ceno.

njem tudi poleti ne bo prevročje. Kljub lahkotnemu videzu je dovolj dobro zaščiten tudi za nekoliko zahtevnejši teren. Podplata je razmeroma kompakten in v srednjem delu primerno okrepljen, odlikuje ga odličen profil. Blazinjenje ni izrazito in skozi podplata rahlo občutimo podlago, kar na lažjih terenih nikakor ni narobe. Petni del lepo drži nogo, pohvalo zasluži tudi zavezovanje in vpetje jezika z vezalkami. Kot celota je to zelo priporočljiv model, še posebej, če upoštevamo razmeroma ugodno ceno.

Cena: 13.990 tolarjev.

### SALOMON Exit Low (2)

Salomon je letos predstavil nekoliko prenovljeno kolekcijo pohodniških čevljev, ki pa je obdržala glavne značilnosti prejšnjih modelov. Exit Low bo všeč predvsem tistim, ki imajo tudi z nizkimi čevlji raje nekoliko težji korak. K temu največ pripomore masiven in precej trd podplata, ki je skupen tudi višjim modelom Salomona. Zdi se, da je tak podplata za nizek model kar malo preveč robusten, je pa zato priporočljiv za »težje kategorije«. Obnesel se bo predvsem v srednje težavnem terenu. Čevlj je dobro zaščiten in primeren tudi za vlažno vreme, zato pa je zračenje nekoliko slabše. Da noga vseeno diha, poskrbi jezik iz debelo podložene mrežaste tkanine, ki tudi nekoliko poveča občutek udobja. Navidez širok sprednji del čevlja nekoliko zavaja: za nekoliko širšo nogo spredaj kaj hitro zmanjka

prostora. Petni del je zelo nizek, vendar dobro oprime nogo.

Cena: 15.990 tolarjev.

### ALPINA Strada (1, 2)

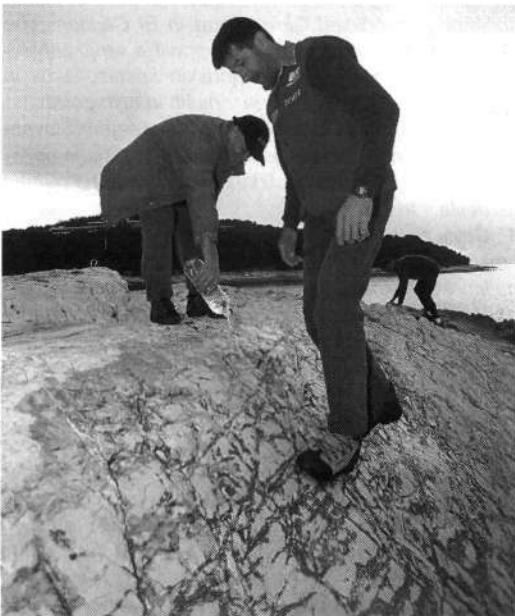
Med novimi modeli Alpine je predvsem pri nižjih čevljih opaziti napredek. Model Strada je precej podobnih karakteristik kot nizek model Salomona: trden, močan,



Alpina Strada: soliden vsestranski čevlj, ki je tudi cenovno sprejemljiv.

dobro se znajde tudi na težjem terenu, kjer omogoča nogi zanesljiv nadzor nad gibanjem. Ker je model namenjen tudi sprehodom in potovanjem, bi bil podplata morda lahko nekoliko manj robusten in predvsem v petnem delu nekoliko mehkejši in bolj blazinjen. Močno usnje zagotavlja, da bo čevlj dolgo kljuboval času. Petni del zelo lepo oprime nogo, pri poskušanju pa morate biti pozorni na usnjen rob v višini zunanje kosti gležnja, ki bi občutljivejšim nogam lahko zagrenil pohod v naravo: morda bi bil lahko pomaknjen nekoliko naprej. Vezalke so nekoliko predolge. V celoti je to soliden vsestranski čevlj, ki je tudi cenovno zelo sprejemljiv.

Cena: 12.490 tolarjev.



Skale je bilo treba politi, da je bilo mogoče ugotoviti, kako podplata prijema v deževnih razmerah.

**LOWA Sapporo GTX (1,2)**

Udobje je prevladujoča značilnost tega čevlja, to začutite takoj, ko ga obujete. Notranjost je zares lepo izdelana, brez vsakih motečih robov. Podplat je tudi tukaj morda nekoliko masiven, vendar je v primerjavi z nekaterimi drugimi modeli bolje vzmeten. Čevljev je kljub temu dovolj lahek, spredaj pa nudi dovolj prostora tudi za širša stopala. Precej visoka gumirana zaščita po celotni dolžini sicer nekoliko poslabša zračenje, kar pa pri nizkih modelih ni ključnega pomena. Najšibkejša stran je visoka cena, ki pa ima svoj razlog: to je Gore-texova membrana, ki omogoča dihanje in zadržuje vodo. Gore-tex se očitno uveljavlja tudi pri nizkih modelih trekinških čevljev, čeprav razlogi za uporabo niso tako tehtni kot pri višjih modelih.

Cena: 19.990 tolarjev.

**SALOMON Exit Mid (2)**

To je nekoliko višja izvedba modela Exit Low: pravzaprav bi značilnosti nižjega modela lahko kar prepisali tudi pod model Exit Mid, saj se čevlji razen barve in

kakšnega centimetra višine ujemajo skoraj v vseh podrobnostih. Masiven podplat (enak kot pri modelu Low) se pri tem modelu bolje vklopi v celoto. Zaradi debelo podloženega jezika čevljev deluje mehko, tudi ko močnejše zategnemo vezalke; to je včasih kar potrebno, saj oprijemanje pete ni tako tesno kot pri večini drugih modelov. Tudi zaradi tega kontrola gibanja na težjem terenu ni optimalna. Na vlago občutljiv jezik je šibka točka v deževnem in vlažnem vremenu. Konica čevlja je, tako kot pri modelu Low, poleg gumijaste prevleke dodatno zaščiten z nazaj privihano gumo s podplata, tako da močnejša brca v skalo ali korenino ne bo povzročila večje škode. Model kot celota deluje bolj lahkotno in uravnoteženo kot njegova nižja varianta in majhna razlika v ceni je vredna premisleka.

Cena: 16.990 tolarjev.

**MERRELL Blade (1, 2)**

Čevljev je potrdil napovedi lanskega testa in se je znašel na vrhu prodajne lestvice. Blade je lahek in hkrati dovolj kompakten trekinški čevljev z odličnim profilom, trdnim, a udobnim oprijemanjem noge, dobro zaščiten in

namesto komentarja

## KNJIŽEVNI ZAČARANI KROGI

Že večkrat se je marsikdo iz planinskih krogov – pa tudi zunaj njih – spraševal, kako je mogoče, da je v tako množični slovenski planinski organizaciji razmeroma tako malo bralcev planinske literature, tudi Planinskega vestnika. Vprašanje se je ponavljalo: ali večino članov slovenske planinske organizacije res zanimajo samo ali predvsem sobotni in nedeljski izleti, od katerih nekateri pravzaprav sploh niso v čisto prave gore, in čisto nič drugega iz planinskega sveta? Hkrati so se nekateri spraševali, kako je mogoče, da so razmeroma majhne prodane naklade tiste planinske literature, ki izide v Planinski založbi (seveda brez planinskih zemljevidov in vodnikov), medtem ko skoraj vse druge slovenske založbe, ki kaj dajo nase in izdajajo taka dela, svojo planinsko literaturo dobro prodajajo.

Zdaj je dano o tem premišljevali tudi članom upravnega odbora Planinske zveze Slovenije, potem ko so na zadnji seji zvedeli že dolgo znan, vendar za marsikoga kljub temu osupljiv podatek:

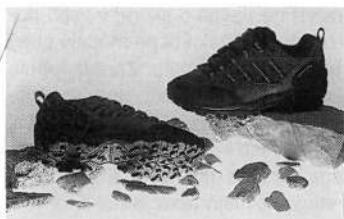
Knjige ni težko izdati, ampak jo težko proda tisti, ki tega ne zna. Zato bi bilo treba profesionalizirati (med drugim tudi) prodajno službo Planinske založbe ali pa

vsaj izkoristiti možnosti, ki jih ima PZS, najbolj množična slovenska društvena organizacija z več kot stoletno tradicijo. Takole je bilo med drugim rečeno: PZS ima okoli 230 planinskih društev, ta pa ve se koliko svojih planinskih koč, ki jih obiskujejo množice planincev in drugih obiskovalcev. Tako društva kot njihove kočice so lahko prodajna mesta za planinsko literaturo – v Sloveniji ni toliko knjigarn, kjer več ali manj uspešno prodajajo vsakršno literaturo, kot je pravzaprav specializiranih prodajnih mest, kjer bi lahko bilo na voljo vsakršno duhovno bogastvo, ki zanima planinsko občinstvo. Na teh specializiranih planinskih prodajnih mestih planinskemu založniku, Planinski založbi pri PZS, ni treba plačevati velikih marž, knjige in vsakršna druga planinska literatura so zato lahko tam bistveno cenejše blago kot v knjigarnah, takšen razmeroma poceni spominek s planinskega izleta pa na koncu koncev tudi kaj velja.

A je zdaj v komajda kateri planinski koči okoli Triglava naprodaj knjiga planinskih pravljic o Zlatorogu, v kočah pod gorami »ne držijo« vodnikov, zemljevidov, potopisov, pričevanj, romanov, slikanic in vsega drugega, v čemer je tako ali drugače popisana tamkajšnji gorski svet. Tam seveda ni niti Planinskega vestnika; njega dni je bila v vsaki koči vsaj ena številka, da so jo v deževnih dneh prebirali v koči ujeti planinci, zdaj najpogosteje ni niti ene same za vzorec in za propagando. Na drugi strani se slovenski planinski založnik upravičeno pritožuje, da njegove izdaje ne gredo v promet sorazmerno s številom planinskega članstva.

V vsestransko korist bo, če (ko) bo presekan ta gorijski voz.

Marjan Rztresen



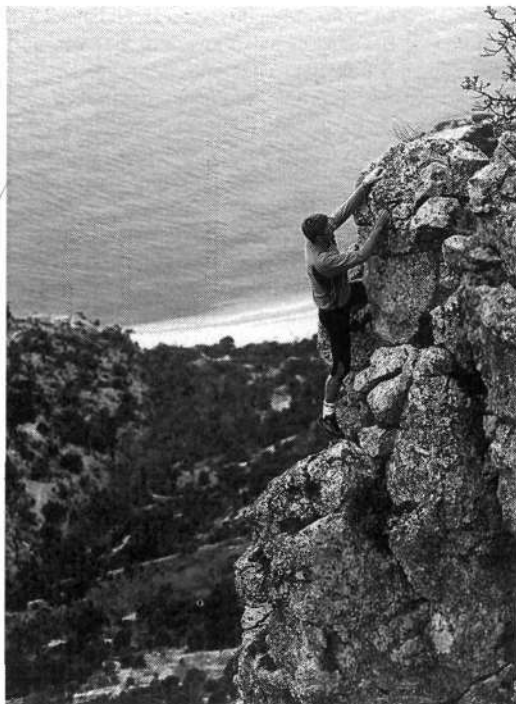
**Merrell Blade:** cena je glede na kakovost ugodna, model je mogoče priporočiti.

zares lepo izdelan. Posebna pozornost je posvečena petnemu delu čevlja, ki s plastičnim nastavkom nudi nogi dodatno oporo in stabilnost. Dobro je premišljena tudi dodatno zaščitena konica čevlja, ki bo nekoliko neudobna le v primeru, če imate izrazito široko nogo. Poleg zračne blazine, ki je varno skrita v podplatu, skrbi za udobje še poseben profil iz mehke gume, tako da zares hodimo kot po vzmeteh. V težjem skalnatem terenu to včasih tudi moti, vendar čevlji ni namenjen plezalnim avanturam. Cena je glede na karakteristike in kakovost modela ugodna in če potrebujete takšen tip čevlja, je nasvet enostaven: priporočamo.

Cena: 16.990 tolarjev.

### ALPINA Trapper (2)

Trapper je udoben klasičen polvisok do visok čevlji za srednje zahtevne terene, ki se bo obnesel predvsem v mokrem terenu in deževnih dneh. V celotnem sprednjem delu, pa tudi ob straneh je precej visoko zaščiteno z gumiranim materialom, ki pa, žal, tudi močno omejuje zračenje. Podplat z dobrim profilom in precej trdim



Vsak model je bilo treba preizkusiti tudi v navpični skali.

Foto: Rafael Marr

vzmetenjem je nekoliko občutljiv na torzijske obremenitve. Pohvalo zaslužita oprijemanje in zaščita gležnjev, ki je trdna in hkrati udobna. Za prste je (kot tudi pri drugih modelih Alpine) prostora dovolj, konica je zelo okrogla, sprednji del (zlasti okrog začetka vezalk) pa je precej nizek, kar bo morda moteče za izrazito visoka ali široka stopala. Zaščita pred vlago je izboljšana z membrano comfortex. Čevlji v primerjavi s konkurenco deluje nekoliko okorno, kar pa na pohodnikov, ki prisegajo na klasična trekinška obuvala, verjetno ne bo motilo. Cena: 16.490 tolarjev.

### ALPINA Sierra (2, 3)

Gre za visok model trekinških čevljev, ki meri predvsem na zahtevnejše terene. Posebnost je manšeta za oporo gležnjem, ki skupaj s plastičnim opetnikom daje nogi zares dobro oporo. Precej okrogla konica je po-



Alpina Sierra: meri predvsem na zahtevnejše terene.

vsem zaščiten pred vlago in udarci, pa tudi sicer pri Alpini niso varčevali z materialom, saj je večina čevlja iz kvalitetnega usnja. Podobno kot pri modelu Trapper je tudi ta čevlji morda nekoliko premalo prostoren v višini začetka vezalk. Vzmetenje je nekoliko trše kot pri večini podobnih modelov, podplat s kvalitetnim profilom pa se za to kategorijo čevlja preveč zvija in zato v težavnem terenu nudi nogi premalo opore. Boljše strani čevlja so material in oblikovanje zgornjega dela, modelu pa bi nedvomno koristilo nekoliko drugače oblikovanje in bolj kompaktno izdelan podplat. Pred vlago ga ščiti membrana iz sympatexa.

Cena: 19.990 tolarjev.

### LOWA Renegade GTX (2)

To je kvaliteten model trekinškega čevlja, primeren za širok spekter pohodov v naravo od lažjih pa do bolj zahtevnih. Če cenite udobno počutje svojih nog, je to vsekakor dobra izbira: notranjost je brez neprijetnih robov, sprednji del pa nudi dovolj prostora tudi za široko stopalo ali visok nart. Čevlji je kljub resnemu in kompaktnemu videzu presenetljivo lahek. Peta in zgornji del čevlja lepo oprijemata nogo in ji dajeta oporo, zato bodo z modelom zadovoljni tudi pohodniki, ki so sicer vajeni višjih čevljev. Tenko, vendar močno in na ključnih mestih dvojno usnje in ojačani najbolj izpostavljeni deli čevlja zagotavljajo, da v trgovini ne bo treba prezgodaj iskati nove obutve. Profil podplata je oblikovan tako, da opravi tudi z zahtevnejšimi razmerami, napis

Gore-tex pa nas opozori na membrano, ki bo pokazala svoje odlike v dežju ali snegu. Izdelava je kakovostna, tudi šivanje je zelo kvalitetno. Cena je – neglede na dobro kakovost – precej visoka.

Cena: 24.990 tolarjev.

### SALOMON STF 6 (2, 3)

Od treh testiranih modelov Salomona si najboljšo oceno zasluži njihov najvišji model. Podplat je standarden, enak kot pri nižjih modelih, z dobrim profilom contagrip in primerno vzmeten. Močnejša zaščita sprednjega dela in več usnja govori, da je čevljev namenjen tudi za resnejše ture. Nadvse pohvalno je udobje, tudi izdelava je precizna. Zaradi mehkejšega materiala v zgornjem delu gleženj ni posebno tesno oprijet, je pa zelo dobro zavarovan pred udarci in kamenjem na meliščih.

Salomon STF 6: čevljev je vsekakor vreden svoje nekoliko višje cene.



Navidez je čevljev nekoliko masiven, vendar občutek izgine, ko ga obujemo. Mehko usnje je navidez občutljivo na mokroto, ki pa do noge zlepa ne bo prišla, saj je čevljev zaščiten z membrano gore-tex. Zanimivost je »avtomatsko« blokiranje vezalk, ko jih zategnemo do željene stopnje. Čevljev je nedvomno vreden svoje nekoliko višje cene.

Cena: 22.990 tolarjev.

## PLANINSKE IZKUŠNJE IZ CENTRA ZA USPOSABLJANJE INVALIDNIH OTROK

# TUDI MI ZMOREMO

### HELENA KRAVOS

S planinstvom kot interesno dejavnostjo smo v Centru za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla Vojka v Vipavi začele marca leta 1997. Idejo sva s kolegico dobili po uspešno končanem športnem dnevu, ko sva skupino otrok namesto na igrišče ali po ravnih poteh bližnje okolice odpeljali čez polje na grmajno. Z nekaj napora, ki pa nikomur ni škodoval, smo prišli pod Gradiško Turo. Opogumljeni s prvimi izkušnjami sva predlog predstavili vodstvu Centra, ki je idejo podprl, v izvedbo pa sta se vključili še fizioterapevtka in delovna terapevtka. Planinstvo je tako stopilo ob bok že obstoječim dejavnostim v Centru, kot so atletika, kolesarjenje, tekmovalno plavanje in smučanje.

Med vzroki za odločitev o uvedbi planinstva v naš program življenja in dela je bil najpomembnejši ta, da je planinstvo interesna dejavnost, ki zagotavlja otrokom boljše kvaliteto življenja in jim daje enake možnosti, kot jih imajo zdravi vrstniki. Namenjeno je psihomotorični okrepitvi, urjenju spretnosti, razvijanju samozavesti, vključevanju v širše okolje in pripravam na športna tekmovanja. Narava je za otroke največja igralnica in najbolje opremljena telovadnica. Z željo pridobiti nova znanja, dobiti potrditev o svojem delu in s pomočjo izkušenj drugih zagotoviti optimalno varnost pri hoji v hribe sem se udeležila izobraževanja za mentorje planinskih skupin, ki ga skupaj prireja Zavod za šolstvo Republike Slovenije in Planinska zveza Slovenije pod naslovom Srečno v gore I. in II.

### PRVI PROGRAM POHODNIŠTVA

Za lažjo izvedbo smo pripravili celoten program pohodništva. Pripravili smo ga tako, da z njim uresničujemo zastavljene jasne cilje in odgovarjamo na vprašanja, zakaj in kako v naravo. Med cilje smo na prvo

mesto uvrstili hojo in premagovanje telesnih naporov, sledijo pa razpoznavanje utrujenosti in pravilno reagiranje nanjo, urjenje osnov orientacije, spoznavanje rastlinstva in živalstva ter zgodovine krajev s pomočjo bajk in legend, praktično izvajanje osnovnih veščin



Kratek postanek za pogled v fotoaparata



Posebno doživetje v snežni nevihti na Vremčici

prve pomoči, samostojno skrb za pravilno obleko in obutev, poslušanje vremenske napovedi, učenje pravilne izbire zdrave hrane in pijače ter upoštevanje pravil obnašanja v naravi.

Rekli smo si: če nam bo uspelo slediti tem ciljem, potem bomo nekoč skupaj spoznali, kako telesna utrujenost kot posledica planinstva bistri telo in duha in daje nove duševne in telesne moči. Takrat si bomo zastavili nove cilje.

Izvedba opisanega programa večini zdravih otrok ne predstavlja posebnih težav. Vendar pa so naši otroci drugačni. Zato nekaj besed o tej drugačnosti in vzrokih zanjo.

Cerebralna paraliza je posledica okvar na osrednjem živčnem sistemu. To je stanje in ne proces, kar pomeni, da se praviloma ne slabša, razen če se pridružijo še dodatni patogeni simptomi. Okvare na osrednjem živčnem sistemu so najpogosteje pridobljene pri otroku pred rojstvom, med rojstvom ali neposredno po rojstvu. V Centru pa se, žal, povečuje število otrok s cerebralno paralizo kot posledico prometnih nesreč. Pri nas usposabljammo otroke s prizadetostjo zaradi cerebralne paralize iz celotne Slovenije. Vsak otrok je kombinacija motenj v telesnem in duševnem razvoju. Motnja v duševnem razvoju je na različnih ravneh lažje in zmerne duševne prizadetosti, motnja v telesnem razvoju pa zajema motnje ravnotežja, koordinacije, hitrosti, vzdržljivosti, spremenjena sta tonus in spastičnost mišic. Z motorično prizadetostjo je tesno povezana senzorična prizadetost, ko otrok ni sposoben občutiti, prepoznati pravega položaja telesa, zaznavati oblike prijetega ipd. Približno polovica vseh naših otrok je telesno težje prizadetih in so stalno vezani na invalidski voziček. Z

električnimi vozički je tudi večina teh, predvsem starejših, neodvisna od pomoči drugih. Približno tretjina otrok si pri gibanju pomaga s kolesi, skuterji ali hoduljami, manj kot četrtina pa jih ne potrebuje pomoči pri gibanju.

Pri naših učencih so pogoste motnje opazovanja, zaznavanja in predstavljanja, težave se pojavljajo pri pozornosti, orientaciji v prostoru in pri pomnjenju, moten je emocionalni razvoj, pojmovni in besedni zaklad je siromašnejši. Motena je tudi vizualno motorična koordinacija, grafomotorika, skromnejše so življenjske izkušnje in delovne navade. Izrazite in številne so motnje govora in jezika, govor je slabo razvit, stalni spremljevalec so motnje vida in sluha, izraziti so procesi pozabljanja, pogoste pa so tudi vedenjske motnje. Kljub vsemu z optimizmom premagujemo težave, saj »bodočnost ni odvisna od prognoz, od upanj in želja, temveč od lastne volje obvladati probleme« (dr. **Alexis Straus**).

## NA POHODIH

V dejavnost se gojenci od 7. do 20. leta starosti vključujejo prostovoljno in po svojih sposobnostih. Pohodov, ki so enkrat mesečno, se redno udeležuje 10 do 15 otrok. Pohode prilagajamo predvsem vremenskim razmeram in napovedim. Če je napovedano ali ob odhodu slabo vreme, pohod raje preložimo, saj so zaradi pestrosti strokovnih služb v naši ustanovi mnenja o koristnosti ali škodljivosti hoje v slabšem vremenu deljena. Smo pa med pohodi kljub vsemu že doživeli dež, meglo in snežni metež. Ta doživetja so si naši mladi planinci najbolj zapomnili.

Običajni daljši pohodi trajajo z odmori tri do štiri ure. Sposobni smo premagati tudi nekaj sto metrov višinske razlike (bili smo na Slavniku in Malem Golaku, obiskali smo Otiško okno in se povzpeli k Blejski koči). Hojo nam najbolj otežuje sneg. Otroci težko hodijo po gazi, saj marsikdo potrebuje za stabilnost več prostora in pomoč z držanjem za roko. Nekateri otroci, ki sicer dobro hodijo po običajnih gladkih in ravnih tleh (prostori v stanovanju, asfalt), velikokrat – vsaj na začetku – doživijo blokado ob naravnih ovirah, kot so kamenje na poti, grmovje ali podrto drevje. Takrat brez spremljevalčeve roke, opogumljajočih besed in razgovora ne gre. Pri tem ne gre vedno za strah, slabo orientacijo in ravnotežje, ampak preprosto za pomanjkanje izkušenj.

Taka je izkušnja, ko smo na enem izmed pohodov skupino gojencev namerno spustili naprej, da bi preverili njihovo sposobnost samostojne orientacije na neoznačeni poti, vendar z vidnim ciljem v dolini. Ustavili so se pred oviro – robido, ki je štrlela na stezo. Deklica, ki je hodila prva, je skupini povedala, da ni več poti. Na vprašanje, kaj lahko naredimo, je bil odgovor, da se vrnemo, še več pa je bilo nebogljernih pogledov. Robido, s katero so se nekateri prvič srečali, smo s palico odmaknili in uspešno nadaljevali pot.

Sčasoma smo pridobili nekatere izkušnje, ki jih sedaj dosledno upoštevamo pri načrtovanju in izvedbi pohodov. Skupino ponavadi razdelimo v hitrejšo in počas-





Počitek na naravni preprogi

Foto: Helena Kravos

nejšo. Na daljše pohode vzamemo hitrejše, na krajše pa oboje, tako da se večkrat počakamo ali pa sestanemo na cilju. Pri hoji navkreber je ponavadi potrebnih več spodbud kot fizične pomoči. Ta je v večji meri potrebna pri sestopanju v dolino. Hodimo počasi in previdno, da se čim bolj izognemo zdrsem in padcem. Kljub vsemu so naši redni spremljevalci manjše praske, blatna oblačila, »podaljšane« roke spremljevalcev in veliko smeha.

Pohode ponavadi zapolnjujemo še s celo vrsto zanimivih reči. Veliko se pogovarjamo, opazujemo rastline, ugibamo živalske sledi, izvajamo orientacijo po drevesih, soncu, uri, zemljevidu, obujamo legende ali bajke, ki nam krajšajo naporen čas hoje, se valjamo in drsamo po snegu, stelji ali kar tako. Na razglednih mestih ugibamo panoramo pod seboj, izmenjujemo izkušnje v vsem, kar vidimo in kar nas zanima, naš stalni spremljevalec pa je tudi petje. Učimo se pomagati drug drugemu, uživamo v malici, kritično opazujemo svoj odnos do narave, nabiramo storže, polžje hišice, kamne, v studencih si umijemo roke, iz snega naredimo snežaka, če je na našem cilju žig, ga odtisnemo v dnevnike, pozdravljamo ljudi, ki jih srečamo, in se z veseljem fotografiramo.

Reakcije na utrujenost po pohodu so zelo različne: nekateri želijo počivati, posamezniki postanejo razdražljivi, vedenjska slika nekaterih hiperaktivnih otrok se še poslabša, pri nekaterih pa ni opaziti posebnih reakcij.

## O NAS VEDO TUDI DRUGI

Tudi po prihodu v Center pohoda še ni konec, saj si je potrebno očistiti čevlje, zabeležiti vtise, urediti oglasno desko... S svojo dejavnostjo seznanjamo tudi druge prebivalce Centra, v aprilu pa za vse gojence še posebej organiziramo ekološki dan. Večkrat nas obiščejo tudi predstavniki Planinskega društva Vipava, s katerimi gledamo diapozitive, s prispevki pa sodelujemo tudi v društvenem glasilu Tura. Vsako leto se udeležujemo tradicionalnega srečanja primorske planinske mladine na Vremščici. Med zelo odgovorne naloge sodi tudi to, da vsako leto odnesemo k cerkvi sv. Miklavža pismo gojencev in delavcev, poskrbimo pa tudi, da Miklavž

realnim željam ugodi. Med načrti, ki bi jih radi uresničili, je izvedba dvodnevne ture s prenočitvijo v planinski koči in doživetje kratkega nočnega pohoda.

Po treh letih izvajanja planinske dejavnosti smo prišli do določenih izkušenj. Ugotovili smo, da tudi nekateri naši otroci zmorejo zavidljive napore, kot so nekaj ur hoje in premagovanje nekaj sto metrov višinske razlike.

Še vedno iščemo odgovor na vprašanje vključevanja vseh vedenjsko motenih otrok v planinstvo. Sama menim, da je njihovo vključevanje smiselno, če se v naravi umirijo, če jo doživljajo in če je v procesu usposabljanja opazna pozitivna sprememba vedenjske slike. V nasprotnem primeru menim, da so druge oblike sproščanja v naravi primernejše ter varnejše za otroka in prijaznejše za naravo. Opažam tudi, da so otroci v naravi bolj občutljivi na neprimerno obnašanje sogojenca kot v Centru. Ko se srečujem z gojenci in me sprašujejo, kdaj bomo spet hodili, mi je lepo pri srcu. Takrat vem, da smo se pred tremi leti prav odločili in da bomo nadaljevali.

## Pomlad

VERONIKA VILTUŽNIK

*Prebujaj pomlad se,  
že led se topi,  
zemlja se vode napije,  
ptica iz grma se oglasi,  
narava se v cvetje ovije.*

*Trava zelena iz zemlje buhti,  
divjad po dobravah se pase,  
sonce ogrelo je bele skalé,  
cvetov polne gorske so jase.*

*Ob vodi cvetóci teloh dehti,  
čebela na njem se spočije,  
bistri potoček čez kamne hiti,  
pomladno ga sonce obsije.*

## Sam v svoji bóli

ALEŠ TACER

*Terni oblaki  
so sonce mi vzeli,  
megla počasi  
se plazi čez dol.*

*Skrilo nebo  
se je v temni globeli,  
blisk šviga z gromom  
visoko čez Stol.*

*Sédel  
na skalo sem.  
Dívji naravi  
izkričal sem sebe,  
razkril svojo bol.*

MIMO UMIRAJOČE ALPINISTKE SO ČLANI VEČ ODPRAV MIRNO ŠLI NA VRH NAJVIŠJE GORE SVETA

## DRAMA NA STREHI SVETA

Šortulpa + Opna? ✓

Telo je bilo oddaljeno deset metrov. Trzalo je, noge in roke so se premikale kot pri lutki – kot da bi jih kdo vlekel z nitjo. Le še 240 metrov je bilo do vrha. **Lakpa**, eden izmed šerp, je takoj zaklical, naj se na trzajoče telo ne ozirajo, južnoafriški alpinistki **Cathy O'Down** pa so noge obstale in v glavi ji je vrelo: »Nihče ne more pričakovati, da boš priplezal do mrtve točke in potem svojo skupino ogrozil z reševanjem nekega tujca,« so bile njene prve misli. Tam zgoraj seveda ni telefonske številke za reševanje v sili, ni gorske reševalne službe, ki bi poskrbela za ponesrečenca, vsak, ki ni sposoben premikati nog, je obsojen na smrt. Žrtev, je vedela **Cathy**, bi morali vso dolgo pot do doline nositi, pomagati bi morala celotna skupina, pot bi trajala tri dni. Življenje tam zgoraj je pač odvisno od gibanja, ki zvišuje telesno temperaturo. **Cathy** je vedela, da je možnost za rešitev tega nesrečneža zelo majhna, da bi zaradi takega reševanja njena odprava najverjetneje doživela neuspeh, da bi bil zaman ves trud, ves s težavo zbran denar, ves čas, ki so ga vložili v pot na vrh sveta. In bili so le štiri do pet ur oddaljeni od njega.

### »ZAKAJ DELAŠ TO ZAME?«

Telo je ležalo kot velika črka V, videti je bilo, kot da ima zlomljeno hrbtenico. To pa je pomenilo, da ne more hoditi – pomenilo je torej smrt. Zakaj potem s tem telesom izgubljam čas, prezebati, se pustiti demoralizirati? Zakaj se ne obrniti stran in nadaljevati pot? Že isti hip pa je **Cathy** vedela, da tega ne more storiti. Doseči vrh preko človeškega življenja? S tem ne bi mogla živeti. Stopila je do vodje odprave **Iana Woodatija**: »Živi, pogledala bom!« **Ian** je prikimal. Gazila je do telesa in pokleknila ob njem. Bila je ženska. Njena koža je bila



Avtorica pretresljive izpovedi izpod Everesta, južnoafriška alpinistka **Cathy O'Dowd**

mlečnobela in gladka kot porcelan, kar je znamenje močne podhladitve. Zenice so bile razširjene, gledala je, vendar tako, kot da je ne bi videla. »Ne zapusti me,« je zašepetala ženska. **Cathy** je postalo slabo. Z dolgimi, temnimi lasmi ji je bila v nekem smislu podobna; **Cathy** je bilo, kot da bi gledala svojo usodo v prihodnosti. To, da je bila pri zavesti, je bil celo dober znak – mogoče pa bi jo vendarle lahko rešili. »Več nas je, poskusili ti bomo pomagati. Takoj se vrnem, obljubim ti!«

»Zakaj delaš to zame?« jo je vprašala obnemogla ženska, ko se je **Cathy** vrnila z lanom in šerpo. Dekle na snegu ni imelo nobene vidne poškodbe, poleg nje je ležala prazna kisikova bombica ruske izdelave. Medtem ko sta jo **Ian** in šerpa poskušala dvigniti, ji je **Cathy** hotela natakiniti rokavice. Puhovko je imela ponesrečenka samo ogrnjeno preko ramen; tisti, ki zmrzuje, skoraj ne čuti mraza. Topla kri teče od srca v roke in noge in močno ohlajena nazaj v srce. To je trenutek, ko si žrtev trga obleko s telesa.

Moška sta poskušala žensko dvigniti, toda njene roke so bile napihnjene in negibne, svojih gibov ni mogla več nadzirati. Potem sta jo hotela nasloniti na skalo, kar jima je uspelo po večkratnih poskusih.

»Ne zapustite me,« je ponavljala ženska.

»Pomagala ti bom,« ji je zagotavljala **Cathy**, ki je pozneje pripovedovala: »Nismo imeli dovolj kisika še za enega človeka. Imeli smo rezervne bombice, nismo pa imeli rezervnih ventilov oziroma rezervne maske. Njene ruske maske ni bilo mogoče priključiti na naše bombice. Če bi ji hoteli pomagati, bi morala dobivati veliko kisika, in sicer dolgo, kar bi torej pomenilo, da bi bil eden od nas stalno brez njega, zaloge pa bi tako prav hitro porabili.«



Z Rusom poročena **Fran Arsentijeva**, prva Američanka, ki je prišla na vrh Mount Everesta brez uporabe dodatnega kisika, je med sestopom v bazni tabor od izčrpanosti obležala na pobočju gore; odprave, ki so hodile mimo, ji niso mogle pomagati, na gori pa je isti dan ostal tudi njen mož.

Šerpa je poskušal priklicati bazni tabor, toda tam spodaj so izklopili telefon. »Američanka sem,« je nenadoma povedala ženska v snegu. Cathy pa: »Američanka? Neverjetno!«

### ZAKONCA NA VRHU GORE

Ameriška odprava je bila en sam dan pred njimi. Njene misli so se vrnile k temu, kar je videla dan prej: dve postavi na vrhu. »Plezala sta kot par, brez šerp, brez kisika, brez telefonske povezave z baznim taborom.« Potem pa se je spomnila še druge podrobnosti: veselega ameriškega dekleta, ki je tekalo po taboru in čakalo na svojega moža Rusa, s katerim naj bi se odpravila na vrh. Cathy se je naenkrat zazdelo, da jo že dolgo pozna, da ji je blizu in da jo mora rešiti.

Do Cathyne skupine so prišli alpinisti iz Uzbekistana, ki so se vračali z vrha gore. Cathy jih je poskušala prepričati, da bi pomagali, vendar so le žalostno zmajali z glavami. Mimo onemogle alpinistke so šli dan prej na poti na vrh. Pustili so ji kisik in nekaj spodbudnih besed in šli svojo pot. Zdaj so bili dokončno prepričani, da ji ni več pomoči. Kljub temu so počakali, da sta se lan in Cathy odločila.

Ian je onemoglo žensko še enkrat poskušal postaviti na noge. »Moraš sodelovati,« ji je prigovarjal, »sicer ti ni pomoči. Umrla boš.« Toda njene noge so bile mehke kot špageti.

Cathy je pozneje pripovedovala: »Več kot eno uro smo bili ob njej. Pri minus 30 stopinjah. Stopicala sem, da bi se malo ogrela, čutila sem, kako mi mraz leze po telesu. Moji prsti so bili že skoraj popolnoma neobčutljivi, tresla sem se in šklepetala z zobmi pod kisikovo masko.«

### ŽALOSTEN IN MRZEL SESTOP

Odločitev, da bodo žensko pustili umreti, je bila sprejeta skoraj brez besed. Med njenim negotovim preživetjem in njihovo možno smrtjo so se odločili za svoja življenja. Ian in šerpa sta se obrnila od ženske, ki je na trenutke izgubljala zavest.

Cathy pravi: »Tedaj je v meni izginila želja, da bi nadaljevala vzpon do vrha. Videla sem že trupla na svoji poti, nikoli pa nisem zavestno pustila nekoga umreti. Plezala sem iz veselja do novega, toda tedaj je veselje izginilo. Hotela sem oditi v dolino, čim dlje od gore.«

Tudi vodja odprave Ian je izgubil veselje do nadaljevanja vzpona. Eden od šerp se jima je pridružil, drugi so nadaljevali pot.

Odpravili so se v dolino, ženska pa je obsedela, naslonjena na skalo, in od časa do časa odprla oči. Videti je bilo, kot da jih išče.

Sestop je bil žalosten in mrzel, vsi so bili razočarani in duševno izčrpani. Ob devetih zvečer so prišli v višinski tabor. Cathy je potem dejala: »Vrgla sem nahrbtnik v šotor in se zavlekla vanj.«

Pozno zvečer se je iz zvočnika zaslišal vznemirjen glas šerpe Lakpe: »Na vrhu smo, uspelo nam je!« je kričal.

Ko so se tisti, ki so dosegli vrh, na poti proti baznemu taboru in dolini vračali mimo nesrečne popolnoma onemogle alpinistke, je še živela. Ko pa se je naslednje jutro druga skupina odpravila na vrh, je bila mrtva.

Pozneje je Cathy zvedela, da je bila gospa **Fran Arsentijeva** na vrhu, da je kot prva Američanka dosegla vrh brez uporabe dodatnega kisika.

Tudi njen mož se ni vrnil z gore.

### MINIATURA

## TURNI SMUK V SPOMIN

### ERNA ANDERLE

Pisalo se je leto 1995. Luka, Janez in Matjaž so se vse bolj glasno dogovarjali, da se s turnimi smučmi odpravijo s Šije pod vznožjem Košute mimo planin, ki se raztezajo pod Kladivom, Škrbino, Tegoško goro, Košutnikovim turnom in Tolsto Košuto na Plešivec ter pod Stegovnikom vse do Javornika. To je vsekakor kar lep zalogaj, zato sem skrivoma le upala, da se jim bom lahko pridružila. Takrat nisem niti slutila, da bo ta tura postala spominska. Tako so se namreč odločili Matjaževi prijatelji gorski reševalci, ko so nemo obstali ob spoznanju, da se jim Ful (tako so Matjaža klicali najboljši prijatelji iz vrst alpinistov in gorskih reševalcev) ne bo več pridružil na planinskih poteh in niti ob druženjih v dolini.

Vesela sem bila, da sem se trojici februarja leta 1995 lahko pridružila. Prijetno zavetje nam je v soboto nudila kočica gorskih reševalcev na Šiji. Vsi smo bili kar nekoliko nestrpni, ko smo v zgodnjem nedeljskem jutru zapustili toplo kočico. V njej je ostala Mica, Lukova živ-

ljenjska sopotnica, ki je po našem odhodu poskrbela za red v koči. »Na Javorniku pa na svidenje,« smo si zaželeli in že nas je vzelo prebujajoče se jutro. S smučmi na nogah in ne preveč lahkimi nahrbtniki na ramah



Takole je bilo letošnjega februarja po počitku v Dolgi njivi.

smo šli čez Gromov rob, na planino Pungrat in na Tegoško planino. Čeprav je bila kočja v Dolgi njivi zaprta, smo se za oddih ustavili prav tam. Od tod nas je namreč čakal vzpon na Plešivec (1801 m), ki je bil najvišja točka celotne ture. Skozi gozdove in po kolo-voznih poteh, kjer nas je ujela prava snežna ploha, smo obšli Stegovnik in se spustili do točke, ki nam je narekovala ponoven vzpon, če smo želeli priti na Javornik. Ni kazalo drugega, kot da se zagrizemo v strmino – in v zgodnjem popoldnevu smo že obnavljali tekočino pri Zdravcu na Javorniku.

Pridobili smo nove izkušnje in se zadovoljni z opravljeno potjo spustili v dolino.

Zadnji februarški dan leta 1995 nam je življenjska usoda vzela Matjaža. Zato smo se odločili, da se bomo vsako leto v začetku februarja v njegov spomin srečali in se podali na ta turni smuk. Z Lukom sva se letos že šestič podala od Šije do Javornika, pa tudi Mica vztraja pri druženju in poznejšem pospravljanju na Šiji. Na

spominsko turo se poda različno številna družina. Letošnjega 13. februarja se nas je zbralo 17, od tega tri ženske. Razen v dveh primerih so vsi udeleženci vedno prišli do cilja. Razmere so seveda iz leta v leto različne, kar tudi prispeva k temu, da je tura vsako leto dovolj pestra.

Za razliko od prvega turnega smuka se vsako leto ustavimo v odprti kočji pri Nikotu v Dolgi njivi, kjer nas čaka topel prostor in se lahko pošteno odžejamo. Čudoviti razgledi na Julijce, Karavanke in Kamniške Alpe nas spremljajo vse do spusta ob vznožju Stegovnika. Na Javorniku svoje druženje končamo ob skrbni postrežbi družine **Štamcar**.

Matjaž tako ostaja med nami na poseben način in preden se vsako leto poslovimo, smo si enotni, da se ob letu osorej ponovno podamo na pot – če bo le zdravje služilo. Upam, da bo tako čim več naslednjih let – saj mi kot Matjaževi ženi to veliko pomeni.

## Zanimiva najdba

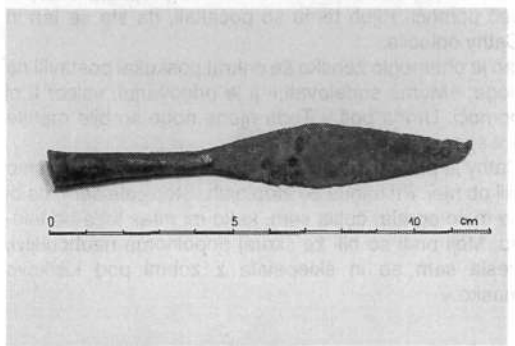
Dne 31. oktobra 1999 je bila pri sestopu z zahodnega vrha Planjave (2394 m) po jugojugozahodnem grebenu približno 110 metrov pod vrhom v gruščnatem žlebu pred večjo votlino, ki je pravzaprav brezno, najdena železna ost puščice. Ležala je med gruščem, ki se je pri hoji premaknil, tako da je prišla na svetlo in se je na prvi pogled videla kot star zlomljen plezalni klin.

Kako je ta konica prišla tako visoko? Glede na mesto najdbe, ki je od zgoraj navzdol bistveno laže dostopno kot od spodaj navzgor, je zelo verjetna razlaga, da jo je tja gor oziroma dol prinesla ranjena žival, gams ali kozorog. Puščica jo je morala zadeti tako, da je udarila v kost, vendar ni izpadla. Vrh osti je namreč malo zakrivljen. Tako jo je bežeča žival prinesla do kraja, kjer je nato verjetno tudi ostala. Možno je pa tudi, da je srednjeveški (divji?) lovec zgrešil svoj cilj, a po puščici ni šel, ker je bila v težje dostopnem svetu.

Take najdbe so v Julijskih Alpah razmeroma pogoste, v Kamniških Alpah pa zelo redke, posebno še na



Planjava, slikana iz Kamnika; s puščico je označeno mesto najdbe konice.



Najdena konica; lepo se vidi zakrivljen vrh in nastavek za leseni del, ki je v stoletjih povsem strohnel.

Foto: Bojan Pollak

takih višinah. Strokovnjak, **Milan Sagadin**, je ugotovil, da naj bi bila ta konica iz 9. do 10. stoletja našega štetja, torej mora biti stara med 1000 in 1200 leti. To je za tako majhen in nezavarovan železni predmet, ki je dolg komaj 11,5 cm in širok 2 cm, debel pa samo nekaj milimetrov, zelo velika starost, saj običajno takšne reči na zraku, v dežju, megli in snegu kaj hitro rjavijo in propadejo. Vzrok, da je ta ost še vedno dobro ohranjena, je verjetno v tem, da je konica izdelana iz »samorodnega« železa, morda tudi meteorskega, ki bistveno manj rjavi kot običajno železo. Tudi čistejše ozračje in še kakšno drugo zavarovanje je vplivalo na to, da železo ni povsem propadlo, saj se je, kar je tudi zanimivo, po nekaj tednih, ko je bila konica v dolini, in sicer na suhem, rjavenje močno povečalo. Zato konico konzervirali.

Najdba te konice dokazuje še nekaj. Po naših gorah so se že zelo dolgo pred nami potikali »planinci«, in sicer tudi zelo visoko. Zelo verjetno je, da so na vseh vrhovih, ki so bili lahko dostopni za štirinožne živali, že zdavnaj stali tudi ljudje – na Planjavi prav gotovo.

Bojan Pollak

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

# VRNITE MI MOJE SINOVE Z GORE

CIRIL PRAČEK

**Ciril Praček** je znano ime; član planinske organizacije je že od konca dvajsetih let, ko se je včlanil v Turistovski klub Skala na Jesenicah. Gorski reševalec je od avgusta 1931, od mladih nog pa je smučar visoke kakovosti, uspešen olimpijski tekmovalec, gorski vodnik, trener in učitelj smučanja, ki je veliko moči posvetil vzgoji podmladka.

Bralci Planinskega vestnika in nekaterih drugih revij ga poznamo kot uspešnega pisca, ki je poleg številnih člankov od leta 1948 naprej napisal tudi priročnika Smučanje in Slalom, vodnik Turni smuki – Julijske Alpe, skupaj z **Mirom Črničcem** vodnik Turni smuki ter leta 1962 izredno zanimivo knjigo Med gorskimi reševalci.

Zadnja leta je ponovno pobrskal po beležkah in spominu ter pripravil knjigo z naslovom Vrnite mi moje sinove z gore. Tudi v tej knjigi je več pričevanj o reševalnih akcijah v gorah, ki jim je tokrat dodal še spomine na nekatere svoje ture v domačih in tujih gorah ter zapise o vodenju po visokogorju.

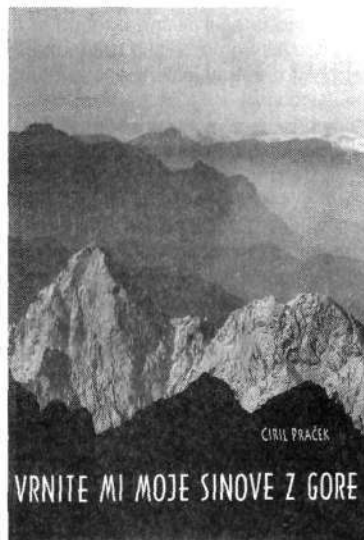
Snov je bogata in poučna. Privlačna je za kateregakoli gornika, za alpinista, reševalca in turnega smučarja. V pričujočem prispevku, ki je okrajšano poglavje iz te knjige spominov, je opisana odmevna akcija na Velem polju, od koder je GRS hitela na pomoč alpinistom **Alešu Kunaverju, Stanetu Belaku in Tonetu Sazonovu**, ki jih je med prvenstvenim zimskim vzponom v Čopovem stebru v severni steni Triglava zajelo dolgotrajno snežno neurje in jim je kljub uspešnemu vzponu med povratkom v dolino grozila smrt v morju novo zapadlega snega.

O tem govori zgodba, ki je pred nami. Knjigo lahko nabavite pri Planinskem društvu Jesenice. V njej so poleg akcije Velo polje na 285 straneh opisani še številni drugi dogodivljaji.

Uredništvo

## AKCIJA VELO POLJE

Triglavska stena je bila privlačna za tuje in domače plezalce že kar od prvih začetkov alpinizma pri nas, to je kmalu po letu 1900. Nemški in avstrijski plezalci so začeli naskakovati vse bolj in bolj težke smeri in s tem spodbudili tudi naše gornike, ki nemških smeri niso samo ponavljali, marveč tudi za vedno vpisali svoja imena v trdo triglavsko skalo. To se je zgodilo po letu 1920, ko so se pojavili Skalaši kot plezalni odsek SPD. Pri tem so se odlikovali **Joža Čop** z Jesenic, **Miha Potočnik** iz Mojstrane, ki je pozneje, ko je doštudiral pravo, živel v Ljubljani, ter **dr. Stanko Tominšek**, tudi iz Ljubljane. To je bila »zlata naveza«, ki ima v Julijcih mnogo prvenstvenih smeri. Joža Čop in **Pavla Jesihova** sta po koncu 2. svetovne vojne prva preplezala Centralni steber, ki je po Jožu dobil ime Čopov steber.



Tisti, ki so po letu 1945 ponavljali njegovo smer, so si pridobili sloves najboljših slovenskih alpinistov.

Triindvajset let po tem dogodku, februarja 1968, so bili v Triglavski steni trije najboljši slovenski alpinisti tedanje dobe, Aleš Kunaver, Stane Belak in Tone Sazonov. Konec stoletja, ko pišem te vrstice, je živ samo še Sazonov. Plezali so Čopov steber, kar sicer ni bilo več nekaj izrednega; izredno je bilo to, da so plezali pozimi in v najslabših vremenskih razmerah, ko je v glavnem vse dni snežilo in je na meter podlage padlo okoli tri metre snega.

To dejanje spada gotovo med največje alpinistične storitve svojega časa tako v slovenskem kot tudi v svetovnem merilu.

Začelo se je 2. februarja 1968 v lepem vremenu; visoko v steni jih je ujelo silovito snežno neurje, ki jih je prisililo k bivakiranju. Po treh dneh neprestanega sneženja, ko jim je zmanjkovalo hrane za daljše bivakiranje, so se odločili, da bodo kljub sneženju plezali naprej.

Medtem je v dolini nastal preplah. Plezalci bi morali že davno izplezati, toda od njih ni bilo nobenega glasu. V začetku so z Aljaževim domom imeli zvezo s klici, potem pa je slabo vreme z grmenjem plazov odvzelo še to možnost.

Poklical me je načelnik PGRS Jesenice **Ludvik Založkar** in odšla sva na Postajo milice na Jesenicah, kjer naju je čakal **Bine Vengust**, načelnik Komisije za GRS pri PZS. »Tak je položaj,« je Bine na kratko navedel vse, kar mu je bilo znanega. »Kaj boste storili, veste sami, saj imate izkušnje o teh stvareh.«

Ludvik me je pogledal: »Kaj misliš ti, Ciril?«

Imel sem za seboj izkušnje nešteti pohodov v Triglav- 203

ske pogorje in vedel, da so pozimi glavni problem snežni plazovi in hoja v globokem snegu.

»Čimprej naj se odpravi močna skupina iz Stare Fužine čez Voje na Velo polje. Računam, da bo v tem primeru potrebnih vsaj trideset mož, da bi pregazili globok sneg, saj sneži že več dni. Vzamejo naj popolno reševalno in alpinistično opremo in hrano za pet dni. Potrebovali bomo gorska nosila mariner. Potrebujemo še petsto metrov jeklenice, vsak naj ima s seboj tudi plezalno vrv.«

Ludvik se je z menoj v vsem strinjal. Takoj je dvignil alarm v Mojstrani, Bohinju in na Jesenicah.

Proti Velemu polju se je še istega jutra, v torek, 6. februarja 1968, odpravila skupina desetih ljubljanskih reševalcev, Ludvik pa je mobiliziral še dvajset mož s smučmi. Ljubljanci so imeli krpilje, ki se v preglobokem snegu niso najbolje obnesle. Imeli tudi niso reševalne opreme, ker so računali na Jesenice.

Pozno popoldne istega dne je dvajset krepkih mož v globokem snegu rinilo na Voje. Snežna odeja se je globoko udirala, poleg tega je padal še težak, moker sneg, ki je že davno zasul sledi ljubljanske deseterice. Debelina snežne odeje je hitro naraščala, zato smo si kar kmalu navezali smučmi.

Tudi na smučeh ni šlo najlaže, čeprav neprimerno bolje kot peš. Sneg se je nabiral na smučmi. Nismo dolgo uživali lepote zasnežene narave, znočilo se je in prižgali smo čelne svetilke, svetli stožci svetlobe so tipali skozi temno noč.

Še v Stari Fužini smo se domenili, da bomo z oddajniki vzdrževali zvezo s Ski hotelom na Voglu. Tam so bili vodilni člani GRS iz Ljubljane, jeseniška ekipa pa je bila opremljena z radijskimi postajami.

Na planini na koncu doline Voje smo se ustavili in se domenili, da bomo prenočili v seniku. V globokem snegu, megli in sneženju bi lahko ponoči celo zašli, pod

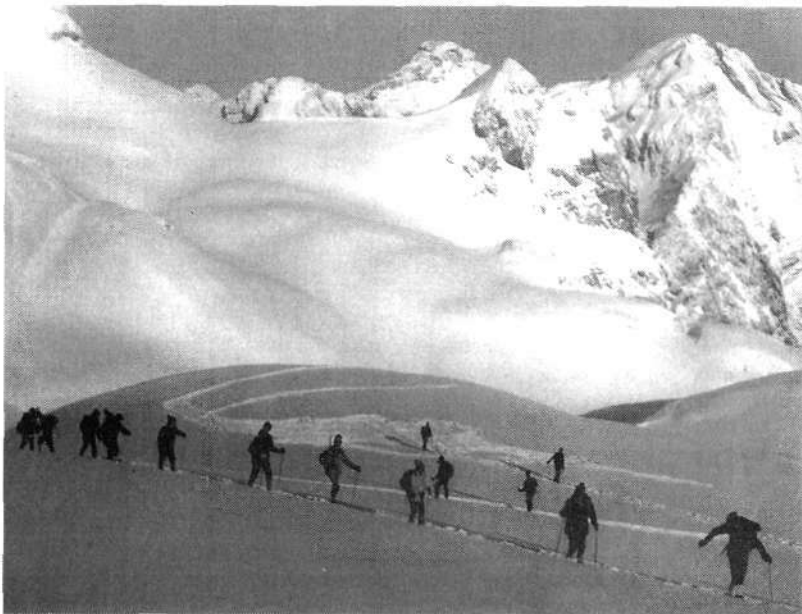
težkim tovorom bi kdo tudi omagal in zaspal v snegu. Nesmiselno bi bilo, da bi hodili vso noč, čez dan pa spali. Da smo ravnali prav, smo videli naslednjega dne, ko smo hodili ves dan in do noči komaj dosegli Dom Valentina Vodnika. Od konca doline Voje rabiš poleti za to pot dve do tri ure hodā.

V seniku je bilo delavno. Tisti, ki so imeli plastična ogrinjala, so jih napeli po tramovih, da se osušijo; bolj ali manj mokri od južnega snega smo bili vsi. Kmalu so se oglasili kuhalniki in utrujenim reševalcem s čajem pričarali toploto v grla. Po prigrizku je zadonela tiha in umirjena pesem, toda kar hitro je vse utihnilo.

Vodja skupin mojstranskih, bohinjskih in jeseniških reševalcev je bil po dogovoru jeseniški načelnik Ludvik Zalokar, nekdanji znani alpinist in reševalec, ki se je po drugi svetovni vojni vrsto let marljivo udeleževal v gorah in deloval tudi kot načelnik PGRS Jesenice. Zaradi izredno tvegane akcije je kot svetovalce pritegnil v vodstvo še stare, izkušene reševalce. Razširjeno vodstvo se je to pot obneslo, prepirov ni bilo, nad vsemi je visela grožnja plazov. Vodstvu se je na Velem polju pridružil še ljubljanski reševalec **Marjan Keršič-Belač**.

Zjutraj se še ni dodobra zdanilo, ko smo zagazili v nov sneg. Po stezi, kjer se je komaj zaznavno opazila sled ljubljanskih reševalcev, smo se težko otovorjeni vzpenjali navzgor.

Jesenice so dale najmočnejšo ekipo, ki je bila popolnoma opremljena; v njej smo bili vodja akcije in načelnik PGRS Jesenice Ludvik Zalokar in reševalci **dr. Tomaž Ažman, Pavle Dimitrov, Peter Ferjan, Vlado Hlede, Stane in Franci Koblar, Jože Makovec, Berti Krapež, Primož Polajnar, Ciril Praček, Tine Rezar, Uroš Župancič in Jože Balant**. V mojstranski ekipi so bili načelnik PGRS Mojstrana **Pavel Baloh** in reševalci **Janko Ažman, Janez Brojan, Stanko in Zvone Kof-**



Triglavski smuk iz Kotla pod Ržjo k Domu Valentina Staniča

Foto: Ciril Praček

ler ter **Klavdij Mlekuž**, vsi izredno vztrajni in odlični alpinisti, ki so se že vnaprej priporočili, da bodo šli v steno, če bo potrebno. Preplezali so najtežje smeri v Julijcih in v času po tej akciji, v letih 1970 in 1971, zelo težke stene v Dolomitih in Centralnih Alpah. Nekateri so bili tudi na Istor-o-Nalu v Hindukušu in so na sedemtisočaku celo reševali.

Sestava moštva je bila številčno in kakovostno močna, kar so okoliščine tudi zahtevale. Sneg je padal neprestano; dolga pot in mokrota, ki je reševalcem silila za vrat, sta ubijala voljo, toda ubiti je nista mogla. Tisti na čelu je vse bolj počasi vlekli noge iz globin snežne odeje, dokler ni stopil h kraju in nasledniku prepustil vodstvo v belem morju. Ure so minevale, čeprav dolge in težke kot svinec. Nebo pa je sipalo neprestano in vztrajno, kot je bila vztrajna kolona na poti.

»Če so še v steni, tedaj jih ni več v steni, ker so jih odnesli plazovi,« je modroval tih glas v dolgi vrsti.

Toda motil se je. Natanko takrat so trije alpinisti v steni v najhujšem snežnem metežu plezali zadnje dolžine. Izredni alpinisti, ki jih ni moglo nič zadržati!

Do popoldanskih ur smo prišli do skalnatega skoka pod ravnico Malega polja, ki jo tvori sprva gozdnat, valovit svet. Pod previsom smo zakurili, se premočeni greti in se okrepčali. Ko smo se vsi zbrali, so prvi naskočili še zadnjo strmino in izhodili stezo čez strm prehod, kjer je v razmerah, kakršne so bile, že nevarno za plaz.

Na vrhu smo se zbrali in si navezali smuči, ki smo jih dotlej nosili. V tako globokem snegu bi samotni gornik kaj kmalu omagal. V takem snegu je sposobno hoje samo večje število ljudi, ko posameznik le redko pride v vodstvo.

Sneg je padal brez prestanka. Tudi na smučeh se je na položnem vzponu udiralo čez pol metra, toda to je bilo še vedno dosti bolje kot udiranje prek enega metra brez smuči na nogah.

Pred lovsko kočjo, ki stoji levo od ravnine Velega polja, je bila zasajena palica z listkom, da je v koči čaj in da so tisti pred nami odšli v Dom Valentina Vodnika. To je bilo sporočilo deseterice Ljubljančanov. Nekateri iz naše skupine so odšli do kočje in si postregli s čajem. Za kočjo je ležal mrtev gams, ki ni zdržal lakote ali pa ga je pobrala bolezen. Umret je prišel h koči – morda je v skrajni sili računal na človekovo pomoč. Narava je neumljena, slabiči in bolni odpadejo. Tu gori je pozimi vse kot pred milijoni let – tako blizu ljudem in tako daleč od normalnih dolinskih razmer.

V lovski koči sta ostala utrujena Stane Koblar in Peter Ferjan, vsi drugi smo se zbrali v Domu Valentina Vodnika.

Kot vodjo s sedežem v Smučarskem hotelu na Voglu je Komisija za GRS pri PZS določila **Franceta Zupana**. Z njim smo bili povezani z radijskimi postajami. Imel je neposredno zvezo z Ljubljano. Vseh nasvetov in navodil centrale se nismo mogli držati, kajti odločati smo se morali po trenutnem stanju na terenu, upoštevali pa smo koristne nasvete.

Ni ga bilo, ki v tej akciji ne bi občutil silnega pritiska izrednih okoliščin, nastalih zaradi neprestanega sneženja, megle, debele snežne odeje in plazov. Tisti plaz, ki



Ciril Praček pred vzponom na Matterhorn – goro mladostnih snaj (Arhiv C. Pračka)

se trga s Tosca jugovzhodno od Doma Valentina Vodnika, je že zdrsnil v noči s šestega na sedmi februar, vendar je izredno močno sneženje že pokrilo njegovo sled.

Bili smo v pravi pasti, spriči izredne količine snega je bil tudi dom že v nevarnosti.

Omenim naj še, da smo ob prihodu v dom pregledali zalogo hrane, ker je del reševalcev ni imel dovolj s seboj in bi se lahko zgodilo, da bi se reševanje močno zavleklo. Na zalogi v domu je bilo hrane še najmanj za mesec dni. Ta skrb je torej odpadla.

V sredo, 7. februarja, smo bili vsi zbrani pred domom. Marjan Keršič si je navezal krplice in poskušal hoditi v celcu. Za petnajst korakov je potreboval dvajset minut.

»Fantje, že samo zaradi mase snega smo obsojeni na mirovanje v koči, ne glede na orjaški plaz, ki bo zgrmel z Vernarja in je pri tej debelini snega resna nevarnost. Videli ste, da niti s krplicami nisem prišel nikamor.«

Vedel sem, da ima povsem prav, čeprav me je strašno grizlo, če sem samo pomislil na trojico v steni. Tu naj sedim, v domu, moji prijatelji pa bijejo svoj zadnji, nečloveški boj s snežno stihijo!

V neštetih zimskih pohodih v Triglavsko pogorje sem dobro spoznal, kaj so triglavski plazovi.

Vedel sem, da ne bo prav, če se umaknemo v kočjo in plezalce v steni – zaradi razmer sicer upravičeno – prepustimo njihovi usodi. In da prav tako ne bo prav, če



Tone Sazonov-Tonač po sestopu v Velsko dolino 7. februarja 1968 (Arhiv Dušice Kunaver)

gremo naprej in bodo plazovi pobrali nas. Tisti, ki vse bolje vedo od reševalcev na terenu, nas bodo po stari navadi obzrli do kosti.

Spodaj, na ravnini Velega polja, sem opazil Ferjana in Koblarja, kako se zaman mučita, da bi prišla k nam. Rila sta po masi snega in videti je bilo, da sta že močno pri koncu z močmi, čeprav sta bila še na ravnini. Brez pomoči bosta zagotovo omagala v tem morju snega.

V trenutku sem spoznal, da sem na vrsti za ukrepanje. Spomnil sem se besed mladenke z Mont Blanca: »Tisti naj opravi delo, ki ga zmore!«

Trenutki so bili dramatični. Stopil sem korak naprej in spregovoril: »Fantje, potrebujem pet prostovoljcev, šesti sem jaz. Po trije se bomo navezali na vrh, da nas bodo drugi, ki so tu, laže izgrebli, če nas bo pobral plaz. Za plazom po splazitvi skoraj gotovo vsaj kakšno uro ni novega plazu. Poročeni in tisti, ki imajo otroke, ne pridejo v poštev za prostovoljce. Utrli bomo gaz za prijatelja, ki se zaman mučita.«

Bil sem pač med najstarejšimi in nehvaležna dolžnost je padla name. Skrbelo me je, kaj bo na moj poziv rekel Marjan. Kot član skupnega vodstva na terenu je imel pravico preprečiti moj namen, toda ni se oglasil. Intelligent, kipar, akademik, izredno dober plezalec z mnogimi najtežjimi vzponi, tudi prvenstvenimi, je gotovo doživljal hud notranji boj. V naslednjih trenutkih sem spoznal, da sem ga prav ocenil. Močali so tudi drugi člani vodstva, kar je bil znak, da niso proti predlogu.

Janko Ažman, Klavdij Mlekuž in Janez Brojan so bili navezani kot prva, za njimi pa dr. Tomaž Ažman, Primož Polajnar in jaz kot druga naveza. Poudariti velja, da mi na moj poziv, da potrebujem prostovoljce, ni bilo treba čakati tako rekoč niti sekunde. To je tisto glavno, kar sem vedno občudoval pri reševalcih, s katerimi sem sodeloval vse življenje, dokler sem bil fizično sposoben za akcijo. To so bili gorenjski in ljubljanski reševalci-alpinisti.

Prvi je zagazil v sneg dolgi Janko Ažman, visok skoraj dva metra. Vdrlo se mu je dobesedno do vratu. Le glede na to, da je gazil strmino naravnost navzdol, je bilo premikanje sploh možno. Obe navezi sta se menjavali v vodstvu, prvo polovico Mojstrančani, drugo Jeseničani.

Poleti se pride od Doma Valentina Vodnika do ravnine Velega polja igraje v desetih minutah, mi pa smo gazili navzdol dobro uro. Krivico bi storil Marjanu Keršiču, če ne bi omenil njegovega norega poguma. Šel je po uhojeni gazi za nami do polovice poti in od tam pravokotno dvajset metrov na desno in dejal, da nas bo opozoril na plaz, če bi se utrgal. In stal je točno v njegovi vpadnici!

Stane Koblar in Peter Ferjan sta bila za pomoč zelo hvaležna in niti najmanj nista dvomila, da jima bomo pomagali. Po tej akciji pa je tudi minila tista panika zaradi navodila centra, naj se držimo v koči, dokler bo nevarnost plazov.

V eni uri smo se po lepo uhojeni gazi vrnili v kočo.

Sporazumno s člani vodstva sem pozval deset prostovoljcev za pohod proti Doliču, da najprej s smučmi uhojimo stezo in se nato vrnemo po reševalno opremo ter jo prenesemo do kočice kot baze reševanja. Morali pa smo se ravnati strogo po navodilih za hojo v plazovitem svetu. Vse območje po Velski dolini od Velega polja do Hribaric je plaznica, past, najhuje pa je v tistem delu pod Tržaško kočico na Doliču, kjer je strmina zadnjih petsto metrov pred kočico večja in je treba hoditi v ključih, levo in desno.

Prostovoljci so se takoj javili, preostanek skupine pa je odšel na Velo polje, da na primernem varnem mestu stlači sneg za pristajališče helikopterja. Sicer pa je še vedno močno snežilo in tudi megla je pokrivala ravnino in pobočja.

V vremenskih razmerah, kakršne so bile tisto sredo, 7. februarja 1968, in pri tolikšni masi snega hodiš zbran in napet kot struna. Nismo hitro napredovali, sneg se je vendar globoko udiral in še kar naprej je snežilo, čeprav za spoznanje manj gosto. Tudi megla je za malenkost popustila, kar pa je bilo glede na plazoviti svet toliko kot nič. V svetu, kakršen je Velska dolina, so plazovi nekoliko bolj glasni šele višje gorji proti sedlu Hribarice.

Prehod z Velega polja v Velsko dolino vodi skozi nekoliko ožjo dolino, ki se nato močno razširi.

Snežna odeja, ki je je bilo vse več, je začuda potrpežljivo prenašala naš smuk na ravnino Velega polja.

Tu sem prijatelje opozoril, da prihajamo v najbolj nevaren del vzpona, v območje, kjer gospodarijo plazovi z Vernarja in malo naprej tisti s Konjskega sedla.



Plazovi v tem okolju so dolgi od nekaj sto metrov do dva kilometra. Tako npr. se plaz z Bohinjskih vratc v Krmo lahko ustavi šele tik nad ravnino Spodnje Krme, plaz z Vernarja pa tudi daleč na Velem polju.

Pri vstopu v ožji del smeri z Velega polja sem slučajno hodil na čelu kolone. Pred seboj, morda iz oddaljenosti pet metrov, sem zagledal orjaško maso snega, ki se je ravno ustavljala pravokotno na smer naše hoje.

»Tiha bela smrt« se je pravkar umirila, ko je kot drugi v koloni prišel do mene Franci Koblar, sorodnik Staneta Koblarja. Šla sva naprej okoli vršaja plaz, visokega najmanj deset do petnajst metrov. Nisva še hodila sto metrov, ko se nama je za hrbtom ustavil nov orjaški plaz iz iste smeri. Vse to v megli in sneženju!

Dolga leta so minila od tedaj, ko je Franci izrekel tisti svoj znameniti stavek »Bog ni baraba!«, ko je ves zgrožen gledal silno maso snega. Veliki gospodar usode se je usmilil kolone dobronamernih ljudi, ki so šarili po njegovem kraljestvu. V megli bi se temu lahko reklo neizmerna sreča in pri tem mi je prišlo na misel, kako prav so imeli tisti, ki so nam svetovali mirovanje v koči. Toda čeprav so imeli prav in bi poklicni reševalci po vseh predpisih obsedeli v koči, bi trojica, ki smo jo iskali, verjetno žalostno ostala v snegu.

Verjetno, kajti težko je nekaj vnaprej trditi. Kdor pozna okolje od razpadle italijanske vojašnice naprej, ta ve, da je bila trojica po izstopu iz stene v težkem položaju in da je ubirala najbližjo in najbolj nevarno smer do ljudi, to je mimo Planike na Kredarico. Že do Planike je svet zaradi plazov skrajno izpostavljen.

Pregazili smo pot do tam, kjer se poveča strmina; te smo se nameravali lotiti še istega dne z opremo za reševanje po lepo zgaženi smučini, ki jo je utrdila še skupina s krpjami. Od konca naše uhojene steze bi prišli morda v dobri uri do Tržaške kočice na Doliču. Ta del poti mi je delal največ skrbi. Tu ne bi mogli hoditi naravnost navzgor niti brez smučí na nogah, ker pač ni človeka, ki bi gazil sneg navzgor, ko se udara do vratu, četudi imaš na nogah smučí. Ostane edina možnost – s smučmi poševno. S tem pa bi odrezali plaz.

Na vso srečo smo se obrnili nazaj v Dom Valentina Vodnika. Medtem ko smo se vračali na Velo polje, se je megla dvignila, prenehalo je snežiti in celo sonce je posijalo. Vse se je dogajalo tako, kot bi bilo naročeno.

Tik preden smo prišli na ravnino Velega polja, smo nad seboj opazili tri črne pike na belem ozadju. Nismo bili prepričani, ali niso morda gamsi – toda gamsi v takem snegu ne hodijo iz varnega zavetja. Vsi hkrati smo zavpili na ves glas. Odgovor je bil radosten človeški krik, ki je prihajal visoko izpod Rjavca.

Takoj smo se obrnili in pohiteli do višine, ki smo jo malo prej že dosegli. Zmenili smo se, naj sestopijo do nas. Ko so zagazili v sneg, so sprožili plaz, kateremu smo se umaknili; na vso srečo se je ustavil nad nami. Snidenje je bilo prisrčno.

Kunaver je opazil, da nosim oprtnik: »Ciril, vidim, da imaš oprtnik, morda imaš košček kruha. Ne da bi bil lačen, saj imamo še čokolado, toda že nekaj dni nisem okusil kruha in tako si ga želim!« Stisnilo me je v grlu, da nisem mogel do besede. Dosti mi je povedal s svoj

skromno željo. Vse mi je bilo takoj jasno – borili so se za preživetje.

Dal sem mu oprtnik z eno samo besedo: »Vzemil!«

Stane Belak, Aleš Kunaver in Tone Sazonov so zgodaj zjutraj 7. februarja na robu stene zagazili v globok sneg in kaj kmalu ugotovili, da boj ne bo lahek. Vso plezalno opremo so spotoma odložili pod veliko skalo, ko so pod Rjavcem uvideli, da je napredovanje s težkim oprtnikom nemogoče. Poskušali so tudi tako, da se je Stane Belak vrgel v sneg s trebuhom naprej, kar je morda v redu za nekaj metrov, nemogoče pa za kilometre dolgo pot. Iz minute v minuto so spoznavali, da je njihov boj Sizifovo delo.

Ko se je naša skupina vračala izpod Rjavca in prišla že skoraj do skupine, ki je tlačila sneg za pristanek helikopterja in smo skupaj z njimi opazili tri črne točke v snegu visoko nad nami, je eden od trojice opazil našo gaz in opozoril sopotnika: »Glej, smučine v snegu!« Odgovor je bil: »Haluciniraš!«

Trojico smo opazili natančno ob pravem trenutku, kar pomeni takrat, ko ni močno snežilo niti ni bilo megle. V megli bi oni gazili naprej, mi bi se vrnili v kočico in nato z opremo rinili na Dolič in tako nam kot njim plazovi ne bi kar tekoče prizanašali. Nihče od nas ni iz izkušenj tako gotovo slutil, kaj nas čaka v strmini pod Tržaško kočico na Doliču, kot jaz. In tja bi morali prestaviti bazo, če bi hoteli v Triglavsko steno.

V primeru, da bi ne bili aktivni, kot smo bili, bi trojica mukoma nadaljevala pot proti Planiki in Kredarici, ki bi je verjetno zaradi plazov, preglobokega snega in izčrpanosti nikoli ne dosegli. Če pa bi se fantje iz stene odločili za sestop čez Velo polje, bi trojica zaradi izčrpanosti v globokem snegu brez smučí in krpelj omagala.

## Kaj nova mi pomlad ponuja

### VINKO HROVATIČ

*Kaj nova mi pomlad ponuja?*

*Želim si sonca, toplih dni,  
naj vreme mrko se ne kujna,  
naj grem na svoje tja poti.*

*Naj stari hrast mi pesem poje,  
naj teloh v rebri mi cveti,  
naj dá Jelenca čare svoje,  
naj vabi v senco spet ljudi.*

*Sedél bom tamkaj na planini,  
bom pesem svojo pel naglas,  
se čudil božji veličini,  
da hvalim jo, prišel je čas.*

*Poiskal bom si barve stare,  
jim olja žlahtnega pridal,  
potem na platnu vse te čare  
na sliko novo bom dajal.*

Počasi in previdno smo se v varnostni razdalji vračali na Velo polje. In čeprav bi vsak od nas od veselja rad tulil na vse grlo, je sestop potekal mirno. Tista velika živčna napetost je popustila. Edino nevarnost plazov je bila še vedno z nami in vseskozi enaka. Zmenili smo se, da bomo veselo novico o snidenju javili štabu reševalcev na Voglu šele potem, ko srečno pridemo v Dom Valentina Vodnika.

Čez dobro uro smo to z radijskim oddajnikom tudi storili in prejeli odgovor, da iz Ljubljane priporočajo, naj zaradi izredne nevarnosti ostanemo v koči, dokler se plazovi ne obletijo.

Vodstvo akcije na terenu se je odločilo, da bomo prenočili v koči in naslednji dan ukrepali glede na vremensko stanje.

8. februarja 1968 ob devetih dopoldne smo vsi zapustili Dom Valentina Vodnika. Še vedno je močno snežilo. V Stari Fužini smo se potem znašli vsi, ki smo bili vpleteni v dogajanje. Sestop je potekal v redu. Po začetnem delu od kočice smo šli skrajno previdno na smučeh, tako da bi plaz, če bi se sprožil, vzela le enega, ki bi ga pre-

stali lahko našli. Za utiranje steze so za smučarji poskrbeli še krpjaši. Ravnini Velega polja smo se izognili po vzhodni strani in brez težav uspeli.

Akcija je bilo opravilo preko vseh dolžnosti in proti predpisom.

Namen tega mojega pisanja je, da podčrtam skrajno pripravljenost naših slovenskih reševalcev, ki jo imenujem »preko dolžnosti in proti predpisom«.

»Zakaj?« bo dejal marsikdo. Težko je najti pravi odgovor. Stisne te v grlo, ko izveš, da se tisti, ki si ga neštetokrat srečal na gorskih stezah ali v steni, poleti in pozimi, bori za svoje življenje, in poskuša vse, da bi mu pomagal. Nekje pa je meja, preko katere ne bi smel. Toda onstran te meje te čaka tvoj gorski tovariš, za katerega veš, da bi zate tudi storil vse, če bi potreboval pomoč. Kadar sem v reševalni akciji pomislil na vse to, sem se vedno odločil za tveganje po svetlih zgledih Čopa, Krušica, Medje, Župančiča, Potočnika in še mnogih, ki so šli »preko dolžnosti«, pa se jim ni vselej izšlo.

## Sporna krajevna imena

V osnovni šoli so nam naložili, naj rišemo tlorise mesta in pristanišča Reke. To sem opravil z veseljem, potem sem ponavljal tlorise za druge kraje. Tako se mi je zbudila ljubezen do zemljevidov, nato pa spoštovanje do geografov, kartografov in piscev knjig o pokrajinah, zlasti o gorah. Pri tem sem zlasti pazljivo preučeval imena krajev in hribov. Sčasoma sem postal kritičen; nisem samo poskušal najti razlago za imena, temveč sem tudi ocenjeval njihovo pravilnost in rabo.

V naslednjih odstavkih navajam nekaj svojih ugotovitev in predlogov za boljšo rabo teh izrazov.

### I.

Ne strinjam se s tem, da povezujejo ime Kamniških Alp s Savinjo. Po logiki slovenskega jezika pomeni veznik »in«, da gre za naštevane več ločenih stvari. Skupina imen »Janez in Jože«, na primer, jasno označuje, da gre za dve različni osebi. Če rečemo »Kamniške in Savinjske Alpe«, se udeležencu pogovora zbuja vtis, da gre za dve gorski skupini. Skupina imen »Kamniško-Savinjske« ali »Kamniško/Savinjske Alpe« pa zbuja vtis, da je vse to pogorje v porečju Savinje. Pomislimo pa zlasti na Kočno in Storžič – tudi ti dve gori spadata h Kamniškim Alpam, toda s Savinjo nimata stika.

Zato mislim, da je edino pravilna – v vsakdanjem govoru tudi utrjena – oblika »Kamniške Alpe«. To je sicer nekoliko preskromno ime za tako veliko skupino, kot jo tvorijo te gore, toda boljše besede ne najdem, predvsem pa ne take, ki bi se ujemale z resničnostjo in z rabo v pogovoru.

Pred kakimi sto leti je zapisal spoštovan jezikoslovec, doma pod Kamniškimi Alpami, da imenujejo domačini

te gore »Grintavce«; »za Grintavci se bliska« – in podobno. Hkrati je poudaril, da je prav »Grintavci«, ne pa »Grintovci«. S tem opozorilom se strinjam. Enako je zapisano tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika: »grintavec = apnencu podobna zelo krušljiva kamnina – dolomit«.

Spominjam se še iz grške vadnice, da sem v njej našel besedo »grintava« – seveda za vajo iz prevajanja.

Kljub morebitni pravilni pisavi pa to ime za Kamniške Alpe ni v splošni rabi. Nikoli še nisem slišal gornika, da bi rekel »grem v Grintavce«, temveč je vsakdo od njih rekel »grem v Kamniške«. Podobno je kot s »Savinjskimi« Alpami: na ožjem območju – vzhodno od Logarske doline – je to ime sprejemljivo, toda splošnega pomena za vse pogorje v zvezi s Savinjo ne moremo priznati.

Omahovanje med samoglasnikoma »o« in »a« pa ni omejeno samo na Grintavce. Učil sem se, na primer, imena »Blegaš«. Ko sem vprašal domačina, kako oni imenujejo ta hrib, mi je odgovoril: »Blihoš«. Mislim, da nima smisla tukaj govoriti o »nizkem narečju« ali o »žargonu«, temveč moramo le ugotoviti, da gre samo za rabo na zelo ozkem območju.

Pristaši samoglasnika »o« so se lotili celo Triglava. Bral sem na starejšem zemljevidu ime »Terglau verh« (beri: Terglou verh).

Toda to je minilo. Naj nam ostanejo samo imena Triglav, Blegaš in Grintavec. Seveda pa še »Kamniške Alpe« brez književniških dodatkov.

### II.

Posebno poglavje tvorijo krajevna imena, ki niso tvorjena z imenovalnikom, temveč z mestnikom ali z orodnikom. Tako sem pred leti zasledil na nekdanji

TAKE IN DRUGAČNE KOLESARSKÉ ZGODE IN NEZGODE

# KOLESARJENJE PO VISOKIH CESTAH

LADO BRIŠAR

Le kdo si je izmislil zapovedujočo misel *Vsi na kolo za zdravo telo*? Verjetno izvira še iz starih samoupravno socialističnih časov. Hvala bogu, na kolesu ti politika nič ne pomaga, če si črn, zelen, rdeč (lahko tudi prej rdeč, zdaj črn), klanec moraš zdelati s svojimi nogami. Enakopravnost brez primere: breg je za vse enako strm, ne da se ga ogoljufati! Če piše *strmina 18%*, je to za vse brcajoče v breg res 18%. Nič več in nič manj, nobenega izven- ali posezonskega popusta ni, nobenih posebnih ugodnosti za stalne stranke. Tako enakopravni smo državljani kvečjemu le še pri staranju: vsi se vsak dan za en dan postaramo. Pri kolesarjenju tudi modra kuverta ne pomaga, kajti klanec je nepodkupljiv. To bi lahko vzeli kot dokaz, da je Slovenija res demo-

avstrijski specialki ime »Wrodech«. Bilo mi je tako jasno, da gre za napačno ponemčeno domače ime »V brodeh«. Vprašal sem domačina, kako oni danes imenujejo svojo vas. Odgovoril mi je: »Brodé«. Iz tega sklepam, da je tudi domačinom lažje uporabljati iz imenovalnika tvorjena imena kakor taka, pri katerih morajo dodajati še predlog. Ali pa so vaščani podlegli vplivu uradne rabe...

Pač pa mi je odlično pojasnila vprašanje Gorenjka s sedla med Slovenijo in Avstrijo: »Ali boste prenočevali Pod Korenom?« To je logično: Koren je sedlo, torej najvišja črta na tem delu grebena, vas pod njim pa je Pod Korenom. Uradno so jo pretvorili v Podkoren. Avstrijci imenujejo to sedlo »Wurzenpass«. Naši so to prevedli v Korensko sedlo. To je, seveda, praktično, toda jezikovno je tako, kot če bi rekli, da je glavni kraj Slovenije Ljubljansko mesto, ne pa Ljubljana.

Težav zaradi mestniških in sorodnih imen ni mogel obvladati Naš alpinizem. Tako najdemo v njem označbo »iz Za Aka«, »iz Za Široke Peči«, »v Za Široko Peč«, »v Za Ak«. Leta 1999 sem našel v Planinskem vestniku tole rešitev: »krnica Za akom«, »v krnico Za akom«. Ta rešitev je vsekakor boljša, kakor jo vsebuje Naš alpinizem, toda meni se zdi pomoč z besedo »krnica« ovedč. Mislim, da bi zadostovalo »šel sem Za Ak« (ali Za ak), »taboril sem Za akom«. Skrajno rešitev predstavljajo besede, ki mi jih je povedal bistri domačin iz vasi, uradno imenovane Podpeč. Rekel je: »grem Pod Peč«, »stanujem Pod Pečjo«. To je pravi domači način izražanja. Ali je to praktično, je seveda vprašanje. Hotel sem le opozoriti na obstoječi problem. Rešitev vidim samo glede imen »Za akom«, »Za Široko pečjo« in podobnih.

Vladimir Škerlak

kratična pravna država. Svoboda govora je zajamčena, med vožnjo v breg lahko kolneš v kateremkoli jeziku, če ti le sapa dopušča. Z veroizpovedjo prav tako ni težav, za pomoč pri poganjanju pedal lahko prosiš vse bogove od Alaha preko Bude do Krišne, klanec boš moral zgoniti sam s svojimi nogami. Glavno vlogo igrajo sile tvojih nožnih mišic, ki nepretrgoma, kontinuirano vrtijo pedala. To nikakor niso sile kontinuitete, prej kontinuiteta sil.

Tudi denar, sveta vladar, pri kolesarjenju odpove. Prijatelj si je na pomlad omislil novo, dražje, boljše kolo, lažje skoraj za cel kilogram. Grozil nam je: *boste že videli, letos si boste dodobra ogledali moj hrbet!* Izkazalo se je, da spet ni bil nič boljši kot prejšnja leta. Razlog je povedala njegova osebna tehtnica, saj mu je kazala šest kilogramov več kot prejšnjo sezono. Predlagali smo mu, naj ob novi nabavi ne tehta samo kolesa, ampak naj gre kar sam s kolesom vred na tehtnico.

Kot se za vsakega poštenega slovenskega planinca spodobi, da pride na Triglav, tako je za pravega slovenskega amaterskega kolesarja obvezen **Vršič**. Naj opišem, kako sem sam odigral svojo vlogo v zadnjem dejanju drame z naslovom *Agonija na Vršiču*.

Počasi sem zdeloval tisto neskončno dolgo zadnjo serpentino med Erjavčevo kočjo in vrhom. Barva mojega obraza ni bila več rdeča, bolj višnjeva je že bila, počasi je prehajala v belosivo. Okolice nisem dojemal več čisto dobro, videl sem samo še meter pred prvim kolesom, saj dlje nisem niti upal niti zmogel pogledati. Hropl sem na kratko, dihal samo še na škrge. Vijugal sem levo in desno, vozil zelo počasen slalom; brzinomer ni kazal nič, saj je bila hitrost manjša kot 4 km/h. Ob cesti sta v travi ležele počivala dva planinca. Od njiju je priplaval do mojih ušes v lepi gorenjščini izgovorjen stavek, ki ga ne bom nikoli pozabil: *Ti, kva misl's, a gre tale gor, a gre dol?*

## IZKUŠNJA Z VELEBITA

Skupina najstnikov je šla sama na morje. Na vprašanje, kako so se imeli, so odgovorili: *Bilo je lepo, včasih smo tudi jedli*. Nekaj podobnega bi lahko dejal tudi sam za svoj kolesarski izlet na **Velebit**: *Bilo je lepo, sem in tja sem se s kolesom tudi peljal*. Začel sem v jutranjem mraku v Stinici na nadmorski višini nič metrov. Cilj sem postavil na 20 kilometrov oddaljen gorski prelaz Veliki Alan, 1406 metrov visoko. Po zemljevidu sem ugotovil, da je tam tudi planinska kočja, do tja pa je na zemljevidu narisana makadamska cesta. Že prej sem se na bencinski črpalki pozanimal, kakšna je cesta tja gor. Domačin mi je rekel, da je dobra, široka, samo kolo da bom moral nositi. Nisem ga takoj razumel, pa mi je v vsem narodom razumljivem jeziku z rokami pokazal, kako se kolo naloži na rame. Mislim, da možak ne zaupa mojim kolesarskim sposobnostim; le zakaj bi pameten človek po cesti nosil kolo?

Prvih štirideset minut sem vozil po lepi asfaltni cesti in prečkal jadransko magistralo. Sledilo je še dva kilometra dobre ceste do 400 metrov nad morjem, potem pa se je pričelo. Cesta je bila sicer široka, saj so včasih po njej vozili tovornjaki les z Velebita v Stinico, kjer so ga žagali in natovarjali na ladje. S terenskim vozilom je še dandanašnji prevozna. Večinoma je na debelo nasut šoder, tako da s kolesom kar orješ po njem. Takšno početje navzgor v klanec ni prav nič zabavno. Še huje je tam, kjer je voda odnesla pesek in kjer se je cesta spremenila v posušeno rečno strugo. Kolesarska hitrost je bila seveda zanemarljivo majhna, zato pa so bili razgledi enkratni: Krk, Pag, Cres, Dugi otok, Pašman; videlo se je vse do Komatov.

Upal sem, da se bo cesta izboljšala, ampak se ni, zato sem po eni uri garanja sestopil s kolesa in pot nadaljeval peš.

Napredoval nisem bistveno počasneje kot prej. Vmes sem opazil markirano pot, ki prečka dolge in položne serpentine. Nisem šel po njej, ker bi v tem primeru moral kolo nositi na ramenih. Ob cesti pa kolesa nisem upal pustiti, saj smo se v šoli učili, da so v teh krajih doma uskokii.

Počasi sem se naveličal potiskanja kolesa, sonce je pričelo kazati svojo moč, zato sem se na višini nekaj nad 1000 metrov obrnil. Tudi dol se ni dalo kaj prida peljati; šlo je počasi, treslo in premetavalo pa me je tako, da sem se bal, da mi bo drobovje ven padlo. Zato sem tudi nazaj gredé večino poti opravil peš.

Ja, bo že tako, domačinom je treba verjeti! Kljub vsemu: letošnje poletje grem spet na Velebit, ampak lepo peš, brez kolesa in po markirani poti.

## PIVO S SVETIH GORA

Dva dni smo kolesarili po hribovju med Brežicami in Podsredo in dva dni nam je prijatelj obljubljal: *Plačam zabojo piva tistemu, ki pride na Svete Gore, ne da bi stopil s kolesa.* Ker nas je bilo vseh osem Gorenjcev, lahko verjamete, da smo zadnjo etapo Pohanca-Pišce-Bizeljsko-Svete Gore-Dobrova-Pohanca vzeli smrtno resno.

Do gostilne na Svetih Gorah smo prigonili vsi, eni prej, drugi malo kasneje. Od zapornice naprej pa do vrha, kjer je sedem cerkvá, je še 200 metrov – ampak kakšnih! Klanec ima brez dvoma več kot 30% naklona, saj je postavljen precej bolj pokonci kot 25-odstotna Kreda v Vratih. Čeprav ne bi pomagalo, bi tu moral biti ob cesti tak napis, kot je bil včasih na avstrijski strani Korenskega sedla: *Ubaci u prvu!* Breg je enakomerno strm, huda strmina nikjer ne pojenja. Poskusila sta samo dva, starejši je odnehal že po 50 metrih, mlajši je zdržal dlje, malo pod vrhom ga je klanec obrnil skoraj na hrbet.

Stara ljudska modrost je dokazana: dobiti od Gorenjca zastoj pivo – za to ni nobenih realnih možnosti!

## KOLESARJENJE NA POKLJUKO

Pozimi smo šli s prijatelji iz Srednje Radovne skozi Streseno dolino na Debelo peč. Takrat se mi je utrnila ideja, da bi se dalo s kolesom priti iz Radovne do Mrzlega Studenca na **Pokljuki**. Tura je po višinski razliki enakovredna Vršiču. Po zemljevidu sodeč bom celotno pot prevozil po gozdnih cestah. Samo z orientacijo bodo težave, saj je narisanih kar štirinajst križišč.

Začel sem pri Lovskem domu v Srednji Radovni. Malo pod planino Pekel sem srečal tovornjak, naložen s hodi. Voznik mi je s tisto staro, splošno znano in vsem razumljivo kretnjo povedal, da sem bedak; trkal je namreč s kazalcem ob čelo. Toda preveč dela sem imel s klancem, da bi zapravljaj energijo z odgovorom.

Že v prvi uri kolesarjenja mi je postalo jasno, da bo odcepov več, kot pravi zemljevid. Tako tam pod Klekom na križišču (ki ga sploh ni bilo na karti!) nisem vedel kam: naravnost ali levo. Kot nalašč se je takrat od nekod vzel lovec (brez puške) in ne da bi ga sploh kaj vprašal, je rekel nekako takole: *Kadar v tem koncu vidim človeka z zemljevidom v roki, mu takoj povem za pot, če vpraša ali ne. Kdor gleda na Pokljuki zemljevid, je izgubljen. Tako imamo manj dela, kot pa da iščemo tavajoče in izgubljene ljudi.*

Čeprav jagrov, posebej tistih krvoželjnih, ne maram preveč, moram priznati, da mi je bil tale čisto simpatičen. Hvaležno sem se zapeljal po njegovem nasvetu in res brez težav prigonil do Mrzlega Studenca.

## IZGUBLJEN MED VINOGRADI

Pred leti sem sam kolesaril med Šentjurjem, Podsredo in Podčetrtkom. To je pokrajina prijaznih ljudi, le malo čudno so me gledali, saj so bili v tistih časih in v tistih hribih kolesarji še redkost.

Na **Rudnico** pelje kar nekaj strmih klancev. Na enem izmed njih je iz gozda po kolovozu pripeljal traktor. Pred mano je ustavil in voznik je rekel, naj kolo vržem gor in prisedem. Težko sem prijaznemu možaku dopovedal, da hočem ravno s kolesom zvoziti te klance. Odkimaval je z glavo in si mislil svoje o ljudeh, ki se brez koristi prostovoljno mučijo po teh bregovih.

V tistih krajih sem se tudi nepreklicno izgubil, nekje okrog **Strtenice** je bilo. S kolovozne poti sem prišel na spodobnejšo, seveda makadamsko cesto. Kot nalašč je bilo tam križišče treh cest, na njem nobenih oznak, grički pa so bili zame itak vsi enaki. Tudi zemljevid mi ni pomagal, saj niti približno nisem vedel, kje sem. Nekaj deset metrov proč je bila zidanica brez življenja. Vdan v usodo sem se vlegel v travo in čakal; mogoče bo le kdo prišel. To bi bilo sicer neverjetno, saj v zadnji uri kolesarjenja nisem srečal nikogar. Toda zdaj jo je že čez nekaj minut primahal mimo zgovoren domačin. Na vprašanje, katera cesta pelje v Tinsko, je odgovoril takole: *Tega pa ne povem, prej greste z mano v zidnico, si boste nekaj popili...*

In tako se je tudi zgodilo.

ZGODILO SE JE – ALI PA BI SE LAHKO ZGODILO – NA STRMI GORSKI POTI

# KAKO JE MARIČKA ZAVZELA JALOVEC

MIRE STEINBUCH

Jalovec zavzema posebno mesto v mojem srcu. To ni konfekcijska, modno oblegana gora, temveč resen orjak, ki z nobene strani ne ponuja prav lahkega dostopa. Po tej plati spada v približno isto kategorijo kot Špik in Škratica. Že **Kugy** je rekel, da je Jalovec »fant od fare«. Njegova vitko prirezana vršna piramida je s podstavkom vred izjemno lepo vidna s Slemena. Gotovo poznate cel kup »Jalovec s Slemena«. Zame je najbolj fotogenična gora med slovenskimi hribi. Zategadelj je prav vsak vzpon na Jalovec nepozabno doživetje.

Zjutraj je v Tamarju lilo kot iz škafo. Kazalo je, da bo naša pot čez Kotovo sedlo na Jalovec splavala po vodi. Presedali smo se po bajti, pogledovali na uro in se spraševali, ali naj že začnemo s pivom ali pa še malo počakamo. Določili smo skrajni rok svoje potrpežljivosti: če do enajstih meteorne vode ne prenehajo, se bomo pa še mi namočili, od znotraj. Zaradi ravnovesja. Samo za to nam je šlo.

Toda bogovi so padli na glavo – tisti dan nam niso bili naklonjeni. Ob tri četrt na enajst se je pričelo svetlikati, naliv je ponehal in kot bi nekdo priprl pipico, je le še malo curljalo. Točno ob enajstih se je skozi raztrgane oblake začelo siliti sonce. Sledil je kratek sestanek starešinskega sveta z eno samo točko dnevnega reda: ali glede na pozno uro gremo ali ne gremo.

Saj veste: Slovenci smo znani kot notorični ljubitelji zgodnjih jutranjih ur. To dokazuje cela vrsta pregovorov. Naj jih navedem le nekaj: rana ura – zlata ura; rana ura – slovenskih fantov grob; kdor rano vstaja, je pek ali budala.

Ja, bogovi so nas tisti dan pustili na cedilu – hudič je imel prste vmes in nas je zvabil na pot.

Do Kotovega sedla smo jo kar dobro mahali. Združeni (pa ne pod lipo sprave) smo pritopotali do mesta, kjer pot zavije navzgor na prve kline. Tam pa je Marička rekla: »Naprej ne grem več... Ne morem...« In je težko sopla, da bi nas prepričala o svoji izčrpanosti.

Najprej smo se nemo spogledali, nato pa jo začeli pričevati, da se ji to samo zdi. Zasuli smo jo z dvema kubikoma spodbudnih besed, dodali še pol kesona blažjih kletvic in za dve lopati prikritih groženj.

Toda hudič pač mora biti ženskega spola. Babnica je bila trmasta kot nunski osel. Ne gre naprej in pika. Deklišče je hotelo brezpogojno nazaj. Da ima dovolj, da je utrujena, ker nima kondicije, in podobno. Vse prigovarjanje, nagovarjanje, dobrikanje, prilizovanje itd. je bilo kot bob ob steno. Reci bobu bob.

Toda reci raje čokolada in cedevita: ko kavalirsko snubljenje ni imelo pričakovane učinka, je nastopila surova sila, prikriti moški šovinizem, nečedni nameni. Eden ji ponudi košček čokolade. Naš Marč ga obotavlja vzame, nezaupljivo vtakne med zobe in boječe

ugrizne. Čeljusti so začele mleti vedno hitreje in hitreje, nakar je jezik mljaskajoče pospravil, kar se je pospraviti dalo. Drugi košček je še hitreje izginil navzdol. Tudi tretji se ni prav nič obotavljal. Tako je deklíč – tebi nič, meni vse – pospravil tri četrt tablice dvestopetdesetgramske čokolade z lešniki – whole nuts. In to težko dosegljive uvožene, prosim! Bili smo namreč v časih depozita, ko so naši »rukovodioci« poskrbeli, da nas gnili kapitalistični zahod ne bi pokvaril, tako rekoč ognojil.

Nato smo ji zamešali še cedevito. Ampak ne navadno. Kje pa! Takšna se ne prime. V tisti cedeviti bi lahko čajna žlička sama stala pokonci, tako gosta je bila. Spila je en lonček, zatem se enega. Najprej se ji je kolcnilo, potem se je zasmejala in izjavila, da se bolje počuti. Ja, le kdo se ne bi po teh izbornih dobrotah, obdan s skrbjo svojih bližnjih!

»Poslušaj,« sem ji rekel, »zdaj pa hodi lepo pred menoj in nehaj afne guncat!«

»Pretiravati ni dobro, pa še drago je.«

Take misli so me obhajale, ko sem komaj dohajal s kalorijami nabito deklino in vse do vrha sopel:

»Počakaj, saj mor'mo skupaj držat'...«

## Si gledal z Mrzlice kdaj že

VINKO HROVATIČ

Si gledal z Mrzlice kdaj že večerni zahod, ko spodaj v dolini so kajže tonile v mrak že povsod?

Če nisi, si mnogo zamudil, prepričal te bom, da boš se v planino potrudil, ko sonce zvečer gre v zaton.

Se zdi mi, kot da bi molitev prišla sem v odmev, takó me obdaja sprostitev, da Mrzlici pojem spet spev.

## Veter ob Jelenci brije

VINKO HROVATIČ

Veter ob Jelenci brije, piš prinaša vse do vznožja, jaz pa sredi domačije čakam, kaj bo volja božja.

Daj, potihni dan vihravi, zdravje vrni se zdaj v goste, ko bom mogel spet v naravi delat' sliko sredi hoste.

POT SANJARJENJA, KI ZABRIŠE MEJE MED PREDSTAVAMI SVETA

## OB NADIŽI NA STOLOV GREBEN

### DARIO CORTESE

Ej, ej, temu se pravi »uštevanje«! Ne rečem, če bi se uštel le enkrat, ampak da bi ena ne ravno povsem stvarna ocena sledila drugi... Po svoje pa nič čudnega: novo okolje, žametna jutranja narava in privlačna skrivnostnost Nadiže – le kdo bi se lahko uprl takemu klicu in ob tem nekoliko v nasprotju s stvarnostjo ocenil razmere? Ja, to bo: narava je kriva, naravne razmere me spravljajo v nerazsodnost in v tako leteče razpoloženje, da ne vem več, kaj je stvarnost in kaj ne. Potem ga pa lomim in hodim ves dan namesto nekaj ur...

Seveda sem sam tisti, ki si ustvarjam različne podobe resničnosti ter nato meditiram na njihove teme, ampak pri tem je vseeno dobro, da se kdajpakdaj poskušam objektivno zazreti v svet, ki se trenutno odvija na platnu predstav; če ne zaradi drugega vsaj zato, da me preveč ne odnese iz okolja, ki nekako še vedno velja za »pravo«. Ne nazadnje imam v njem še vedno nekaj korienin...

### LEVO ALI DESNO, TO JE VPRAŠANJE

Takole je bilo: jutro šele sivkasto, na jasnem nebu še zvezde, iz doline prihaja šum Nadiže. Odločitev je bila le napol spontana, saj sem pot ob zgornjem toku Nadiže načrtoval že prej, vendar vseeno nisem mislil, da me bo gorska lepota tako kmalu zvabila k sebi. Zdaj pa ni druge, sem že skoraj tam. Saj ne bo trajalo dolgo, kake tri ure do grebena, uro po njem do Stola in dol v debeli uri; prav, niti vode niti hrane ne vzamem s seboj, sredi dopoldneva sem nazaj.

Po cesti potopotam proti Mostu na Nadiži, ki se skriva pod vlažno dišečo rahlo migetajočo megleno plastjo in se še pred mejnim prehodom napotim k reki. Ravno dovolj svetlo je že, da lahko hodim ob njej, vlaga je ravno pravnja, da bogato obiram roso z rastlinstva in vsaj občasno namočim čevlje v reko. Hop sem, hop tja, hoja po rečni strugi pomeni neprestano menjavanje bregov v iskanju najboljših, vendar še zdaleč ne vedno suhih prehodov. Uživam v preskakovanju s kamna na kamen (in v vodo) in v sprotne nastajanje poti, ki jo lahko prehodim le zdaj; vsaka ponovitev bo drugačna.

Kmalu mi Nadiža pripravi orientacijsko uganko: levo ali desno, ti povej! Opazujem, stopim sem, grem tja ter jo uberem levo. Naravnost v Italijo. Cesta čez reko mi hitro pove, da se bo bolje obrniti kot se srečati s kakšnim karabinjerjem, finančnim stražnikom ali kakršnokoli je že posebljenje državnega nadzora v teh krajih. (Zdaj vem, kaj so prejle pomenili zvoki avtomobila tik ob reki!) Zato rečem Belemu potoku nasvidenje ter se podvizam nazaj k Nadiži.

Kmalu se spet pomenkujeva kot prej: Nadiža klepetavo žubori, jaz motovilim sem in tja med občudovanjem prvinske narave in čudenjem nad to prasamoto. Tukaj čutim naravo močnejše kot kjerkoli drugje v zadnjem času; verjetno ne kar tako in brez razloga.

### NESKONČNO OBRAZOV IMA VODA

Nadiža je čudovita reka. Hoja ob njej je podobna garskemu lovljenju lepote (in mokrote), vendar skoraj ravninsko lahka in brez pretiskovanja skozi spolzke skalne prehode. Le podrti debla in vejevje, ki včasih na široko zastirajo rečno strugo, velevajo, da hitrost tukaj



Nadiža v zgornjem toku in Breška gora



Oblaki nad Kaninom speljujejo misli v neznane višave.

ni in ne more biti vrlina. Prav, rade volje to upoštevam, dvigujem noge, lazim čez veje, se spotaknem ob levi, poskočim na desni breg; v vsakem primeru pridem v nove kraje, prelestno samotne, vendar neskončno klepetave narave. Nekaj mi sicer pravi, da v tem čudovitem obrečnem šavju puščam kar nekaj časa, ampak saj ni pomembno. Tukaj sem, čas je moj zaveznik, kakorkoli že teče.

Ko se začne dolina nekoliko izraziteje dvigovati, me ustavi izvir. Nad strugo se iz podzemlja pretaka močan vodni tok, se na kratko razšopiri v šumno premetavajoči belini ter se nato združi z Nadižo. Ali pa je to že njen izvir in iz višav priteka Črni potok? Eh, imena! Niso pomembna, si mislim, ko nekajkrat srknem v podzemskih nedrjih ohlajeno vodo. In gledam. Drobec, manj kot najdrobnejša pikica vztrajnosti vode, ki s pomočjo neumorne sončne črpalke kroži že milijone let ter brazdá in oblikuje zemeljsko površje. Od vedno je tukaj, šumna in klepetava, divja, razsrjena in prijazna. Neskončno obrazov ima. Vse velike stvari so tako preproste. Pa še nič ne stanejo. Ja, spet me zanaša, se pocukam za misli in se prizemljim nazaj k nahrbtniku. Alo, gremo, glavne strmine še čakajo!

Rečni tok postaja vedno tanjši, vode je samo še za potok. Zdi se mi, da se zdaj lahko poslovim od nje ter se odpravim višje v breg. Grem, nekaj poštorkljam po kamenju, pa se kmalu spet vrnem k šumeči prijateljici. Ampak tukaj so zdaj že odprti prostori, tako da se vseeno lahko ločim od vode; zdaj zbiram vodo v čevljih samo še z mokrih trav.

## DO PASU VISOKE KOŠENICE

In če me je do sedaj skoraj ves čas spremljal razkošni vonj ciklam, na travnikih bušne v nos in v samo jedro čutil dišeča opojnost sterbergovih klinčkov. To je razkošje, ki mu ni para. Travniki cvetijo in se bohotijo – čudovit pogled, omamne vonjave, ampak vseeno se skozi visoke trave zadovoljno zmotovilim v gozd, v katerem je hoja neprimerno lažja. In vedno bolj strma. Ampak saj to je najlepše: celo telo mi utripa, od nosa kaplja pot, strmine se še naprej sršijo v privlačnem vabilu hoje v višave. Nekaj pa je le res: ko stopim iz

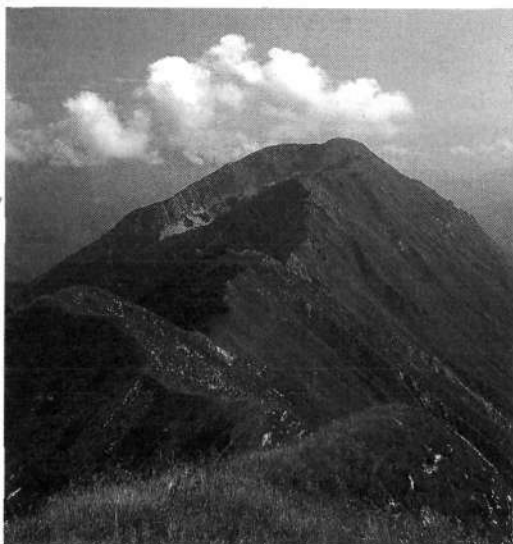
gozda in bolj ko se približujem grebenu, višje in gostejše postajajo trave; zdi se mi, da hodim skoznje, kot da bi gazil sneg. Ko korak ustavi še črna čmerika s svojimi vijolično-črnimi cvetovi, sploh opravi s športno dejavnostjo za ta dan; namesto nje stopi v ospredje počasnejše motoviljenje, ne nazadnje tudi zato, ker sem pokuril energijske zaloge za optimalno delovanje telesa. Poleg tega me pobočja zapeljejo precej na italijansko stran, zato med do pasu visokimi žarkastimi košeničicami raje bredem domovini naproti. Naj me sreča kako posebljenje sosedne oblasti in me na račun imena presodi za italijanskega emigranta ali kaj podobnega – ne, kaj takega mi ne bi prišlo prav.

Ja, pozna se, da nisem več na vrhu razpoloženja, se ulovim v mislih in se hkrati nagibam v razmišljanje o tem, da ne bi bilo slabo kaj popiti, morda celo pojesti. Vsekakor – v drugem času, v drugem prostoru. Tukaj in zdaj lahko le globoko diham, se hranim s pogledi v daljave ter na novo presojam trajanje svoje tokratne klatbe. Ko po petih urah hoje končno stojim na grebenu, vse kaže, da je bila ocena hoje vse prej kot stvarna. Ampak bo že, vedno je.

## POSTANEK Z VELIČASTNIM RAZGLEDOM

Hoja po grebenu mi ne gre dobro od nog, počasen sem že. Gor in dol gre čez vzpetine po travi, kjer stezo lahko le slutim; včasih se res pokaže, sicer pa tukaj vladajo goste trave. In silni razgledi. Tja čez proti Kaninu, v Soško dolino pri Bovcu, na Polovnik, nazaj proti Muzcem, dol proti Nadiži in še marsikam. Sprva še zijam vsenaokoli, potem se vedno bolj zapiram vase ter se ukvarjam z mislijo o tem, kdaj pridem do vode. Koraki so tako počasni, kot da bi bil 4600 metrov in ne 1600 metrov visoko.

Na Velikem Muzcu si privoščim postanek z veličastnim razgledom na Učjo, greben nad njo in na z oblaki zakrivajoči se Kanin, potem pa naprej. Počasi, počasi, vedno počasneje. Čez Mali Muzec prav nemogoče počasi na Ribežne in nato že precej megleno v družbi z meglicami končno na Stol. Po grebenu do vrha hodim



Greben med Velikim Muzcem in Stolom

pet ur, brez opletanja. Drugače brez goriva pač ne more biti. Do vode pridem šele na planini Zgornja Božica in nato svet spet dobi nekoliko lepše oblike.

Ej, tokrat sem se dobro ušte! Če pomislim, kje sem se pretikal zjutraj, se mi zdi, da je bilo to že pred dnevi in tale »kombinirana« tura mi je dobro pokazala zobe. Drugič malo stvarneje premisli, preden se zaletiš v strmine, prav?

Prav, ampak kljub vsemu je treba še navzdol. Najprej po cesti, nato kar po izhojenih sledih skozi gosto travo. Tam se me lotijo brencilji in mušice; prvi le debelo brencijo okoli mene, druge se z največjo vnemo zajedajo na nepokrite dele telesa ter grizejo in grizejo. Kolikor jim pač pustim: stalno opletam z rokami in hitim navzdol. Še tistih nekaj malin mi skoraj ne pustijo pojesti, ker se med postankom še bolj zavzeto spravijo nadme. Uidem jim v gozd, njegovo brezpotje me pričaka z robidovjem. Vseeno se nekako pomenimo in ko stopim na prve pokošene travnike, Breginj ni več daleč.

### KLEPETAVI ZVOKI GOZDA

Pozno popoldne je že in ko se še dobro zaklepečem v vasi, se k nekdanji karavli napotim skozi trdo temo. Skozi vlažen poletni večer me spremljajo zelenkaste lučke kresnic in najbolj klepetavi zvoki gozda. Po počitku v Breginju in obnovi zalog tekočine imam občutek, da letim. Veter sem, kar nese me skozi noč.

Lahko bi še hodil in hodil, ampak zdaj bo vseeno dovolj. Saj ne morem ves čas takole razvezano lomastiti po svetu. Pokrajina ima res svojo moč, telo pa svoje zmogljivostne meje in čeprav imam občutek, da me nese v nebo, se prizemljim ob pozni večerji ter se nato spet odpravim na pot.

Na pot sanjanja, ki zabriše mejo med predstavami sveta in o tem, kaj, koliko, kdaj in zakaj, vključno z mojim tokratnim uštevanjem.

214 Kaj je res in kaj ne? Vse – samo je. Tako kot vedno.

STARA SLAVA NE POMAGA PRAV DOSTI, SPROTI JE TREBA POSKRBE TI ZA KONDICIJO

## ABRAHAMOV ZIMSKI VZPON

BOJAN BRAČIČ

Vse skupaj se je začelo pri nedeljskem kosilu nekje v oktobru, ko se je sin Igor obrnil k meni z besedami: »Očka, ti si bil včasih velik planinec. Slovensko planinsko pot si prehodil, na Triglavu si bil kar nekajkrat, tudi mene in Stašo si peljal gor, pa čez Gorice in čez Pohorje ste vsako leto hodili in kaj vem kam še. Kaj pa sedaj? Pa ja ne boš pri petdesetih nehal hoditi v gore!«

Besede so mi dale misliti. Res je bilo to, kar je povedal, res pa je tudi, da smo zadnji dve leti sicer delali načrte, kako bomo naredili kak izlet v planine, pa je, žal, vedno ostalo samo pri načrtih.

Celotna zadeva se je končala z dogovorom, da si bomo v družinskem krogu »privoščili« zimski vzpon do bivaka, pravzaprav zimske sobe na Kokrskem sedlu. Zaradi različnih obveznosti, ki jih je imel vsak od članov ekipe, je ostal edini sprejemljivi datum za pohod 24. december. Dopoldne je bilo treba opraviti še kup stvari v službi, pa »premetati« kup knjig v knjižnici, tako da smo se v Kamniško Bistrico pripeljali, ko je bil že mrak. S tem smo računali, zato smo imeli pripravljene »pecle« (svetilke znamke Petzl, ki jih je mogoče kot kapo povezniti na glavo, da so roke proste). Poleg tega je bila noč tako svetla, da jih skoraj nismo potrebovali.

Prvi del poti po cesti je hitro minil, potem pa se je pri spodnji postaji tovorne žičnice začelo zares. Sam sem, kot stari planinec seveda, vodil kolono. Primož, sinov prijatelj, ki je bil z nami, in hči Staša sta bila blizu za mano, medtem ko se je razdalja do soproge in sina, ki sta hodila zadaj, večala. »No, se vidi, kdo ima še kondicijo ne glede na leta!« Zdelo se mi je zelo imenitno, ko sem s kar dobrim tempom sopihal navkreber po gazi, ki se je vila skozi gozd.

Nenadoma pa je pot zavila na čistino, v hudourniški jarek, ki se spušča s sedla v dolino – in gazi ni bilo več.

Prvi koraki po celem snegu so bili spodbudni. Površina ni bila zmrznjena in sneg se je že toliko sesedel, da se je ravno primerno ugrezalo, dokler... Dokler se ni ugreznilo do pasu. Prej enostavno hojo je zdaj zamenjalo plezanje iz zametov in iskanje trdnejše podlage. Za meter razdalje je bilo včasih treba narediti tudi deset mukotrpnih korakov. Tudi kondicija, na katero sem bil še malo prej tako ponosen, je čudežno izginila. Na srečo sta imela mladca vajeti v svojih rokah. Z nahrbtnikov sta snela cepina in pohodne palice. Primož je prevzel vodstvo in delal gaz, Staša mu je sledila in mu pri tem pomagala, jaz pa sem bil vedno bližje koncu kolone, kjer je Igor pomagal mami. Vedno pogosteje mi je zmanjkovalo sape in počitki so bili vse pogostejši. Po



glavi so mi rojile tudi take misli: »Butec stari, čez dober mesec se boš srečal z Abrahamom; ali ti je bilo vse to sploh potrebno?«

Nenadoma pa je že tako svetla noč postala še svetlejša. Luna, ki je sicer nismo videli, je obsijala gornji del stene na naši desni in ta je zasijala v zelenkasti svetlobi. Črno nebo z množico sijočih zvezd nad nami, belina snega pred nami in okrog nas in zelenkasto sijoča stena na desni: pogled, ki se ti vtisne v spomin in ga zlepa ne pozabiš. Ves napor je bil v tistem trenutku pozabljen in vse slabe misli so izginile. Tisti, ki so kaj takega doživeli, to razumejo, drugi pa tega ne bodo nikoli razumeli.

Migetajoči lučki pred mano sta nenadoma izginili. Pogled na čudovito pokrajino v tihi noči in pomirjujoči soprogin glas »dragi, samo še malo« sta mi dala novih moči. In res, še skozi dva zameta in nekaj trdnejših korakov in pred mano se je zasvetilo okno zimske sobe Cojzove koč. Primož in Staša sta prižgala svečo in na gorilniku talila sneg.

Pot v dolino drugo jutro je bila seveda dosti lažja in enostavnejša. In ko smo v gostilni Gams menjavali prepotena oblačila za suha in tešili žejo, smo si obljubili: prihodnje leto gremo spet.

Sam pa sem si potihó še dejal: »Pa za kondicijo bo treba bolj skrbeti, in sicer vse leto!«

(Poštni razgledi)

SPREJEMNIKI SO BILI NA ŠIROKO ODPRTI ZA LEPOTE

## PO ZELENIH ŠIRJAVAH NAD TOLMINKO

### MARIJA SODJA KLADNIK

#### DEŽ V TOLMINU

Neusmiljeno dežuje. V steklenem zavetju blagovnice v Tolminu pijem hladno pijačo in se sprašujem, kaj počnem tukaj in zakaj nisem raje naročila čaja. Saj je vendar julij! In v ušesu mi klujuva, da sem kar odrevenela. Zaupam v vremensko napoved in se po razdrapani cesti zapeljem notri v dolino Tolminke.

#### JAVORCA

Razgledna reber – krasen kraj so izbrali za spominsko cerkev. Neresnične, čiste vzhodnjaške barve v notranjosti cerkve me presenetijo. Vsako izrezljano ime na potemnelih hrastovih deskah me spomni na mlado življenje, nasilno prekinjeno zaradi človeške neumnosti. Nelagodno se počutim, ko z velikim ključem spet zaklenem težka vrata. Uho me priganja nazaj k avtu, kjer imam odrešilne kapljice.

#### PRESVETLA NOČ NA POLOGU

V vsakem človeku je nekaj ciganske krvi, pa četudi prire na dan le v takihle svetlih, za silo prespanih nočeh. Boleča kolena in jutranji hlad me prebujajo vsake pol ure in svetloba je vsakokrat drugačna: najprej svetla mesečna noč, ki po zatonu lune postane zametnočrna in se potem protij jutru svetli v nov dan.

#### JUTRO

Vse je mokro od rose in dežja, vrhove pa že oblivajo sončni žarki. Hiteti je treba, da te sonce ujame čim višje na pobočjih, kajti dan bo vroč. Načrt za danes je velikopotezen: najprej na planino Laško, nato po pobočjih Rdečega roba do piramide in markirane poti s Krna proti planini Razor do prevala Prehodci, od tam pa spust nazaj v zatrep Tolminke, na Zgornje Prode in Polog.

### PLANINA LAŠČA

Žarkasta košeničica me boža po nogah, prijetno in malo vsiljivo. Planina leži kot gnezdece sredi nizkega bukovja, ki jo bo slejkoprej zaraslo. Nekaj zapuščenih stavb in prvi počitek. Čudovit razgled na venec vrhov od Rdečega roba, Bogatina in Tolminskega Kuka do Migovca. In popolna samota.

#### OVČJE MEDRJE

Pozdravijo me prve argenticke. Kako sem vesela, da vas spet vidim! Saj do sedaj sem vas v naravi videla le dvakrat, prvič osamljen poznojesenski cvetek na srebrnih blazinah ob jezeru v Lužnici in drugič izgubljeni v visokih travah pod kočjo na Črni prsti. Zdaj vas vidim v polnem cvetju, vendar je vaš najlepši čas že minil. Naslednjic pridem pravočasno.

#### ZELENE ŠIRJAVE

Presenetijo me neizmerna travnata pobočja pod grebeni Rdečega roba. Kar izgubljenega se počutiš in čisto lahkega sredi prostranstev. Trate počasi prehajajo v melišča.

#### PIRAMIDA

Naenkrat padeš v drug svet, iz samote in brezčasnosti v živahen direndaj na transverzalni poti. Skupina za skupino planincev prihaja in spremljajo jih vriskanje, kričanje, glasne debate. Nekateri uživajo v požirku piva, skupina kakih osmih mladih fantov natančno študira planinsko karto, ki so jo razgrnili po tleh. Prilagodim se in iščem lepe šopke rož; skalni grebeni in modro nebo jim dajejo krasno ozadje.

#### ROŽNE PLANJAVE

Praznični okras iz rumenih petkovškovih makov, rožnatih pikic pečnika in nebesno modrih spominčic na bellem skalovju ustvarja neresnično in skoraj rahlo kičasto podobo. Pot se počasi zravnava in niza ovinke okrog vrtac.

Po robu visoke planote hodim; na eno stran je planotast svet z vrtačami, kjer se prepletajo trate, skale in rušje, pod menoj pa skalni prepadi. Pot vzpona se vidi kot na dlani. Cele blazine argentic srečujem in velikanske črne murke. Seveda je treba na kolena in poduhati, ali še prav dišijo.

#### OB IZVIRU TOLMINKE

Ko preideš široke bleščeče prode, te čaka presenečenje v obliki izvirov in majhnega jezera ob lovski koči. Voda je tako mrzla, da je kljub žeji ne moreš piti. Vržem se v travo in se sezujem. Kakšno olajšanje! Podplati me že pečejo od vročine in prsti so čisto stisnjeni od hoje nazdol.

#### PREVAL PREHODCI

Tako skromen in zaraščen z rušjem je ta stari prehod! Če bi bil nepazljiv, bi šel kar mimo. Pot se spusti pod trebušasto steno, okrašeno s šopi zvončic. Po mulatjeri je sestop nazaj v dolino prav udoben.

#### ZA KONEC

Redki so taki dnevi, ko imaš sprejemnike za lepo na široko odprte in si nabiraš zaloge za sive dni. Samo malo sem pokukala v neizmerna bogastva teh gorá, treba bo še priti, si vzeti čas in drugo za drugo odkrivati skrivnosti ter v miru uživati lepoto in samoto.

DOBRO JE POSLUŠATI DOBER NASVET

## SKORAJ VSI VEDO ZA BUKOVO

#### NADA KOSTANJEVIC

Že kdove katerega, menda lanskega avgusta, sem na štop šla obiskat našega nepozabnega **Otmarja Črnilo-garja** v njegovo rojstno Šebrelje, kjer se je zdravil. Seveda sem morala nazaj zopet na isti način – in me je peljala neka gospodična, menda doma iz Stopnika. Vprašala me je, če sem kdaj bila na Bukovem. Še slišala nisem nikoli zanj! To je razpotegnjena vas na obronkih Kojce na višini 717 metrov, dostopna iz Trebuše enako kot iz Baške grape, je zanimiva, je dejala – in dospeli sva in mi ni imela več časa pripovedovati o Bukovem. A mi je vseeno vsadila »bolho v uho«.

Začela sem to Bukovo naskakovati, kakor hitro se je za silo raztopil sneg. Vendar priti iz Vipave na Bukovo, ko imaš le dve sedemdeset let stari nogi in dvignjen palec ter časa le nedeljsko popoldne, sploh ni tako enostavno.

Ko sem prvič poskusila, so me neki Idričani pripeljali na vrh Sivke, ki je bila dobesedno prekrita s pomladanskimi žafrani. Bil je dež; ko sem se jim lepo zahvalila, sem se podala iz Ledinskega Razpotja peš na Gore. Imela sem seveda s seboj dežnik in ker je dež nehal, sem ga »vsejala«, ko sem nabirala teloh. Vendar sem po nekaj sto metrih našla drug dežnik, ki ga je – zopet pri rastišču teloha – nekdo drug izgubil. Torej 1:1 – zame!

Ko sem drugič poskusila, je šel moj prvi štop-prevoznik v Hrušico in sem nato šla peš od muzeja v Hrušici (Ad Pirum, stara rimska postojanka!) po »stari ledeniški poti« mimo ledeniškega brezna na Šajšno ravan. Na Šajnsni ravni, ki je Bogu, zvezdarni in Javorniku za hrbtom, sem »odkrila« neko znanko in sošolko moje starejše pastorko, ki me je nato z avtom postavila skorajda pred hišna vrata.

Vse dobre reči so tri in moje tretje potovanje na Bukovo se je odlično izteklo. Nedelja je bila krepko deževna, možakar na vrhpoljskem klancu je trdil, da bom mokra in me je zato (čeprav ni bil tja namenjen) odpeljal do

»vrh rajd«, na magistralo proti Colu. Tam mi je bila sreča več kot mila. Ustavil mi je mladenič, ki je bil namenjen – kam drugam kot v Reko. Povedal mi je, da se hodi tja ženit in da gre sedaj po svoje dekline, ki jo bo peljal na nauk za bodoče zakonce v Ajdovščino. Dekle bo potem ostalo pri njih, saj v ponedeljek obiskuje tekstilno šolo v Ajdovščini. Sproščeno sva klepetala – in ko me dobro pogleda, reče: »Ali ste vi mama Perzota?« Perzo pravijo mojemu mlajšemu rejencu, s katerim sta nekoč skupaj delala...

Svet je res presneto majhen!

Medtem sva prevozila Črni vrh, Godovič, pravo in Spodnjo Idrijo in nekaj semaforjev in cestnih popravil, ko se je naenkrat iz avta pošteno zakadilo. Obupana sva odkrila, da mu je skurilo cevko pri hladilni vodi. Iz luž ob cesti sva z razbito steklenico pobirala deževnico, medtem je že nehalo deževati in srečno sva prišla do Reke.

Kako je moj prevoznik pripeljal dekline v Ajdovščino, mi ni znano. Sama sem korajžno zakorakala po cesti in po nekaj sto metrih sem se že znašla na odcepu za Bukovo. Cesta gre tam kar razmeroma strmo v grič – a me zelo kmalu zatem pobere v avto družinica – očka, mamica in dva fantiča. Namenjeni niso prav na Bukovo, temveč le do Žabš, ki so od vrha oddaljene za dober enourni sprehod. Bukovo se namreč začne že kmalu pri cesti, a se razteza v dolžini vsaj šestih kilometrov ob njej in po različnih grapah. Očka je navdušen, da se še kdo zanima za te kraje; pravi, da so tu nekoč kopali svinčevo rudo, a da se ni splačalo.

Bukovo ima celo rajdo zaselkov: Laharn, Žabše, Kojca, Krtečne; ima betonarno in mnogo lepih hiš. Vikendov tu skorajda ni – kjer vidiš staro podrtijo, ob njej zagotovo raste nova hiša. Električna, televizija, celo skalnjak vidiš, pa vendar tudi hleve in skladovnice drv. Gozd se menjuje s travniki in njivami. Najprej tam potaknejo fižolovke, potem ob njih sadijo fižol. Jablane šele cve-tijo, čeprav je že polovica maja.

Žabše so snažna in lepa vas. Moji prevozniki mi povedo, da sicer obstajajo bližnjice, a z njih ni razgleda in so hudo zaraščene. Le čemu bi lezla v grapo in iz grape ven! Saj še po asfaltu ni tako zoprno hoditi, če v drevesih žvižgajo kosi, če krakajo vrane, če ob posameznih domačijah cvetijo jablane. Z ovinkov jasno vidim Šebrelje: najprej le sv. Ivana, toda višje ko se povzpnem, več vidim. Sedaj vidim tudi celo šebreljsko vas in cerkev sv. Jurija. Od daleč pozdravim Otmarjev grob, kjer ta neutrudni cerkveni, planinski in vsesplošni delavec sedaj počiva v miru. Pa tudi spomenik na Vojščici jasno vidim. Škoda, da so v daljavi oblaki in meglice. V Kojci je križišče za Cerkno – a danes sem se namenila na Bukovo in pika. Sedaj cesta ni več tako ovinkasta in z ene strani vidim okrogel in gol vrh Kojce, z druge pa osamljene domačije v Bukovski grapi.

Končno sem le v vasi. Poiščem trdno zaprto cerkev, ki pa si jo je mogoče skozi ključavnico lepo ogledati. Blizu cerkve je kapelica z nekim nedoločenim svetnikom, ki je bil najbrž nepismen, čeprav je imel na sebi meniško kuto in knjigo v roki, saj svojega imena ni zapisal na kapelico. S pokopališča je krasen razgled – na šebreljsko in vojskarsko planoto, na tolminske gore – le da je za to treba stopiti malo na cesto. Vidim celo Baško grapo...

Pokopališče je krasno urejeno, imajo celo mrliško vežico. Imajo tudi lep spomenik padlim v NOB.

Župnišče je blizu cerkve, a ker mi je moj zadnji prevoznik naštel, koliko podružnic in župnij oskrbuje župnik, sem bila prepričana, da ga ne bo doma. Saj se bom še vrnila sem!

Tabla obvešča, da so tu gostilna, trgovina in okrepčevalnica. A poslušajo le v ponedeljek, sredo in soboto. Ker premorem le enega Gallusa in nekaj Valvasorjev, se ji raje izognem. Ogledujem si cvetice ob poti. Čemaž diši po česnu in je v polnem cvetu. Različne vrste kukavic cvetijo na travnikih – opuščenih travnikov z lansko travo ni nikjer. Ob cesti je tudi kozolec »topljar«, kjer pa so stene pokrite s plastiko. Kaj spomeniško varstvo, glavno da sneg in dež ne dosežeta strojev!

Kmalu sem v Žabšah in me zopet naloži tista simpatična družinica. Škoda, da gredo v Cerkno, zato si moram od Želina poiskati drugega prevoznika. Dobim mlado in lepo dekle iz Bukovega. V Idrijo gre. Povem ji, da sem bila v njeni vasi, povem ji, da sem ubogala nasvet neke svoje prevoznice, da bi si jo ogledala.

»Ali se vam zdi Bukovo lepo? Ali se vam zdi vredno ogleda?«

»Seveda, in prav nič mi ni žal, da sem prišla sem. Še bom prišla, vzela si bom čas in sestopila v Baško grapo.«

»Jaz pa sem mislila, da se samo meni zdi lepo, ker sem tam doma!« mi pove iskreno.

Naprej sem morala zamenjati še nekaj prevoznikov. In začuda – vsi so vedeli za Bukovo. Povabim vas – oglejte si ga. Povzpnite se tudi na Kojco. Spustite se tudi v Baško grapo. In če greste z avtom in če srečate priletno štoparko in če imate prostor – vzemite me s seboj!

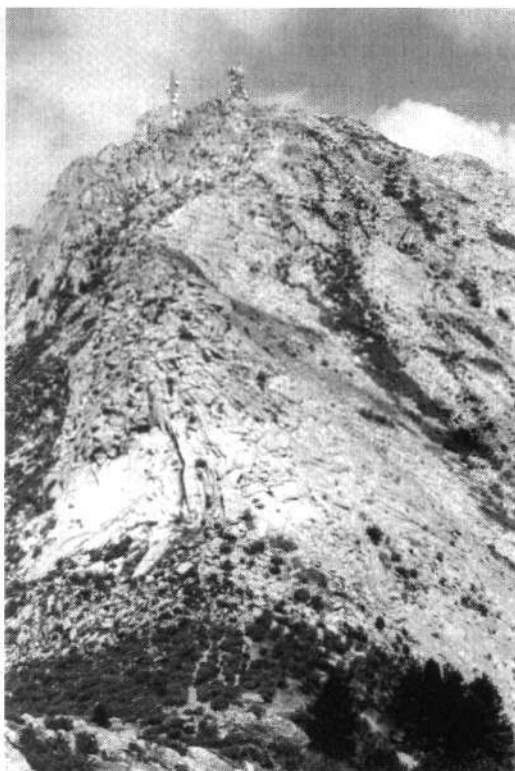
NAJPRIMERNEJŠI PLANINSKI OBISK NA OTOČKU  
JE MAJA IN JUNIJA

## PO HRIBOVITI ELBI

FRANC OJSTERŠEK

Zapis v Planinskem vestniku februarja letos pod naslovom »Na Elbo namesto v Alpe« me je spodbudil k pisanju obširnejšega opisa tega otoka, ki ga uvrščajo med otoke žepnega formata. Hribovit otoček, velik 224 kvadratnih kilometrov, je vse leto zelen, kar mu je poleg zanimive zgodovinske preteklosti in prijaznosti otočanov dalo pogoje za kakovostni turizem.

Otok je prometno dobro povezan s trajekti iz Priombina in tudi iz Livorna, kamor dospemo iz Trsta po avtoce-



Monte Capanne (1018 m)

stah nekako v petih urah. Že največje pristanišče otoka Portoferraio daje ob vstopu mogočen vtis o nekdanji pomembnosti pristanišča. Mogočna obzidja s stolpi nekako zastrejo pozneje zgrajen del modernega pristanišča. Povsod je veliko mediteranskega zelenja in cvetja, povsod pristaniški vrvež – vsekakor zanimiv kraj, ki si ga je vredno ogledati.

Planinec se vedno najprej ozre, kje so gore. Vendar gorá iz Portoferraia ni videti. Najvišji vrh otoka je Monte Capanne (1018 m). Lep, a nekoliko težje dostopen je le



S. Piero z Le Calanche (905 m)

Calanche (905 m). Tam sta še Monte di Cote (950 m) in Monte Maolo (749 m). Vedno poln planincev in sprehajalcev je Monte Perone (630 m).

Z ženo sva bila poučena: kdor hoče preživeti teden dni v lepem vremenu, mora bivati na južni strani otoka. Monte Capanne namreč zadržuje oblake, iz katerih pogosto curlja na območje severnega dela otoka z večjim krajem Marciana. Vzela sva nasvet zares in postavila šotor v bližini pristanišča Marina di Campo. V čudovitem zelenju so v kraju, ki se imenuje C. la Foce, kar trije avtociampi z dostopom na plaže, do številnih sprehajalnih poti in z razgledom na verigo gorá, ki jih ima otok. Posebnost turistične ponudbe je tudi ta, da obstajajo številne izposojevalnice gorskih koles in skuterjev ter da je celoten otok povezan s posebej označenimi kolesarskimi stezami, ki so seveda ločene od javnih cest ter sprehajalnih in planinskih poti.

Ko tam poskrbiš za ležišče, želodec, grlo in parkirni prostor avtomobila, pričneš iskati karseda uporaben

zemljevid. Osrednji del mesteca je blizu, zato sva šla z ženo peš, vendar naju je šele po več prehojenih kilometrih rešil Kompass – Carta turistica v merilu 1:30.000.

Naslednji dan sva se odpravila na najbližji največji vrh, ki sva ga videla izpred šotora. Po strmi vijugasti cesti se peljeva v kraj la Pila ter dalje v S. Ilario in Campo ter do S. Piero in Campo, kjer sva našla planinsko markacijo, kakršne so v gorah Italije – rdečo, belo in spet rdečo črto. Zaselek je stisnjen v strmino: stare hiške iz Napoleonovih časov, skromna cerkvica in še bolj skromno počivališče nekoč tu živečih, ob tem pa lepe na novo zgrajene vile z ograjenimi zelenicami in vrtovi ter z vojaško natančnostjo postrizeno travo. Ne v starem ne v novem delu zaselka ni prostora za terenca, zato parkirava malo zunaj naselja.

Pot se začne s srečanji s pastirji ovc in koz. Markacija vodi ob trasi za kolesarje in skuteriste ter naju pri izpostavljeni skali (744 m višine) prisili, da si pomagava tudi z rokami. Vrh le Calanche (905 m) je v grebenu, preko katerega vodi markirana pot z Monte Perona in Monte Capanna. Uživava v razgledu, saj je od tu viden ves jugovzhodni del otoka; daleč je obala Italije, povsem blizu pa vrh Monte Capanna. Vrh ni veliko obiskovan, ker je vzpon zahtevnejši.

Vrneva se po isti poti in v S. Pieru iščeva kaj za suho grlo. Trkanje na vrata lokala, ki ga odpirajo šele zvečer, se izplača, saj nama odpre starejši gostilničar, ki je bil z najino žejo zadovoljen. V ročni italijansčini smo ugotovili, da sva iz Slovenije in da je bilo malo pred tem pri njem v hotelčku ves teden pet gostov iz Ljubljane. Da bi pokazal prisrčnost, je ob odhodu poleg običajnega pozdrava dejal še »Naj živi Slovenija!«

Naslednja tura, ki sva se je lotila, je bila grebenska pot od Monte Perona čez le Calanche do najvišjega vrha Monte Capanna in nazaj po severni strani grebena, to je po zložnejši panoramski poti.

Območje Monte Perona je dostopno po asfaltni cesti iz la Pila (glavna cesta Procchio–Marina di Cannpo) ali iz Marciane (odcep Poggio). Ta predel pokriva borov gozd in je razglašen za parco naturale. Veliko možnosti

## Viharnik

### HELENA GIACOMELLI

*Od nekdaj,  
se zdi,  
stoji na preprihnem hrbtu planine,  
s samoto prežet  
nemi viharik.*

*A glej,  
v njegove suhe veje  
se še zapletajo  
vetra in ptic plahutajoča krila,  
spletajoč gnezda sanj  
iz krhkosti hrepenenj.*

*In še nasuje pomlad  
v naročje njegovih korenin  
dehteče cvetove življenja.*

je za sprehode in oddih, predvsem pa se v ta hlad za-tekajo starejši, mamice z majhnimi otroki oziroma tisti, ki jih vročina 630 višinskih metrov nižje zdela. Pot je lepo označena in do Rif. S. Francesco (bivše planinske kočje) oštevilčena s številko 5. Tu zavijeva na levo v strmino na pot OO, ki ji slediva vse do vrha Monte Copanna. Označba OO ne pomeni nič slabega, pohodniške palice pa je le potrebno dati na nahrbtnik. Prečenje kar prehitro mine ob čudovitih razgledih in ogledovanju znanega in neznanega cvetja. Posebej sva bila prese- nečena nad nizkimi blazinastimi grmički, ki jih je veliko tudi na Korziki, s polno rumenih cvetov, podobnih cvetom brnistre. Vsako ročno ogledovanje te rastline se konča s krvjo, saj je rastlina neverjetno zaščiten s skoraj nevidnimi trni. Navada, da si v naših gorah po- magamo v strmino tudi z oprijemanjem za rušo, se tam kaznuje, da imaš na dlani brez števila krvavih rdečih pikic. Izkušnje, kaj bi bilo, če bi se vsedel na tak gr- miček, sicer nimam, poskusa pa vendarle ne pripo- ročam.

Vrh Monte Capanne je skalovit s čudovitim razgledom na skoraj celoten otok, na večino njegove obale, na Ti- rensko morje, obalo Italije in v daljavi še na bele vrhove Korzike. Vrh je (kot mnoge naše vrhove) skazila teh- nika z dvema stolpoma in odprto gondolsko žičnico, skromna planinska kočka pa je kljub kar številnim obiskovalcem čez teden zaprta.

Vračava se v smeri Marciana do kamnitega obeležja in nato nazaj desno po pobočju vrha do izhodišča. Na Monte Capanne se največ planincev in turistov poda prav iz Marciana. Osnovna pot je opisana v zapisu, ki me je spodbudil k temu pisanju.

Marciana je v neverjetno strmino stisnjen kraj, kjer po nekaterih ulicah ni več prostora kot za pešca. Večina pristopnikov gre na goro z žičnico. Izhodišči za pešpoti sta malo nad cerkvico. Planinski poti sta dve, označeni s številčkama 1 in 3. Enka vodi neposredno pod žičnico na vrh, na trojko pa se priključi več drugih poti s severo- zahodnega območja otoka in so speljane tako, da omo- gočajo prehoditi širše pobočje hriba in nato priti na vrh. V času Napoleona je bil tu razvoj na višku. Pobočje gore je bilo obdelano več kot do 500 metrov nadmor- ske višine. To so storili tako, da so s kamenjem obzidali vsako pest zemlje in izkoristili vso vodo iz kar pogostih izvirov. Med izviri je tudi izvir mineralne vode, imeno- van po Napoleonu. Sedaj sta že skoraj celotno površino zrasla gozd in grmičevje. Obe poti je vredno prehoditi. Napoleon v času prisilnega bivanja na otoku ni miroval. To je razvidno iz mogočne utrdbe pri Sv. Martinu, ki je sedaj muzej, in po drugih poimeno- vanjih na vodotokih, šolah in drugih javnih objektih. Na najvišji vrh so speljane tudi kar tri poti iz kopališkega mesteca Pomonte. Na poteh je polno cvetja, vse poti so označene in ni kam zgrešiti.

Planinsko manj zanimiv je vzhodni del otoka, največji vrh Cima del Monte (516 m) pa je tudi ves prepreden s sprehajalnimi potmi in osrednjo G.T.E. transversalo za kolesarje in motoriste. Vredno je obiskati v skalo vgrajen akvarij na koncu letališča pri Marini di Campo v smeri proti Porto Azzurri, izredno staro naselbino Rio



Rimski stolp ob poti na Monte Perone

nell Elba in rudnike železove rude med krajema Rio Marina in Cavo. Povsod na otoku je ponudba minera- lov, višek tega pa je v idiličnem mestecu Capoliveri, sti- snjenem na 167 metrov visokem hribčku. V bližini je možen tudi ogled rudnika mineralov, vsekakor pa je tako na sejmu kot v luksuznih trgovinah za kamione te kamenine ter drugih spominkov, tako da najbrž ni obiskovalca, ki ne bi karkoli kupil.

Za planince je najprimerneje obiskati otok v maju in ju- niju. Otok je takrat odet v cvetje, poti so že kopne, pov- sod je še dovolj prostora, je pa že tudi možnost kopa- nja. S temperaturo v poletnih mesecih rastejo tudi cene, saj Elba pregovorno velja za tretji najdražji ita- lijanski otok.

Do najinega odhoda na te otoške gore v Planinskem vestniku nisem našel uporabnega opisa. Če bom s tem pisanjem komu pri obisku pomagal, bom vesel.

## Pojdi z menoj v goré

### VINKO HROVATIČ

*Pojdi z menoj v goré,  
ko prvo zelenje vzbrsti,  
naj ti zapoje srce,  
ko veter skoz veje šumi.*

*Pojdi z menoj tja na vrh,  
kjer skala mogočna stoji,  
tam spreletava te srh,  
da v žilah ti kri ledeni.*

*Malo prgišče zemljé  
v kotanji se z vetrom bori,  
tjakaj okó se zazré,  
tam roža najlepša cveti.*

*Veter ji kodra njen cvet  
in nihče ne more do njé,  
ves je njen božji tu svet,  
popotnik se tega zavé.*

# SPREMENJENI OBRAZ STOLETJA

## ALEŠ TACER

Dolgo sem odlašal z vzponom nanj. Le Krn in jezero ob njegovem vznožju – ti dve točki sta še manjkali v mojem planinskem dnevniku. Pa je tako naneslo, da sem zaradi popotresnih sunkov nekoliko opustil misel nanj. Zakaj bi človek silil v nesrečo; še sama od sebe nas prepogosto obišče.

Lani pa nisem več vzdržal. Med nekajdnevnim dopustovanjem je vsa družina malo pohajkovala po sredogorju in spet sem se »zastrupil« z gorami. Ko pa sva se neke nedelje z ženo vrnila z Mangarta, sem dejal: »Jutri greva pa na Krn! Kaj praviš?«

»Ti kar pojdi, jaz imam zaenkrat gorá dovolj,« je dejala in iztegnila boleče noge po kavču. »Vlačiš me po hribih, doma pa mi bo vrt popolnoma prerasel plevel. Lahko je vam, moškim, vedno imate čas. Me ženske pa si vsega ne moremo tako privoščiti.«

## SLABO VREME V DOLINI

Zaman sem jo prepričeval in se ponujal v pomoč, ko se vrneva. Ostala je neomajna. Tako sem v ponedeljek zjutraj v zgodnjih jutranjih urah brzel iz Dravske doline preko Avstrije in preko prehoda Predil proti Kobaridu. Imel sem namen, da se najprej povzpnem na Matajur, nato šele na Krn. Avto sem pustil malo izven vasi Livek, saj je bila makadamska cesta od spomladanskega neurja v zelo slabem stanju.

Čez slabo uro in pol sem bil na vrhu. Zadovoljstvo ob prihodu na vrh je kazilo le vreme. Oblaki so viseli nizko in sonce ni in ni moglo prodreti skozi njihove vodene trebuhe. Zapustil sem stolp in se med vračanjem povzpela še na Mrzli vrh. Pri pastirskem stanu sem še pokramljal s prijaznim pastirjem, ki je tod pasel krave.

»Danes je bolj slabo vreme, pa še med tednom je. Ob lepem vremenu in za konec tedna pride sem gor kar precej ljudi,« je povedal. Verjel sem mu. Ob lepem sončnem vremenu mora biti res pravi užitek sprehajati se po planinskih pašnikih in poslušati zvončkljanje kravjih zvoncev.

Vrnil sem se do avta. V Livku sem pobral mladega štoparja, fanta, ki je šel v Tolmin po opravkih zaradi vozniškega izpita. Beseda je dala besedo in zvedel sem, da je njegova mama doma nekaj kilometrov od mojega kraja, iz Vuzenice. Neverjetno, kako ljubezen ljudem zmeša glave in jih prestavi v čisto drug konec Slovenije! Naročil sem mu pozdrave za mamo in ga odložil ob glavni cesti.

Po dolini Trente me je pot kmalu pripeljala do Koče Klementa Juga v Lepeni. Parkiral sem avto malo višje in spet obul planinske očvrle. Tik preden sem se odpravil, me je poklicala oskrbnica: »Greste v planinski dom pri jezeru?« Pritrdil sem in prosila me je, če ji napravim uslugo. Neki blok je treba spraviti gor. Seveda sem ji z veseljem ustregel.

Pot proti domu je zelo lepa, a strma. Zajeda se v breg in vijuga sem ter tja med mogočnimi drevesnimi debli. Na dveh mestih se sreča z zračno potjo tovrne vlečnice in na teh mestih so postavljene table z opozorili; »Prepovedano v času obratovanja vlečnice« ali nekaj podobnega piše na tablah. »Zdaj ne obratuje,« sem pomislil in pospešil v hrib.

## TAVANJE V DEŽJU

Kmalu sem bil visoko nad dolino. Vedel sem, do koč moram premagati približno sedemsto metrov višinske razlike. Vreme se je še naprej kujalo. Od časa do časa so se oblaki razmaknili in skozi ozke reže je v pramenih posijalo sonce. Takrat se je megla pričela dvigati, v velikih belih kosmih se je trgala od tal in hitela kvišku. A kaj hitro je sonce spet izginilo in nekaj težkih vodnih kapelj je završalo po bukovem listju.

V takšnem sem sopihal do Planinskega doma pri Krnskikh jezerih. Oskrbnik me je že pričakoval, saj so mu iz koč Klementa Juga javili, da prihaja »kurir«. Ko je videl, da sem ves moker, nekaj od dežja, še bolj pa od potu, mi je nalil šilce »zelenega«. »Da se ne prehladite,« je dejal in obenem naložil v veliko lončeno peč v dnevnem prostoru. Privoščil sem si malico iz nahrbtnika. Res sem bil že lačen, saj sta se urina kazalca pomikala proti tretji popoldanski uri.

Povprašal sem oskrbnika, kaj misli o vremenu. »Veter piha proti jugu,« je dejal, »to pa navadno pomeni, da ne bo nič prida.«

Kaj sedaj? Naj grem v negotovi vremenski situaciji naprej ali naj prespim tu in grem na vrh jutri? Prezgodaj je še, kaj naj počnem vse popoldne tu v koči? Odločil sem se, da nadaljujem pot proti vrhu Krna. Prespal bom v Gomiščkovem zavetišču. »Milena in Zora bosta veseli moške družbe,« je še zaklical oskrbnik za mano in mi pomahal. »Danes nimata nikogar v zavetišču. Sporočil jima bom, da prihajate.«

Pot, ki je vodila do jezera, se je spremenila v ozko stezo in se kakšnih petdeset metrov nad jezerom vila proti skalnemu useku. Tam se ji je pridružila steza, ki je bila speljana tik ob jezeru in se je na njegovem koncu strmo vzpela navzgor. Hodil sem po njej in vedno bolj neprijetno mi je postajalo. Vreme je bilo vse prej kot prijazno. Sive megle so se podile med skalovjem in vedno bolj pritiskale k tlom. Trenutki, ko so se malo razkadle, so bili vedno bolj redki. Temnilo se je, kot da bi bilo zvečer in ne sredi popoldneva. Za nameček je pričelo spet deževati. Odprl sem dežnik, malo molil in malo klel ter sopihal navkreber.

Naenkrat se je teren položil in prišel sem v dolinico med skalami. Zaradi megle sem skoraj zgrešil dve koči, ki sta stisnjeni druga k drugi čepé samevali v tem neprijaznem okolju. Pod njunim napuščem sem nekaj časa vedril. A kaj, treba bo naprej!

Nenadoma sem pričel dvomiti, ali sem sploh na pravi poti. Oskrbnik v koči mi je vendar nakazal Krn v čisto drugi smeri! Od časa do časa so se megle nekoliko razkadle in na moji desni se je iz njih pojavljal obris gore, ki je bila po mojem prepričanju podobna Krnu. Oskrbnik je dejal, naj se vrnem, če bo vreme preslabo. Ne, malo grem še naprej!

### VZTRAJNOST SE JE SPLAČALA

Hodil sem spet nekaj časa in spet me je zagrabilo, da se vrnem. Razmišljal sem: ne, zdaj sem že dobro uro na poti, uro in pol. Nazaj ni nič bližje kot naprej. Videl sem markacije, rdeče kroge z belo piko. Spomnil sem se, da je pot do Komne enako dolga kot do vrha Krna. Če torej pridem na Komno, bom pa tam prespal in grem jutri naprej. »O, Bog, dvigni te megle in zaustavi ta dež,« sem v obupu pomislil. »Ali si mi moral res ravno zdaj poslati takšno turbno vreme? S čim sem se ti zameril? Saj se bom še izgubil in tem tvojemu stvarstvu!«

Kaže, da je pomagalo. Počasi je dež pojenjal in megle nad mano so se odgrinjale. Prvič sem videl visoke gorske masive, kamor so vodili rdeči krogi. In naenkrat, glej čudo, na dveh skalah je v razmaku nekaj metrov z velikimi rdečimi črkami pisalo »Krn«. Torej sem na pravi poti! Kakšnih petnajst minut sem se zahvaljeval Bogu. Bil sem kar boljše volje in moči so se mi povrnila. Zavriskal sem v meglene kamnite sklade in se podvihal naprej.

Potres v Posočju je tudi Krnu precej spremenil podobo. Zdaj je njegov obraz prijaznejši in človek ima občutek, da z večjo naklonjenostjo gleda na svoje podanike pod

seboj. Nekako očiščen se mi je zdel in poduhovljen. V vznožju masivnih skal sem videl vse polno manjših skal in kamenja, ki so se ga ob potresu otresli mogočni skalni grebeni.

V Gomiščkovo zavetišče sem prispel nekaj po šesti uri zvečer. Še prej sem se malo pogovarjal z ovčami, ki so blejale vame kot v astronava, ko sem se pojavil izza meglene zavese. Oskrbnici zavetišča sta res prijazni dami. Gospa Zora mi je ponudila tople krepčilne juhe, gospa Milena pa mi je dala na voljo vsaj dvajset postelj; tistega dne sem bil namreč edini obiskovalec. Sporočili sta v Kočo pri jezeru, da sem srečno prispel. Ves čas so bili v navezi in so vedeli zame. Hvala vam vsem, da ste bedeli nad mojo potjo!

Prijetno smo pokramljali v koči. Zunaj so se z veliko hitrostjo podile megle in počasi se je znočilo. Odpravil sem se spat. Pokrit s tremi odejami sem ob odprtem oknu zaspal spanje pravičnega.

Ob pol šestih sem bil pokonci. Gospa Zora je že zakurila v štedilniku in topla kava me je popolnoma predramila. Zahvalil sem se ji za gostoljubje in se povzpел tistih nekaj višinskih metrov na vrh Krna. Jutro je bilo čisto in jasno, pravo nasprotje včerajšnjega dne. Kristalno so se zrcalili okoliški vrhovi in se kopali v prvih sončnih žarkih. Pogled je segal daleč proti Benetkam, Snežniku, Karavankam. Julijci so ležali kot na dlani in Triglav je kraljeval med njimi v vsej svoji krasoti. Sedel sem nekaj časa in vpiljalo vso to lepoto. Če je bil včerajšnji dan do mene neprijazen, se mi je današnji poklonil v vsej svoji lepoti.

Počasi sem vstal, optal nahrbtnik in se vrnil po ozki stezi v vsakdanjost povprečnega dne...

## odmevi

### Planinske akcije in postojanke 2000

Večkrat sem že nameraval pisati o knjižici Planinske akcije in postojanke 2000, a sem to misel vselej opustil. Dokončno pa sem vzel pero v roke, ko sem v 2., februarski številki letošnjega Planinskega vestnika prebral prispevek **M. R.** (verjetno **Marjan Raztresen**). K pisanju so me spodbudile njegove besede: »Ta skoraj sto strani debela knjižica priročnega formata bi bila lahko pomemben vir informacij predvsem za poletnega planinskega popotnika.« S tem se v celoti strinjam. In ne samo, da bi lahko bila, dejansko je dober vir informacij vse od 50. strani naprej. Nasprotno pa postavljam pod vprašaj prvih 49 strani, o katerih premišljujem vsako leto ob izidu te drobne knjižice. Poglejmo zakaj!

V Sloveniji deluje 225 društev (seznam v knjižici jih navaja 218, med katerimi ni nekaterih, ki so omejena v koledarju akcij) in če bi vsa društva poslala v objavo vse svoje predvidene akcije, ki jih imajo vsaj enkrat mesečno, bi jih bilo v tem koledarju vsaj sedemkrat več. To pa pomeni, da bi se ta drobna knjižica spremenila v debelo in nepriločno knjigo s preko 400 stranmi. Tako pa so zdaj v knjižici objavljene le akcije 34 društev ali komaj 15 odstotkov vseh planinskih društev v Sloveniji. PD Ljubljana Matica objavlja kar 54 svojih akcij, PD Maribor Matica na primer samo tri itd.

Če naj bo program v tej knjižici objavljenih akcij merilo o aktivnosti slovenskih planinskih društev, potem bi lahko rekli, da 85 odstotkov vseh društev ne dela nič. Morda nekatera od teh res niso pretirano aktivna, poznam pa društva, ki bi si vsekakor zaslužila mesto v pričujoči knjižici.

Zakaj pa jih tam ni?

S tem vprašanjem prehajam na bistvo svojega pisanja. Postavlja se namreč vprašanje, kaj so planinske akcije, ki bi jih bilo smiselno predstaviti širši javnosti. Ali je to res vsak sprehod na bližnji grič, ki ga nekateri poimenujejo kar pohod? Ali je to planinski ples ali kostanjev piknik ali blagoslov planinske postojanke? Morda pa martinovanje? Seveda bi še lahko našteval podobne »planinske« akcije.

Zakaj torej v tej knjižici ni akcij 85 odstotkov društev? Zato, ker v društvu pod pojmom »planinska akcija« razumemo nekaj več kot je planinski izlet, ki je namenjen predvsem društvenim članom. Pod tem pojmom si predstavljamo različne spominske pohode, zборе planincev, otvoritve planinskih postojank, prireditve ob jubilejih, pa tudi potovanja v tuja gorstva.

Ker vsega tega v tem letu v našem društvu ni, imamo pa lepo pripravljene programe izletov (ki vam ga prilagamo hkrati s tem pismom), se na

odziv za objavo akcij pač nismo odzvali. Tako je verjetno storilo še veliko društev, nekatera pa o tem najbrž niti ne premišljujejo.

In prav zato si ta knjižica ne zasluži drugačnega naslova kot »Planinske akcije nekaterih PD in postojanke 2000«. Če naj bo knjižica vseslovenska, potem mora urednik spremeniti merila, po katerih posamezno aktivnost uvršča v to knjižico. Predlagam mu, da vnaprej določi kriterije in merila in o tem pravočasno obvesti vsa planinska društva.

In še nekaj. V društvi delamo ne-profesionalno, čas nas pogosto priganja in preden se prav obrnemo, je že mimo rok za dostavo gradiva. Ko urednik vidi, da je odziv društev prav majhen, naj sproži novo akcijo. Prav gotovo to ne bo brez odziva.

Prepričan sem, da bo v tako zasnovani knjižici res veliko koristnih informacij, ki bodo poleg drugega prispevale k temu, da bo (tako M. R.) slovensko planinstvo po zgledu sodrinskih planinskih organizacij iz alpskih držav zaživelo na kakovostno drugačnih podlagah.

Dušan Brekič, Medvode

## Podpredsednik PZS se izgovarja na druge

Spoštovani **g. Ekar** kljub pojasnilu in dokazom še kar naprej vztraja pri širjenju neresnic o planinski vzgoji na šolah. Zdaj se sklicuje na nekatero navdušenje in pedagoge ter ravnatelje, od katerih je menda dobil takšne informacije. Predvsem pa meša izbirni, obvezni in obvezni izbirni program ter nato še izbirne vsebine in izbirne predmete, kar zadevo samo zamegljuje. Toda pustimo izbirne vsebine, ki ne rešujejo tistega, kar bi oba z **g. Ekarjem** hotela. Zato se bom omejil na obvezni vzgojno-izobraževalni program, ker menim, da je to tisto, kar bi morali predelati vsi učenci alpske deželice.

Pustimo tudi anonimne navdušenice in pedagoge, ki jih je vedno mogoče klicati na pomoč, saj se ne ve, kdo so to. Ustavimo se pri imenih. **G. Ekar** navaja ravnatelja kranske gimnazije mag. **Francija**

**Rozmana**, ki je menda prepričan, »da je treba planinstvo vključiti med obvezne izbirne vsebine šolanja in ne med izbirne predmete...., če želimo, da vsi gimnazijci pridobijo nekaj znanja o tem«. Kakšna nesmiselna 'ugotovitev'! **G. Ekar**, če so vsebine izbirne, ne morejo vsi pridobiti nekaj znanja, ker so vsebine pač izbirne in jih ne izberejo vsi učenci. Tudi levi prilastek 'obvezne (izbirne vsebine)' za gorništvu ne pomeni nič. Pomeni le to, da je program za tiste učence, ki so ga izbrali, obvezen. Zato dvomim, da je ravnatelj gimnazije izrekel takšen nesmisel, kot ste ga zapisali. Če pa je navedeni ravnatelj res izjavil to, kar pišete, žal tudi ne pozna ciljev šolske športne vzgoje, kjer so natančno zapisane vzgojno-izobraževalne vsebine, ki so namenjene vsem učencem v obveznem programu.

**G. Ekar** se sklicuje tudi na **Franca Benedika**, ki meni, »da na šolah še vedno primanjkuje celovitejši in splošen program vzgoje in izobraževanja za življenje, gibanje in obnašanje v gorskem okolju, tega pa je v obveznem šolskem programu bolj malo ali veliko premalo«. Ne vem, kaj je gospod **Benedik** (upam, da ni ravnatelj kakšne šole!), vendar ne pozna vzgojno-izobraževalnih programov iz gorniške/pohodniške vzgoje, ki so zapisani v uradnih listinah.

**G. Ekar** kljub pojasnilom in dokazom še kar naprej poudarjeno vztraja, da »ostaja odprto vprašanje, kako in v kakšnem obsegu naj bi planinstvo vpletli v učne programe...«. **G. Ekar**, od leta 1996 ni nič odprto, ker sta način in obseg planinstva v učnih programih znana in predpisana v uradnih listinah Zavoda za šolstvo. Nevednost pa ne opravičuje hudih besed.

Ker **g. Ekar** kljub pojasnilu trmasto vztraja pri neresnici, naj trmasto ponovim vzgojno-izobraževalne vsebine, ki so predpisane za VSE srednješolce. Sporočilo je namenjeno tudi ravnatelju kranske gimnazije, ki po **Ekarjevem** sklicevanju nanj teh vsebin zagotovo ne pozna. Takole je zapisano v *Ciljih šolske športne vzgoje* (Zavod za šolstvo, 1996), ki so del obsežnejše *Kon-*

*cepčije in strategije vzgoje in izobraževanja v Sloveniji*.

- Šest zahtevnejših pohodov v predalpski svet, po možnosti po delu ene od večjih poti; učenci naj spoznajo oba alpska predela v Sloveniji (Julijske Alpe, Kamniške oziroma Savinjske Alpe).

- Vsaj dva zahtevnejša dvodnevna izleta s prenočitvijo v gorski koči.

- Po opisani in označeni poti priti na cilj (označena pot s planinskimi oznakami, opis poti iz planinskega vodnika).

- Teoretične teme: gorništvu kot del slovenske narodne identitete, mesto gorništvu med drugimi športnimi zvrstmi, kategorizacija gorskih poti, tehnika hoje, taktika pohoda, nevarnosti v gorah (zlasti nevarnost strele, zdrsa na snegu in plazov), odgovornost najbolj izkušenega, klic na pomoč, termoregulacija in nadomeščanje izgubljene tekočine, prehrana, škodljivost alkohola in nikotina, vezne poti v Sloveniji, sodobnejša oprema, samovarovanje z dvema vponkama, varovanje s polbičevim vozlom, prva pomoč (žulji, praske, udarmine, pik insekt), častni kodeks slovenskih gornikov.

- Ekipni orientacijski pohod po valovitem in gričevnatem svetu s pomočjo karte, kompasa in smernega kota (azimuta).

Posebej opozarjam, da gre za uradni dokument Zavoda za šolstvo in da so navedene vsebine namenjene vsem učencem v okviru rednega programa športne vzgoje. Za udeležanje navedenih vzgojno-izobraževalnih vsebin so poleg športnih pedagogov odgovorni ravnatelji zavodov. Sprašujem se, kako lahko ravnatelj šole bdi nad udeležanjem vzgojno-izobraževalnega programa svoje šole, če ne pozna vsebin, ki jih morajo udeležati športni pedagogi na njegovi šoli.

**G. Ekar**, sprejmite vendar na znanje in sporočite mag. **Rozmanu** in **g. Benediku** ter drugim svojim 'neinformiranim' informatorjem, da je izletniški/pohodniški/gorniški vzgojno-izobraževalni program celostno zasnovan tako, da se od 1. razreda osnovne šole do zadnjega razreda srednje šole posamezni vsebinski sklopi načrtno, smiselno in smotno



nenehno dopolnjujejo, širijo in poglabljajo, tako da VSI učenci med šolanjem spoznajo tisti program, ki je v Planinski zvezi znan pod imenom »planinska šola«. Zato še enkrat poudarjam, da so Ministrstvo za šolstvo in šport, nacionalni učnonačrtni svet in predmetna učnonačrtna komisija za športno vzgojo ustrezno ovrednotili izletništvo, pohodništvo in gorništvu in tej dejavnosti v vzgojno-izobraževalnih programih dali mesto, ki ji gre. Nikoli prej v uradnih šolskih listinah gorništvu (izletništvo, pohodništvo) ni imelo takšnega mesta, kot ga ima zdaj.

Na učnonačrtovalni nacionalni ravni je torej vse v najlepšem redu, da bolje ne bi moglo biti. Če pa na kakšnem krajevnem forumu spredejo kakšno drugačno prejo, je to predvsem krajevna resnica na udejanstveni ravni, zato se je treba »pogledati navznoter«, ne pa udrihati kar povprek.

Ker s spoštovanim g. Ekarjem oba planinstvu/pohodništvu/gorništvu želiva najboljša in največ, predlagam, da se na kakšnem prihodnjem kranjskem »forumu« ali »preji« soočijo ravnatelj šol ter drugi »navdušenci« in pedagogi z uradnimi listinami, ki pišejo o gorniški vzgoji v šolah in nato rečejo kakšno o tem, kako bodo na šolah udejanjali vzgojno-izobraževalne vsebine, ki so že predpisane.

Silvo Kristan

## Duša le pojdi z mano – 5/ del

V rubriki Iz planinske literature (Planinski vestnik 2/2000) je **Ciril Velkovrh** objavil sporočilo o izidu 5. dela vodnika po slovenskih božjih poteh **Duša le pojdi z mano**, ki ga je pripravil **Franci Petrič**, urednik časopisa Družina. Ciril Velkovrh piše, da je ob Slovenski planinski poti nekaj kapel in cerkvá, ki so opisane v tem vodniku. To so kapela Marije Snežne na Kredarici, kapela Marije Pomagaj v Tamarju, župnijska cerkev sv. Katarine v Lomu pod Storžičem, podružnična cerkev sv. Ignacija na Rdečem bregu in župnijska cerkev sv. Antona Padovanškega na severni strani Pohorja.

Trditev Cirila Velkovrha, da so navedene kapele in cerkve ob Slovenski planinski poti, drži le za kapelo Marije Snežne na Kredarici, vse druge pa so kar daleč od te poti, zlasti cerkvi sv. Ignacija in sv. Antona na Pohorju, ki stojita na stranskih hrbtih nad Dravsko dolino, Slovenska planinska pot pa je speljana po glavnem pohorskem hrbtu. Čudim se, da se je to zapisalo gospodu Velkovrhu, saj je sodeloval kot urednik prve izdaje planinskega vodnika Slovenska planinska pot leta 1994, ko je bila pot precej spremenjena.

Jože Dobnik

## Kdo je boter?

V Planinskem vestniku iz začetka prejšnjega stoletja stoji lepo zapisano, da se nam nudi veličasten razgled z Golakov. Golaki so trije, je zapisano, in sicer Veliki, Srednji in Mali ali Senožeški. Mali Golak je sicer najvišji (1495 m), a se imenuje Mali, ker je njegovo površje, njegova glava, najmanjša. Golaki se imenujejo zato, ker so njihovi vrhovi goli. »Zelo lepo je tu in oko se ne more nagledati božjih čudes,« je zapisal poročevalec leta 1906, verjetno učitelj **Čibej** sam.

Nekoč so tu pasli, zato so Male in sosednje Velike Golake izkrcili. Torej je Mali Golak najvišji vrh v Trnovskem gozdu.

Od zgodovine k dejstvu! V nekaterih veljavnih strokovnih knjigah je zapisano drugače. To ustreza mišljenju, da je gotovo najvišji tisti, ki se tako imenuje. Strokovne knjige, v katerih je prišlo do te trditve, so Atlas Slovenije, tretja izpopolnjena in razširjena izdaja iz leta 1996 (stran 141 in 142), založba MK in Geodetski zavod Slovenije: topografska karta 1:50.000, list 42 – Ajdovščina, založba Geodetski zavod Slovenije, Kartografski oddelek – 1996; Državna topografska karta RS, 1. izdaja, list Batuje 129, 028-2-1 in list Ajdovščina 130, 028-2-2, izdala RS – Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za okolje in prostor – Geodetska uprava RS, 1996.

Topografsko karto je izdelal in natisnil Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo FGG iz Ljubljane.

V starejših izdajah Atlasa Slovenije in v Pregledni karti Občine Ajdovščina 1:50.000 iz leta 1986, ki jo je izdala in založila Geodetska uprava SO Ajdovščina, izdelal pa Geodetski zavod SRS Ljubljana, je poimevanje Golakov pravilno.

Kdo in kdaj je ta del naše dežele preimenoval?

Je vmes površnost?

Za planince velja: ko boste na najvišjem vrhu, boste na Malem Golaku. Preden boste zagrizli v pravi hrib proti vrhu, proti Malemu Golaku, se boste gotovo ustavili v praviljni Iztokovi koči, kjer boste najlepše sprejeti.

Srečno pot proti Golakom! Zgodovinski spomin dokazuje, da je Mali Golak najvišji vrh v Trnovskem gozdu.

UO Planinskega društva  
Ajdovščina

## Zanemarjena IPP

Že leta 1970 je prišlo do zamisli, da bi v spomin na 50. obletnico Labinške republike (1921–1971) označili planinsko pot kot nadaljevanje planinskih poti s Slavnika na Učko. Meni je pripadla čast, da sem postal avtor in stalni zastopnik te poti, imenovane Istrska planinska pot. Najprej je bila markirana pot od Ankarana in Kopra ter mimo Pazina in Buzeta do Labina, in sicer 1. maja 1971, potem pa je bila pot speljana iz Podgorja na Slavnik, v Žbevnico, Gomilo, Račjo vas, Orljek, na Brajkov vrh, Planik, Poklon in na Učko, kar se je zgodilo 1. maja 1976. O tem so bila s posredovanjem medijev seznanjena vsa planinska društva na tem in tudi na drugih območjih. Največji sponzor oziroma donator je bil ŽTP (Železniško transportno podjetje) Zagreb in občine Koper, Buzet in Pazin ter železničarji Istrskih prog.

Da bi lahko planinci in drugi ljubitelji narave brez težav hodili po tej poti, je bil izdan dnevnik, ki so ga prodali v nakladi več kot 5000 izvodov, do sled pa je bilo registriranih več kot 2000 pohodnikov, ki so končali celotno pot. Ti niso bili samo iz Hrvaške in nekdanje Jugoslavije, ampak tudi iz sosednjih držav in celo iz ZDA, nekdanje Sovjetske

zveze, Avstralije, Francije, Češke, Slovaške in še nekaterih drugih držav.

V prejšnjih zbornikih o delu Hrvaškega planinskega društva Željezničar iz Zagreba in tudi v medijih je bilo tej planinski poti posvečene precej pozornosti, v zborniku o delu tega društva med letoma 1950 in 2000, ki so ga predstavili na slavnostni skupščini društva, pa ta pot od Slavnika v Sloveniji do vrha Učke na Hrvaškem ni niti omenjena. Od leta 1989 do 1995 so se namreč pojavili nekateri nasprotniki te poti, ki ji niso želeli več posvečati nikakršne pozornosti in so svojo pozornost prenesli v druge planinske predele, na primer na Velebit.

Vendar Istrska planinska pot (IPP) še vedno obstaja, po njej še vedno hodijo planinci tako iz obeh držav, po ozemlju katerih poteka, kot tudi iz nekaterih drugih evropskih in zunajevropskih držav.

Josip Sakoman, Zagreb

## Svinška ali Svinja planina?

Že večkrat sem hotel pisati v PV o tem, kaj je prav, Svinja planina (tudi Velika Svinja) ali Svinška planina na avstrijskem Koroškem. Prav te dni pa me je k temu spodbudilo prebiranje osnutka knjige **Janeza Brnarja** Kum, Kum, le pogum, ki bo izšla ob 50. obletnici PD Kum Trbovlje.

Poglavje Razgled s Kuma se prične s severnim pogledom in prav z omenjeno planino na Koroškem – Svinjo planino. Pri prebiranju (že davno tega) Poučnega slovarja **Jožeta Glonarja** (založila »Umetniška propaganda« v Ljubljani leta 1933) pa sem zasledil v drugem delu (L-Z) na strani 369, naslednjo razlago za to planino:

Svinška planina, nemško Saualpe, širokopleča, travnata gorska pokrajina med dolinama Labote in Krčice na severnem Koroškem, imenovana po nekdanjih rudnikih svinca; po njenem južnem pobočju sega danes slovenska govorica najdlje proti severu (Kneža in Galovica); najvišji vrh 2081 m.

Tako torej Jože Glonar o planini, ki so jo Avstrijci enostavno iz Svinške

planine (po svinco – nemško Blei) spremenili v Svinjo planino ali po nemško Saualpe (Sau – svinja).

Dopuščam možnost, da je na tej planini dosti divjih svinj in je planina zaradi tega dobila to ime.

Kaj je torej prav? Morda boste pri PV lahko odgovorili na to ali pa bo odgovoril kdo od bralcev PV, ki dobro pozna nastanek krajevnih in drugih imen.

Janez Ocepek, Trbovlje

## Sramotna dejanja v planinskih kočah

V februarski številki Planinskega vestnika je v rubriki »Odmevi« izpod peresa **Milana Gombača** iz Celja v članku »Partizanske spominske pohode preimenujejo« napisanih nekaj ugotovitev, ki v celoti ne držijo, zato prosim za priobčitev naslednjega prispevka:

Novoizvoljeni Upravni odbor Planinskega društva Tržič je že v poletju 1998 dal odstraniti slikovno gradivo o tragediji v neposredni bližini Doma Pod Storžičem, kjer je 5. avgusta 1941 padlo v neenakem boju osem borcev in bork takratnega Storžiškega bataljona. Fotodokumentarno gradivo je bilo dolgo vrsto let razstavljeno in na vpogled v vhodnem prostoru planinskega doma Pod Storžičem. V lanskem letu pa je sledilo še eno takšno sramotno dejanje, in sicer v planinskem domu na Kofcah, kjer je bila iz vetrolova odstranjena dokumentarna razstava o poti Kranjčevega bataljona in štaba II. grupe odredov iz Dolenjske preko Gorenjske in avstrijske Koroške na Štajersko poleti leta 1942.

Za to, da sta bili v navedenih postojankah razstavljeni omenjeni dokumentarni zbirki, je bila kriva usmeritev v prejšnjih vodstvih Planinskega društva Tržič in ne oskrbnikov. Tako tudi odstranitve razstavljenih eksponatov ne moremo pripisati sedanjim oskrbnikom, pač pa je za ta dejanja odgovorno novo vodstvo planinskega društva, ki na zgodovino pač gleda nekoliko drugače in so bile zanje in tudi še za marsikaterega planinca omenjene razstave moteče.

Borci oz. v njihovem imenu Občinski odbor ZZB NOV zaradi tega dejanja proti nikomur ni vložil nobene prijave.

Ivo Bergant, Tržič

## Žalskemu Rukzaku na rob

Planinsko društvo Žalec občasno izdaja glasilo Rukzak. Samo ime moti, ko v trgu, kjer je znan stoletni boj za slovenski jezik, uporabljajo nemško spačenko.

Peta številka je izšla ob občnem zboru društva.

V uvodu je objavljeno poročilo o delu v letu 1999. Poročilo je obsežno, v njem pa navajajo, da so deležni posebne pozornosti na Osnovni šoli Žalec in Petrovče in da so različne prireditve uspele ter pohvalijo sekcijo Ponikva in Galicija, ki sta izvedli uspela pohoda.

Mladi so izpeljali mladinski tabor, na orientacijskih tekmovanjih so dosegli lepe uspehe. Pevski zbor je uspešen, z dežurstvom na Bukovici in Gori ni nobenih težav. V društveni sobi uspešno dežurajo planinke. Izobraževanje je uspešno.

Nerazumljivo pa je, da v poročilu ni niti z besedo omenjena Savinjska planinska pot, ki vodi po obronkih Savinjske doline in v katero sta zajeti tudi njihovi planinski postojanki. Nerazumljiva je tudi ugotovitev, da ni bilo gradiva za še eno številko glasila. Posebno številko bi lahko posvetili planinski kočji na Gori, obdelali tamkajšnje vpisne knjige, veliko materiala je v monografiji »Galicija«. Predstavili bi KS Galicija, kjer stoji njihova planinska postojanka.

Posebna tematska številka bi lahko izšla tudi o drugi kočji, Bukovici.

V glasilu so še ločena poročila sekcij, mešanega pevskega zbora in o tekmovanju v orientaciji.

V glasilu so objavili Častni kodeks slovenskih planincev in vodila pri delu PZS in planinskih društev.

Cicibani planinci so predstavili svoje delo, malo starejši so objavili Dnevnik mladinskega tabora, ki je bil v Podvolovljeku. Objavljeni so programi dela za leto 2000.

Dobro, da niso ničesar napisali o 70-letnici smrti **Frana Kocbeka**, prvega velikanca Savinjske pod-

ružnice Slovenskega planinskega društva. Dobili smo obvestilo, da o proslavi ob tej obletnici lahko splošno samo člani Gorniškega kluba.

Zdaj pa vprašanje: ali se lahko planinci sploh še spomnimo Frana Kocbeka?

Franc Ježovnik

## iz planinske literature

### Zbornik »80 let PD Slovenj Gradec«

Koroško slovensko planinstvo je za razliko od precej močnejše tradicije med primorskimi Slovenci v obdobju zadnjih desetletij avstrijskega cesarstva pravzaprav naredilo šele prve korake in pri njih tudi ostalo. Gre za Slovensko planinsko društvo na Zilji, ustanovljeno leta 1900, ki ga je nemška plebiscitna zmaga leta 1920 takoj zatrla. O slovenskem društvenem planinstvu na koroških tleh v državi Sloveniji pa do konca prve svetovne vojne dejansko sploh ne moremo govoriti. Planinskih domov na zahodnem Pohorju še ni bilo, edina postojanka na naših tleh na Plešivcu (ali danes pogosteje rečeno Uršlji gori) pa je bila v rokah nemškega planinskega društva iz Celovca.

Tako je Slovensko planinsko društvo v Slovenjem Gradcu nastalo 6. junija 1919 s prevzemom Plešivca (vrh te najbolj koroške gore v Sloveniji si danes delijo mestna občina Slovenj Gradec ter občine Prevalje, Ravne in Črna na Koroškem) kot 29. podružnica Slovenskega planinskega društva. Delovalo je izredno prizadevno in uspešno.

Leta 1934 si je zgradilo nov dom na Kremžarjevem vrhu, Slovenjem Gradcu najbližjemu tisočaku na Pohorju, ob svoji dvajseti obletnici leta 1939 pa planinsko kočjo pod Veliko Kopo, danes znano kot Grmovškov dom. Med drugo svetovno vojno so bili požgani vsi trije domovi.

Po osvoboditvi so leta 1946 Plešivec uvidevno odstopili prevaljskemu planinskemu društvu, ki ni

imelo še nobene svoje postojanke. Slovenjegraški planinci pa so se z vso vnemo posvetili obnovi obeh pohorskih domov in izgradnji tretjega, Partizanskega doma pod Malo Kopo. Vse to je v svoji kroniki vestno in študijsko natančno prikazal **Bogdan Žolnir**, šolnik in ravnatelj Koroškega pokrajinskega muzeja Slovenj Gradec, sam predsednik društva v letih od 1960 do 1963.

Zveza s slovenskim planinstvom prekomejne Koroške se je lahko obnovila šele precej pozneje. V Enciklopediji Slovenije VIII (1994) v geslu »Planinstvo« zveemo, da je bilo slovensko planinsko društvo v Celovcu ustanovljeno leta 1953 – in to je vse. Niti besede ni o tem, da je njegovi podružnici v rožanskem Šentjakobu leta 1969 uspelo zgraditi še vedno edini slovenski dom v Avstriji – na Bleščeči planini pod privlačno stožčasto Kepo, ki ga radi obiskujejo tudi planinci s Koroške v Sloveniji, zlasti šolske skupine mladih planincev. V tej najpomembnejši informativni knjigi vseh Slovencev podatka o Šentjakobskem podvigu ne bomo našli niti v geslu »Šentjakob v Rožu« (zvezek XIII, 1999), tistega o Bleščeči planini pa v njej tako ali tako ni, kar je samo še primer več, kako površno pač obravnavamo slovenstvo celo tam, kjer je najbolj ogroženo.

Meni je Bleščeča planina všeč. Prvič sem jo v sodelovanju s Šentjakobskim društvom z novim domom vred obiskal s skupino mladih dijaških planincev ekonomske srednje šole Slovenj Gradec v okviru mladinskega odseka mestnega društva, ki je šolskemu planinstvu vedno namenjalo veliko pozornosti. Ta moja dejavnost je podrobneje dokumentirana že v zborniku ob 70-letnici društva, natisnjem leta 1989. Tu jo omenjam posebno zaradi tega, ker je ravno od primerne vzgojne naravnosti v šolah v veliki meri odvisen zdrav odnos do narave in njenih največjih biserov – planinskih rek, gora ter naših najboljših pljuč – gozdov.

Vse to omenjam na tem mestu, ker je tako ali drugače povezano z vsebino obeh jubilejnih zbornikov slovenjegraškega planinskega dru-

štva, ki se tako namenoma dopolnjujeta v celoto. V nadaljevanju bom obravnaval le vsebino novejšega, ki je izšel pred kratkim, čeprav še s smotno letnico 1999. Uredniški odbor sta vodila **Jože Potočnik** (glavni urednik) in **Ivan Šisernik** (odgovorni urednik). Prof. Jože Potočnik je knjižici napisal uvod s poudarkom na njenem namenu in s kratkim povzetkom vsebine. Sledi moja ocena prvega in zdaj deset let starega zbornika, ki sem jo napisal za Odsevanja (glasilo literarnega kluba Slovenj Gradec za književnost in kulturo) junija 1990, v novem zborniku pa je ponatisnjena zaradi podrobnejšega vpogleda v vsebino starejšega.

Dejavnost društva v zajetem desetletju so domiselno in pregledno opisali njegovi predsedniki Ivan Šisernik (1989–1996), **Tone Sušec** (1996–1997) in **Primož Areh** (1997–1999). Vsak po svoje je zaznamoval društveno delo, pohvalil uspešne oblike dela in tudi samokritično ocenil težave, ki so onemogočale še večji razmah. P. Areh na primer poroča o časih usihanja občinske podpore društvom in čedalje tesnejšem povezovanju z gospodarskimi delovnimi organizacijami, od katerih je, na primer, nekdanja tovarna kos Fecro Slovenj Gradec že leta 1978 ustanovila svoje društvo. Istemu predsedniku je uspelo obuditi skoraj že zamrlo dejavnost mladinskega odseka in osnovnošolski ter dijaški planinski pohodi so spet oživel. O tem v sestavku »Planinski podmladek« posebej poroča **Grega Rus**; zares razveseljivo je, da imajo zdaj planinske krožke vse štiri samostojne osnovne šole v mestni občini in še celo največja podružnična šola. Brez dobrega gospodarjenja pa tudi v planinstvu ni trajnejših uspehov, kot na vzorčnem primeru kočje pod Kremžarjevim vrhom dokazuje **Ivan Hovnik**.

Kroniko desetletja za planinske izlete, ki tako rekoč redno pritegnejo veliko udeležencev (v zadnjem času zlasti novost – manj zahtevne ture za nekoliko starejše in najmlajše planince), je prispeval **Ivan Hartman**. Prevladovali so Dolomiti (kaj pomeni beseda ferrata, pisec 225

manj razgledanim planincem ni pojasnil), upajmo pa, da bodo v bližnjem obdobju spet na vrsti domače in prekmajne koroške gore. Enako obdobje v članku »Alpinizem in plezanje v letih 1989–1999« z nekaterimi večjimi dosežki in razveseljivim poudarkom na vzgoji mladih plezalcev prikazuje načelnik plezalnege odseka **Franc Tamše**.

Največ prispevkov so pač dobrodošli vsebinski drobcici o posameznih oblikah dejavnosti, tako da že navedek naslova in pisca pove dovolj: O planinskih poteh ter Delo markacijskega odseka (**Jože Barl**), Naš izlet na Triglav ter 18. srečanje koroških planincev 12. 9. 1998 na Kremžarjevem vrhu (**Miroslav Žolnir**), Gorska straža (**Jože Senica**), Moški pevski zbor Kope sodeluje tudi s planinci (**Jure Šmon**), Zimski pohod po Šisernikovi spominski poti (**Ivan Šisernik**), Kapelica pod Kremžarjevim vrhom (**Primož Areh**), Naša jubilaranta **Janez Kožuh** in **Jože Tretjak** (prispevek je nepodpisan).

Dejansko pa noben pravi zbornik ne more biti brez zgodovinskih prispevkov in na srečo to navzlic temu pojasnilu velja tudi za tega. Dva prispevka sta posvečena znamenitemu na Koroško priseljenemu planincu **Milošu Grmovšku**; prvega, »Starosta našega planinstva Miloš Grmovšek 1874–1956«, je napisal njegov vnuk Miroslav Žolnir, drugega, »Miloš Grmovšek – odličen šolnik in velik ljubitelj gor«, pa pod tem prispevkom podpisani predstavnik koroške enote slovenskega zavoda za šolstvo in v določenem smislu Grmovškov naslednik, saj je bil tudi Grmovšek okrajni šolski nadzornik v Slovenjem Gradcu, in sicer v času (od leta 1919 do upokojitve leta 1936), ko še ni bilo prometnih zvez in ne vozil zanje; tako je kot vztrajen pohodnik in planinec peš nadzoroval okrog 60 šol na ozemlju od državne meje na Kobanskem do Gornjega Grada v Savinjski dolini. Leta 1936 je postal predsednik mestnega planinskega društva in ga je razen med izgnanstvom med nemško okupacijo z vsó v nemo vodil do svoje smrti.

Urednik prof. Jože Potočnik je prispeval še dva spominska zapisa:

prvega o Bogdanu Žolnirju (1908–1997), dolgoletnem ravnatelju koroškega pokrajinskega muzeja v Slovenjem Gradcu, prizadevnem vzgojitelju mladih planincev in nekaj let predsedniku domačega planinskega društva, ter magistru **Simonu Doberniku** (1936–1991), prav tako nekajletnem predsedniku obravnavanega društva.

Vsakemu kasnejšemu zgodovinarju koroškega planinstva bo dobrodošlo, da je uredništvo poskrbelo tudi za preglednice: »Dobitniki častnih priznanj Planinske zveze Slovenije in drugih priznanj (1990–1999)«; gre za okrog 100 listin nekaj manjšemu številu posameznikov, ker so nekateri prejeli po dve ali več, med njimi so tudi priznanja PZS; »Članstvo PD Slovenj Gradec od leta 1989 do 1999« (značilno je rahlo nihanje med 750 in 500 lani, zdaj jih je okrog 600) ter »Slovenjegraškemu planinskemu društvu so predsedovali« – dostojen seznam vseh 17 doseganjih predsednikov s fotografijo ter osnovnimi podatki od prvega predsednika, davčnega uradnika **Karla Gabrona** (predsedoval je v letih 1919 in 1920) do zdajšnjega prvega moža društva, gozdarskega inženirja Primoža Areha od leta 1997. Drugo najdaljšo dobo predsednikovanja je imel mestni gostilničar in lesni trgovec **Jože Druškovič**, od leta 1920 do leta 1934.

Poleg že navedenega je uredništvo zbornik obogatilo s pretiski štirih časopisnih člankov ob lanski prslavi 80-letnice društva pri Grmovškovem domu na Pungartu ter z nekaj lepimi barvnimi slikami tega dogodka. Škoda le, da vse slike v zborniku niso dokumentirane enako skrbno: saj vemo, kako je s tem, z leti čedalje manj bralcev ve, kdo je na posnetkih in kje so sploh nastali. Zanimive slike so še na obeh zunanjih platnicah naše knjižice, ki veliko prispevajo k njeni lepi zunanji podobi, pa tudi notranja nas razveseljuje z razkošno lepim tiskom.

Pridružujemo se čestitkam slavljencu in društvu želimo še veliko novih uspehov na vseh področjih dejavnosti.

Franček Lasbaher

## Knjiga o Mrzlici

V prvi letošnji številki Planinskega vestnika je **T. L.** objavil kratko sporočilo o izidu in predstavitvi knjige **Tineta Lenarčiča** »Mrzlica (1122 m) – Savinjski in knapovski Triglav«, ki jo je izdalo in založilo Planinsko društvo Trbovlje ob 100-letnici zgraditve Hausenbichlerjeve kočice na Mrzlici. Po inicialkah sklepam, da je sporočilo napisal avtor knjige, ki pa o svojem delu ni mogel povedati kaj več, da ne bi izzvenelo kot lastna hvala. Zato bom skušal o knjigi povedati nekaj več, posebno še, ker me je PD Trbovlje presenetilo s knjigo in pismom, da mi jo pošiljajo »kot našemu dobremu prijatelju in znancu v branje, uporabo in morda tudi kritični zapis«. Vesel sem pozornosti trboveljskih planincev, na katere me vežejo lepi spomini.

V trde platnice vezana knjiga ima kar 256 strani. Številni prispevki govorijo o razvoju planinskih dejavnosti tega območja, geologiji, botaniki, gozdarstvu, rudnem bogastvu, o legendah in zgodovinskih dogodkih, povezanih z Mrzlico. Literarno obarvani prispevki pa pričajo o čustvenem odnosu mnogih obiskovalcev do gore. Knjigo bogati veliko fotografij, zlasti takih, ki imajo zgodovinski pomen. Barvno fotografijo Mrzlice na naslovni strani platnic je prispeval znani fotograf **Matevž Lenarčič**. Prispevke je zbral, priredil in knjigo uredil Tine Lenarčič, ki je veliko tudi sam napisal. Iz časopisov in knjig je ponatisnjenih več člankov in odlomkov, ki govorijo o Mrzlici. Uredniški odbor (**Gusti Jamšek**, Tine Lenarčič, **Slavko Potrata** in **Vili Treven**) je skrbno poskrbel za vsebinsko in oblikovno bogato knjigo, s katero so razveselili veliko prijateljev Mrzlice od blizu in daleč. Dobro pa vem, da je največ bremena nosil Tine Lenarčič, dolgoletni planinski delavec, dober poznavalec Mrzlice in razvoja planinske dejavnosti na tem območju. Knjiga »Mrzlica« je vrh njegovega ustvarjalnega dela. Vsi, ki bomo knjigo prebrali in uporabljali, smo Tinetu hvaležni za njegovo delo. Obuja nam spomin na pridne planinske navdušence, ki

so v Mrzlico vgradili del svojega življenja, odpira pa nova spoznanja o gori, ki kot simbol preteklega in sedanjega prijateljstva povezuje prebivalce Savinjske doline in Revirjev.

V posvetilu na začetku knjige piše: »Posvečeno spominu in časti revirskih in savinjskih planincev vseh rodov ter domačinom pod Mrzlico in okoli nje. Posebna in nepozabna zahvala velja številnim graditeljem, organizatorjem, vzdrževalcem, gospodarjem in oskrbnikom planinskih koč in domov na Mrzlici ter vsem ostalim, ki so kakorkoli pripomogli k rasti in uspešnosti planinstva na tem območju!« Temu lahko le dodam: Naj nadaljujejo njihovo delo tudi novi rodovi, ki prihajajo na Mrzlico z ene ali druge strani!

Veliko lepih misli so v uvodnem delu knjige povedali vodilni planinski delavci in župani okoliških občin.

Poetične besede ob 100-letnici zgraditve Hausenbichlerjeve koče je Mrzlici namenil Vili Treven, predsednik PD Trbovlje, ki tudi pravi, da se bodo v društvu še bolj potrudili, »da bomo najprej mi sami Zasavčani in Savinjčani znali ceniti to, kar imamo, s čimer nam je narava oplešala naše kraje, da bomo prepričljivo in nesebično znali vse to ponuditi tudi drugim, ki jih vabimo v naše kraje«. – Pridružujem se temu vabilu. Mnogi še vedno mislijo, da so Revirji, deželica med Mrzliškim pogorjem in reko Savo, zaviti v smog in meglo, kar pa ne drži več. Svetloba se je preselila z vrhov v vse tri zasavske doline, od koder se kaže hribovje v prijazni, vabljivi podobi.

**Adi Vidmajer**, podpredsednik PZS, doma na severni strani Mrzlice, poudarja pomen Mrzlice in njenih planinskih postojank za planinsko organizacijo in prebivalce teh krajev. Tudi Savinjčani imajo Mrzlico »za svojo« in so nanjo čustveno navezani. Trije predsedniki planinskih društev z južne in severne strani Mrzlice, **Marjan Pergar** iz Hrastnika, **Srečko Čulk** iz Zabukovice in **Janez Meglič** iz Žalca, lepo pišejo o Mrzlici in 100-letnici prve koče. Spominjajo se mnogih zgodovinskih dogodkov na Mrzlici, ki so povezali prebivalce Zasavja in Sa-

vinjske doline, pa tudi planinskih srečanj, ki so utrjevala sodelovanje planincev iz teh krajev. Slavko Potrata, prejšnji predsednik PD Trbovlje, pa ugotavlja, da je obisk doma na Mrzlici čedalje večji in da je »gora Mrzlica postala lastnina vseh planincev, ki že leta z ene ali druge strani obiskujejo to lepo goro«.

Župani štirih občin, katerih meje se stikajo na Mrzlici, **Ladislav Žiga Žgajnar**, župan Občine Trbovlje, **Leopold Grošelj**, župan Občine Hrastnik, **Vinko Debelak**, župan Občine Prebold, in **Lojze Posedel**, župan Občine Žalec, izražajo hvaležnost vsem, ki so razvijali planinsko gospodarstvo na Mrzlici in v njeni sosesčini ter s svojim ljubiteljskim delom omogočali planincem varno pot po hribovju in dobro počutje v planinskih postojankah. Trboveljski župan tudi poudarja pomen knjige o Mrzlici: »Všec mi je, da bomo zanamcem s to publikacijo pustili spomin na pred 100 leti zgrajeno kočo na Mrzlici, na pregled manifestacij, ki se odvijajo že vrsto let in zblížujejo planince od blizu in daleč. Gotovo bo z njo marsikdo danes in v prihodnje sprejel povabilo in se podal na pot tja gori. Ko bo tam prvič, si bo dejal, da ni zadnjič.«

Obširen uvodni prispevek je napisal tudi Tine Lenarčič. Piše o pripravah na izdajo knjige, o zaznamovanju obletnic Hausenbichlerjeve koče in namenu širše predstavitve Mrzlice, ki je v zadnjih sto letih, odkar je bila na njej zgrajena prva planinska koča, dobila povsem drug značaj in pomen. Pojasnjuje tudi, zakaj velja Mrzlica kot savinjski in knapovski Triglav. »Že konec prejšnjega stoletja je **Fran Kocbek** zapisal, da se mu vidi Mrzlica s svojimi tremi vrhovi, gledano iz Savinjske doline, kakor savinjski Triglav. Temu ni nihče oporekal in ta v navdušenju izrečena in zapisana označba se je ohranila do danes.« Tine Lenarčič, ki pravi, da ga je »Mrzlica dolga leta in desetletja privlačevala in da je dobršen del življenja in dela posvetil prav njej«, je bil z ljubeznijo do te gore in planinstva pravi človek, ki je pripravil in uredil to bogato knjigo, kakršnih je malo.

Osrednje mesto v knjigi je namenjeno 100-letnici zgraditve Hausenbichlerjeve koče. Na 70 straneh so vzorno prikazane planinske postojanke na Mrzlici od prve skromne koče do današnjega velikega doma. Pobudo za postavitve planinske koče na Mrzlici je dal Fran Kocbek, takratni načelnik Savinjske podružnice SPD. Maja 1899 so v Žalcu ustanovili gradbeni odbor, ki je delo zaupal tesarskemu mojstru **Andreju Kačniku**. Že 28. septembra 1899 so jo slovesno odprli. Poimenovali so jo po **Janezu Hausenbichlerju** (1836–1896), žalskem županu in velikem slovenskem domoljubu, ki je kot navdušen planinec večkrat prihajal na Mrzlico. Že leta 1893, ko je bilo ustanovljeno SPD, je omenjal, da bi bilo dobro, če bi na Mrzlici postavili planinsko zavetišče. To njegovo zamisel so po njegovi prezgodnji smrti udejanili njegovi žalski planinski prijatelji. Lesena koča je imela le en večji prostor z ognjiščem in pogradom z ležišči za štiri osebe. Na podstrešju je na senu lahko prenočevalo še šest oseb. Koča ni bila redno oskrbovana, planinci so dobili ključ v Žalcu in Trbovljah. Še pred otvoritvijo so markirali pot iz Žalca na Mrzlico, leta 1904 pa tudi iz Trbovlj.

Leta 1928 je kočo od Savinjske podružnice prevzela Trboveljska podružnica SPD, ki jo je tudi prenovila. Koča je dobila stalnega oskrbnika. Obisk se je zelo povečal, zato so zraven koče zgradili in 20. septembra 1931 slovesno odprli Planinski dom na Mrzlici, stara koča pa je postala depandansa. Obe stavbi so 6. julija 1942 požgali partizani, da se v njih ne bi naselile okupatorjeve enote.

Junija 1946 je PD dobilo od Okrajnega ljudskega odbora Trbovlje leseno brunarico, ki so jo prepeljali na Mrzlico, jo dozidali in preuredili v planinsko kočo. Slovesno so jo odprli 21. julija 1946. Leta 1950 so zgradili še depandanso; v obeh stavbah je lahko prenočevalo 45 ljudi. Leta 1951 so napeljali elektriko. Koča sčasoma ni več ustrezala, zato se je PD Trbovlje odločilo zgraditi nov planinski dom. Graditi 227

so začeli septembra 1961. Velik planinski dom so slovesno odprli 8. septembra 1963. Staro kočo so razstavili in jo na bližnji Štorovi ravni postavili kot Poldetovo kočo. Pomenovali so jo po **Leopoldu Majdiču** (1891–1960), vsestranskem planinskem delavcu iz Trbovelj. Planinski dom so pozneje večkrat prenavljali in posodabljali. S 74 posteljami v domu in 29 ležišči v Poldetovi koči je med največjimi in najbolj urejenimi planinskimi postojankami pri nas.

V bogato dokumentirani kroniki planinskih postojank na Mrzlici je veliko podatkov o gradbenih odborih, graditeljih, prostovoljnem delu in priznanjih, ki so jih prejeli za dom zaslužni planinci. Knjiga tudi pripoveduje, kako in kdaj so gradili cesto na Mrzlico in kako so napeljali vodovod. Natančno so opisana zemljišča in zgradbe, last društva. Zvemo pa tudi, kako so se ubranili pred nameni bivše JLA, da odkupi planinski dom na Mrzlici in na vrhu postavi vojaški objekt.

Pomemben del knjige opisuje Mrzliško pogorje, njegovo geološko zgradbo, rudno bogastvo, rastlinstvo, živalstvo, gozdove, zdravilna zelišča, gobe in druge zanimivosti. Na Mrzlici rastejo zlati koren, kraljevo kopje, tržaški svišč in opojna zlatca, zato so travišča na vrhu in na pobočjih, kjer rastejo, uvrščena v inventar najpomembnejše naravne dediščine Slovenije. Na podlagi elaborata Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Celje je Občina Trbovlje 25. marca 1996 ustanovila krajinski park Mrzlica. Na trboveljski strani so to prisojna pobočja od okoli 600 do 1122 metrov nadmorske višine.

V prispevku »Mrzlica – od kod in zakaj to ime?« naj bi dobili odgovor, zakaj ima gora takšno ime. Tine Lenarčič pravi, da zanesljivega odgovora ni. Morda se je razvilo iz prvotne Mrzle planine, morda pa je povezano z rimskimi legionarji, ki je na tem vrhu zmzrnila cela rimska legija. Morda pa so gori dali ime krajani vasi Matke ob severnem vznožju, ki pravijo, da »kadar je slabo vreme, se občasno pojavi nad vrhom Mrzlice bel oblak. Takrat zaveje z vrha po severni steni, Mrzli

dolini, hladen, mrzel piš prav proti vasi Matke. In takrat vaščane vedno mrazi, zato se je vrha prijelo ime Mrzlica«. Kakorkoli že, Mrzlica je lahko mrzla, pa tudi topla gora, odvisno pač od tega, kdaj jo obiščemo.

Precej prostora namenja knjiga potem, speljanim na Mrzlico, transverzalam prek Mrzlice, razgledom z vrha in pogledom na vrh. Knjiga predstavlja tudi vrhove okoli Mrzlice, plezališča v njeni okolici ter naselja okoli nje.

Mrzlico obišče vsako leto veliko njenih častilcev. Po res grobi oceni jo je v sto letih, to je od leta 1899 do leta 1999 obiskalo okoli 1,200.000 planincev, izletnikov, udeležencev različnih srečanj, planinskih šol, šol v naravi, lovcev in drugih. Pri PD Trbovlje so leta 1995 ustanovili Klub prijateljev Mrzlice. Na Mrzlici pa že od nekdaj prirejajo prvomajska srečanja, srečanja Zasavčanov in Savinjančanov, kresovanja, orientacijska tekmovanja in druge prireditve. Trije članki, ponatisnjeni iz Planinskih vestnikov 1900, 1901 in 1903, pa povedo, da so že takrat prirejali izlete na Mrzlico.

Na boje partizanov z Nemci na območju Mrzlice spominja članek **Jožeta Štoka-Korotana** »V naročju Mrzlice«, ki je ponatis iz Zasavskega tednika, 1955. **Vinko Hrovatič**, domačin izpod Mrzlice, pa se s toplimi besedami spominja svojih gimnazijskih let, ko je pešočil v šolo. Pravi, da je »včasih cele ure gledal to nebeško stvarstvo, ki je bilo lepo ne le ob sončnem dnevu, ampak tudi, kadar je Mrzlica kazala temno pretečo megleno podobo«.

»Mrzlica – gora, ki navdihuje umetnike« je naslov prispevka, v katerem Tine Lenarčič piše, kako je Mrzlica navdihovala mnoge glasbenike, likovnike, pesnike in pisatelje, filmske ustvarjalce in fotografe. PD Trbovlje je na Mrzlici organiziralo več slikarskih razstav s planinsko tematiko. Članku sledi 25 pesmi, posvečenih Mrzlici, avtorjev Vinka Hrovatiča, **Janeza Kranjca**, **Janeza Mohorja**, **Vinka Pfeiferja**, **Vere Pipal** in **Jožeta Skrinjarja**. Sonetni venec – Mrzlica je Vinko Hrovatič posvetil 100-letni-

ci Hausenbichlerjeve koč. Vsi preprosto zapeti verzi izžarevajo ljubezen do gore, ki ji Vinko Pfeifer naroča: »Podaj roko mi, prijatelju iz mladih let.«

Na koncu knjige so objavljene pravljice, legende in miti z območja Mrzlice, ki so jih po ustnem izročilu zapisali Tine Lenarčič, **Franc Ježovnik**, **Rado Radešček** in Vinko Pfeifer – pripovedi o divjem možu, zmaju, coprnici, beli kači, zlatega teletu, votli Mrzlici, poganskem oltarju v Zgornjih Čečah, turškem kamnu in druge, ki so dediščina nekdanjih prebivalcev krajev okoli Mrzlice.

Tine Lenarčič sklene knjigo s prispevkom »Mrzlica – gora našega življenja«. To so besede človeka, ki mu je Mrzlica od otroških let naprej gora, ki ji je namenil svojo ljubezen, skrb in planinsko delo in ki ji je s knjigo »Mrzlica« postavil najlepši spomenik.

Tinetu Lenarčiču in Planinskemu društvu Trbovlje hvala za dragoceno darilo, s katerim so obogatili slovensko planinsko literaturo.

Jože Dobnik

## Planinski popotnik

Ste se kdaj v svoji gorenjski pravovernosti vprašali, zakaj vam vaše planinsko društvo za (zelo skromno) plačano društveno članarino ni pripravljeno vsaj enkrat letno poslati na vaš domači naslov nečesa, kar bi se imenovalo informator, bilten ali društveni časopis? Pričakovanja lahko upravičimo, saj naj bi bil cilj vsakega planinskega društva celovito gorniško življenje, ki se odvija z različnimi oblikami dejavnosti. Formalno zato, ker se je naše matično planinsko društvo tako obvezalo s prevzemom statutarnih nalog ob včlanitvi v Planinsko zvezo Slovenije, vsebinsko zato, ker široka paleta dejavnosti ponuja večjo možnost izbire in odpira nova področja animacije članstva, človeško zato, ker nam gore preprosto vse to nudijo.

Čprav je odgovor deloma že skrit v uvodnem vprašanju, pa naj vas potolažim, da je planinskih društev, ki jim uspe potešiti to člansko radosvednost, v Sloveniji samo šestnajst (po meni dostopnih podatkih): PD

Integral z Gorskim popotnikom, PD Litija z Obvestili PD Litija, PD PT Ljubljana s Pod Prisojnikom, PD Onger Trzin z Ongerčki, PD Viharnik z Viharniki, PD Lisca Sevnica z Mladim planincem, PD Nova Gorica z Gornikom, PD Maribor Matica z Markacijo, PD Novo mesto s Planinskimi utrinki, PD Žalec z Rukzakom, PD Dol pri Hrastniku z Našim planincem, PD Brežice s Planinskimi utrinki, PD Bricnik Muta z Odmevi z Bricnika, PD Radeče s Planinskim poročevalcem, PD Kozjak z Gozdovi in stenami ter PD Fram s Planinskimi odmevi. K tem društvom je potrebno dodati še sedemnajstega – PD Šoštanj z internim časopisom Planinski popotnik, ki ga v celoti servisira mladinski odsek.

Zadnji časopis, ki se prešteva kot deveta številka šestega letnika, obsega 36 strani črno belih besed in fotografij, v roke pa bi ga lahko brezplačno dobilo 350 ljudi, če ga ne bi ti še velikodušno pokazali drugim – v pričakovanju zavistnosti in razkazovanju smelih moči zagnanega mladega uredniškega odbora (urednica **Andreja Konovšek**, člani **Bojan Rotovnik**, **Matej Kortnik**, **Brina Jerič**, **Martina Pečnik** in **Barbara Mavsar**, fotografije pa je prispeval **Matej Novak**).

Časopis razveže popotniško malho pri osnovni stvari, ki poganja motor človeštva – zgodovini. Tokrat nam iz spominskega zbornika, ki je rezultat praznovanja devetdesetega rojstnega dne, predstavi zgodovino mladinskega odseka, ki ima zaenkrat tri dele: predvojnega, ki mladinski odsek uvršča med najstarejše v Sloveniji, povojnega iz šestdesetih in sedemdesetih let, ter povojnega (drugi del), ki datira v obdobje po letu 1995. Vsako obdobje ima svoje središče in svoje stranpoti. Zdi se, da je slednjih v zadnjem obdobju vedno manj, čeprav ves čas ostaja strah, da bi leto, opisano v poročilu, izzvenelo čisto povprečno, edino zdravilo in porok uspeha pa je vztrajno delo (besede Mateja Kortnika, načelnika mladinskega odseka).

Iz najnovejše zgodovine nujno omenimo naslednje: lani so poleg že delujoče študentske skupine (ki

v svoji sredi skriva čisto pravi pododbor za zabavo) ustanovili še dijaško skupino in s tem je bil vzpostavljen pretočni sistem delovanja mladih v planinskem društvu od prvega razreda osnovne šole do študentskih let oziroma še malo dlje. Seveda pa to še ni vse: branje nam prinaša vesti o taboru v Završnici, o načrtovanih izletih ter turah posameznih planinskih skupin, opis akcij odsekove matere, zgodovino, naloge in opravljeno delo v markacijskem odseku, plonk listek za spletne iskalce, trije spodobni in poučni vici, zapis o vzponu na Veliki Klek ter fotoreportaža o predstavnikih vrste homo alpinus gorolaz.

Ob vseh občudovanjih pa še neka skorajda obrobna zanimivost. V časopisu je objavljeno tudi vabilo na občni zbor planinskega društva, zanimivo pa je, da med petimi točkami dnevnega reda ni razprave o programu za letošnje leto. Vdanost v usodo spriči apokaliptične letnice 2000? Je na obzorju celoletni izredno plačani dopust vsega društva ali zgolj zmuzljiva nedoslednost?

Če sklenemo, kjer smo začeli: 104 planinska društva imajo organizirano dejavnost mladih v okviru mladinskega odseka (46% vseh planinskih društev), 138 društev skrbi za planinska pota (61%). 93 društev gospodari s kočami (41%), alpinistična dejavnost se odvija v 41 alpinističnih odsekih in 17 društev (7%) jih uresničuje pravico do obveščeniosti. Skupni blagor je torej zelo različno in tudi krivično porazdeljen.

Borut Peršolja

## Slap 1 in 2

Ob zadnjih lučkih dnevih je **Stanko Klinar**, avtor planinskega vodnika po Karavankah, zapisal: »Nisem prvič v Lučah, ravno nasprotno, kdove kolikokrat sem že šel skozi to daleč naokoli znano naselje, ki je gornikom nepogrešljiva orientacijska točka, a zmeraj sem samokognitno tiho lazil mimo z mislimi na vrhove, ki sem jih želel doseči. Danes mi je bilo dano ustaviti se ob enem od duhovnih vrhov tega vitalnega naselja, pogledati Lučam v dušo in videti, kako bogato in pol-

nokrvno so udeležene v vsesplošnem slovenskem kulturnem kipjenju.«

V veliki meri to velja tudi za Kulturno društvo Zgornje Savinjske doline, v katerem so se zbrali ljudski pisci proze in poezije. Predlani so v samozaložbi izdali prvi del, lani pa drugi del pesniške zbirke Slap v uredništvu **Ivane Žvipelj**. Dvajset ljudskih umetnikov opeva lubezen med fantom in dekletom ter prelepo naravo Zgornje Savinjske doline z njeno reko in njenimi planinami. **Ida Slapnik** poje v pesmi »Na planini« tudi o Ojstrici, naši drugi najlepši gori.

Ciril Velkovrh

## Planinci v »Slovenskem kdo je kdo«

Slovenske založbe izdajajo vse več leksikonov, atlasov in almanahov. Temu se ni čuditi, saj je taka literatura nadvse zanimiva ne le za preproste ljudi, pač pa pride prav tudi strokovnjakom. Zato je prav gotovo dobrodošla knjiga Slovenski kdo je kdo, za katero je zbral podatke in napisal besedilo **Drago Bajt**, izdala pa jo je založba Nova revija. Knjiga obsega 655 strani srednjega formata in vsebuje okrog 5000 imenskih gesel. Tu niso upoštevani vsi, ki bi to zaslužili, kaj šele vsi tisti, ki bi bili sami radi uvrščeni. Ob koncu knjige lahko najdemo še nadvse koristne abecedne sezname imenskih gesel, ločenih po področjih. Preletimo v tej knjigi imena le tistih, ki so pomembna za zgodovino slovenskega planinstva, od katerih pa niso vsi vpisani med »športniki«, niti niso pri vseh zapisane njihove zasluge za slovensko planinstvo.

Ciril Velkovrh

**Arko dr. Vojko**, politolog, živel je v Argentini, andinist, pisec več planinskih knjig (umrl je letos, že po izidu knjige);

**Banovec Tomaž**, geodet, nekdanji predsednik PZS;

**Bertoncclj Dinko** (Dominik), živi v Argentini, andist, himalajec, polarni raziskovalec, pisatelj;

**Cedilnik Danilo** (Daniel, Den), slikar, ilustrator, himalajec;

**Česen Tomo**, alpinist, športni plezalec;

**Čop Jaka**, planinski fotograf, avtor 6 fotomonografij;

**Dolhar dr. Rafko**, zdravnik, živi v Italiji, pisec planinskih spisov in potopisov;

**Duhovnik dr. Janez**, statik (podpredsednik PZS);

**Ekar mag. Franc**, gospodarstvenik, alpinist (podpredsednik PZS);

**Grošelj Viki**, alpinist, osvojil 10 osemtisočakov, pisec planinskih potopisov;

**Habe dr. Franc**, geograf, raziskovalec in opisovalec krasa;

**Horvat dr. Matija**, kardiolog;

**Hudeček Jože**, novinar, kritik, pisatelj;

**Humar Tomaž**, alpinist, himalajec, Zlati cepin 96, Bloudkova nagrada 99;

**Janša Janez**, obramboslovec (alpinist);

**Jeglič dr. Anton**, elektrotehnik (predsednik Zveze gornjskih klubov Slovenije Skala);

**Jelinčič Dušan**, alpinist, novinar, pisec planinskih potopisov;

**Jerin Zoran**, novinar, publicist, alpinist;

**Jurca Stane**, metalurg;

**Karničar Davor**, alpinist, ekstremni smučar;

**Karo Silvo**, vrhunski alpinist, Bloudkova nagrada 1986;

**Keršič Belač Marjan**, akad. kipar, alpinist;

**Keršič Svetel Marjeta**, novinarka, pripravlja na TV Slovenija oddaje o planinstvu in alpinizmu;

**Kladnik Bogdan**, fotograf, založnik;

**Klinar dr. Stanko**, anglist, gorski vodnik, avtor planinskega vodnika po Karavankah;

**Knez Francšek**, alpinist, Bloudkova nagrada 1984;

**Kopač Vlasto**, arhitekt, grafik (častni predsednik PZS);

**Kozjek Pavle**, alpinist;

**Krišelj Marijan**, novinar, planinski publicist;

**Lamprecht Miha**, novinar;

**Lapajne Svetko**, gradbenik;

**Mahkota Ante**, novinar, urednik, alpinist;

**Malovrh dr. Cene**, geograf;

**Manfreda Marjan**, alpinist;

**Matijevac Vanja**, alpinist, prvi v Sloveniji plezal po ledenem slapu;

**Mihelič Tine** (glasbenik), alpinist, planinski publicist;

**Naprudnik dr. Milan**, geodet;

**Osojnik Iztok**, pesnik, slikar;

**Podgornik Peter**, alpinist;

**Praček Ciril**, alpski smučar, alpinist, planinski pisec;

**Praprotnik Miha**, alpinist;

**Prezelj Marko**, alpinist;

**Rajar dr. Rudi**, gradbenik, alpinist;

**Raztresen Marjan**, novinar (urednik Planinskega vestnika);

**Rehberger Srečko**, športni plezalec;

**Režek Boris**, alpinist, publicist, filmski snemalec;

**Rupar Uroš**, alpinist, športni plezalec;

**Savenc Franci**, novinar, publicist, alpinist;

**Sazonov Tone**, alpinist, gorski reševalec;

**Schara dr. Milan**, kemik, alpinist;

**Simončič Vlastja**, fotograf;

**Skoberne Peter**, biolog, fotograf;

**Skvarča Jure**, fizik, alpinist, živi v Argentini;

**Skvarča Peter**, alpinist, živi v Argentini;

**Slabe dr. Tadej**, geograf, speleolog, športni plezalec;

**Strehovec Janez**, pesnik, estetik, kritik, publicist;

**Stritar dr. Andrej**, elektrotehnik, piše gorske vodnike;

**Strojin dr. Anton**, pravnik, publicist;

**Ščetinin Peter**, alpinist;

**Škamperle dr. Igor**, sociolog, planinski pisatelj, alpinist;

**Škarja Tone**, elektrotehnik, alpinist, publicist;

**Škerl Dane**, skladatelj, dirigent;

**Štremfelj Andrej**, alpinist, Zlati cepin 91, Bloudkova nagrada 92;

**Štremfelj Marija**, alpinistka, športna plezalka, prva Slovenka na Mt. Everestu;

**Tič Danilo**, alpinist;

**Tomazin Iztok**, zdravnik, alpinist, jadralni padalec, potopisec;

**Vajt Slavc**, filmski snemalec.

## Lepe in najlepše poštne znamke

Pošta Slovenija je letošnjo pomlad izdala osem novih znamk, med katerimi lahko dve štejemo med znamke s planinsko vsebino. Prva

znamka je s podobo Storžiča, 2132 metrov visoke gore, s cvetom očnice ali planike (*Leontopodium alpi-*



Najlepša znamka leta 1999 je znamka TNP iz serije Europa, letos je od planinskih znamk že izšla znamka s podobo Storžiča s planiko.

num), ki jo le še redko najdemo na njegovih strminah. Prvi dan žiga, v katerem je stilizirana slika omenjenega cveta, pa je izšla tudi pisemska ovojnica, na kateri je natisnjena še dodatna fotografija te naše lepe gore. Na drugi letošnji znamki, ki jo tudi planinci lahko štejemo za svojo, je odtisnjena podoba fosila Paladin bedici, trilobita, ki je živel na območju Karavank, torej v našem gorskem svetu, pred več kot 290 milijoni let.

V 29. številki Biltena Pošte Slovenije pa smo se razveselili tudi sporočila, da je po mnenju skoraj 3000 anonimnih ljubiteljev znamk najlepša slovenska znamka v letu 1999 zopet znamka s planinsko vsebino. To je znamka Triglavski narodni park, ki je izšla v seriji Europa. Znamko je po fotografiji **Jožeta Miheliča**, znanega planinskega fotografa, oblikoval Studio Botas. Omenimo naj še, da je **Zmago Jelinčič**, slovenski politik in poslanec v državnem zboru, izdal v lanskem letu tri privatne znamke, vse z nominalno vrednostjo 1 eura. Prva je izšla ob prvi obletnici evropske denarne enote, druga ob 50-letnici NATA, na tretji pa je lepa fotografija ruske kapelice, ki stoji 1200 metrov visoko ob cesti na prelaz Vršič (1611 m). Zgradili so jo leta 1917 ruski vojni ujetniki v spomin na pod snežnim plazom zasutih več sto graditeljev vršiške ceste.

Ciril Velkoverh



društvene  
novice**Ančka Kavs (1907–2000),  
vrtnarica v Juliani**

Leta 1926 je tržaški trgovec **Albert Bois de Chesne** ustanovil alpski botanični vrt Juliana v Trentu. V zrelih letih je uresničil svojo davno željo in se posvetil botaniki. Pri prinašanju rastlin z gora in pri delu v alpinumu mu je že od vsega začetka pomagal **Anton Tožbar** (1905–1993), vnuk »Medvedje smrti«. Leta 1933 pa je Bois de Chesne v vrtu kot vrtnarico zaposlil mlado **Ančko Kavs**, ki je bila Tožbarjeva sestrična.

Rodila se je 28. decembra 1907 v Vrsniku nad vasjo Soča v številni družini. Maja 1933 jo je v vrt povabil Bois de Chesne in z veseljem je sprejela njegovo povabilo, ko je za Juliano potreboval tudi vrtnarico. Pridružila se je svojemu bratrancu Antonu Tožbarju, ki je bil pri Juliani že od vsega začetka. Bila je marljiva, skrbna in zvesta vrtnarica, nekaj časa sploh edina, ki je skrbe-la za vrt. V vrtu je delala vse do



Vrtnarica Ančka Kavs pri delu v Juliani. (Slika so ljubeznivo posredovali Špikovi iz Trenta.)

svoje upokojitve 31. decembra 1965. Bila je pridna, skrbna in vestna.

V letih pred drugo svetovno vojno je v Trento velikokrat prišel **dr. Julius Kugy**, ki je prijateljeval z ustanoviteljem vrta in mu je rad pomagal z nasveti. V svojem delu »Iz minulih dni« je pisal tudi o vrtu in o obeh vrtnarjih. S posebno toplino se spominja »zvestobe pridnega slovenskega kmečkega dekleta«:

»Pleve in zaliva, dan na dan, vzdržuje v redu leseno žlebovje in steze, nabira o pravem času semena rariora (redkih) in rarissima (najredkejših rastlin) za zamenjavo z drugimi vrtovi ter se nikoli ne zmoti. S kakšno odgovornostjo, kako vzorno opravlja vse to, to je treba videti! V vrtu ve za vse, pozna, vidi in si zapomni vse. Ančka, pravim, kadar pridem tja, kaj cvete v vrtu? Zardi od zadoščenja in ponosna na svoje znanje našteje dolgo vrsto cvetočih rastlin. Po latinsko seveda, obe imeni sta izgovorjeni brezhibno. Nekaj kot zmagoslavje je v zvoku glasu, če gre za kaj redkega ali celo imenitnega. Občudovanja vredno je to malo, tako neznanatno bitje, ki je mogoče obiskovalo nekaj osnovnih razredov domače vaške šole, v svojem resno pojmovanem poslanstvu vrta. Vrt je njena ljubezen, njeno veselje. Pohvališ jo, kot zasluži, če te je vodila, in zatem tiho, skromno stoji ob strani. Tudi to je visoka, redka vrednota!«

Po upokojitvi je živela v Soči, velikokrat pa je prihajala tudi k Špikovim v Trento. Tam sem teto Ančko spoznala. Rada je pripovedovala o Juliani in o delu, o semenih, ki jih je pobirala, in o redkih cveticah. Zadnja leta je imela težave z očmi. Rada bi brala, šivala, delala, in je bila nesrečna, ker ni bila navajena brezdelno posedati in počivati.

Umrla je 6. marca 2000 v bolnišnici v Šempetru pri Novi Gorici. Mirno je ugasnilo njeno življenje. Dva dni kasneje so jo pripeljali v dolino mlade reke Soče in jo v vasi Soča pokopali. Nekaj toplih besed v slovo ji je povedal **dr. Tone Wraber**, ki je v času, ko se je Ančka Kavs upokojila, strokovno skrbel za Juliano.

Nada Praprotnik

**V spomin Tončku  
Čebularju**

Osemnajstega februarja letos smo se na pokopališču v Krškem poslovili od dolgoletnega predsednika in častnega predsednika planinskega društva Lisca Sevnica **Toneta Čebularja-Tončka**. Preminul je v 87. letu svojega bogatega in plemenitega življenja. Ob odprtem grobu se je v imenu planincev od pokojnika poslovil član našega društva **Lojze Motore** z naslednjimi besedami:

»Zadnjemu slovesu od Toneta Čebularja smo se sorodnikom, lov-cem, krajanom Krškega in gasilcem pridružili tudi planinci, da se z velikim spoštovanjem poslovimo od Tončka, nestorja posavskih in slovenskih planincev.

Po njem nosi ime eden od najlepših planinskih domov v Posavju in v Sloveniji, Tončkov dom na Lisci. In tako je prav!

Nekatere starejše planince nas na Tončka vežejo spomini na prva po-vojna leta, na leta obnove porušene domovine, kamor so šodili tudi planinski domovi. Tone je bil prvi, ki je stopil ob stran profesorju **Košoroku**, takratnemu ravnatelju gimnazije v Krškem, ko sta na pogorišču na Lisci sklenila, da morata organizirati obnovo požganih planinskih

domov. Tone je znal najti vrsto zag-nanih planincev iz Krškega, Sevnice, Radeč in od drugod, da so mu pomagali pri obnovi. Spominjam se, da smo pod njegovim vodstvom znosili na Lisco dobesedno na hrb-tih ves gradbeni material in opre-mo, potrebno za obnovo. Takrat ni bilo ceste, obstajala je le malo bolje uhojena planinska pot. Ob zak-ljučku obnove smo bili veseli in ponosni na opravljeno delo, posebno pa ponosni na organizatorja Toneta Čebularja.

Ni naključje, da smo na dan otvorit-ve doma, 9. novembra 1952. leta, bili enotni, da dom na Lisci ime-nujemo po človeku, ki mu je uspelo obnovo organizirati – Tončkov dom na Lisci. To mu je bilo priznanje za opravljeno delo in vložen trud pri obnovi doma in za dobrobit planin-ske organizacije.

Tone Čebular ni bil samo izreden organizator in dober gospodar. Bil je tudi velik ljubitelj narave in obiskovalec slovenskih in tujih gorá. Na številne planinske pohode je vedno rad popeljal tudi prijatelje, posebno še mladino. Ko je odnehal z društvenim delom, društvo ni ime-lo težav za nasledstvo, saj je pridobil veliko mladih, ki so ga nasledili v društvenem delu – vse do danes. Tone je po drugi svetovni vojni na-sledil delo pokojnega **Jurka**, ki je bil pobudnik organiziranega planin-stva in soustanovitelj Posavske po-družnice SPD v začetku prejšnjega stoletja. Hvala mu!

V skromno zahvalo za ves trud in veliko pripadnost planinstvu sta se mu osrednji planinski organizaciji, PZS in PZJ, oddolžili tako, da sta mu podelili zlati častni znak Planin-ske zveze Jugoslavije, zlati častni znak Planinske zveze Slovenije in vrsto drugih planinskih pohval in priznanj. Ob njegovi sedemdeset-letnici mu je takratni predsednik PZS **dr. Miha Potočnik** osebno izročil spominsko plaketo, takrat najvišje priznanje slovenske planin-ske zveze.

O vsem povedanem in o doživetjih iz povojnih let je tekla beseda na slavnostnem srečanju posavskih planincev na Lisci, ko je PD Lisca leta 1995 proslavljalo svojo de-vetdesetletnico. Prišel je tudi Tone,

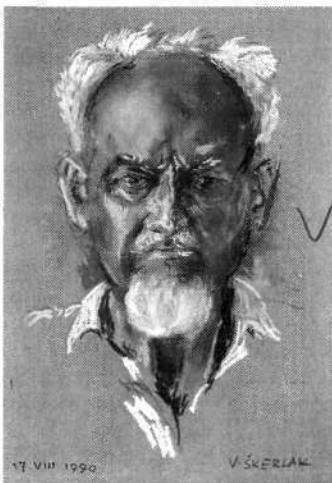
takrat še zdrav in dobro razpo-ložen, poln lepih spominov. Poseb-no vesel in zadovoljen je bil, da je delo, ki ga je pred desetletji zasta-vil, rodilo tako bogate sadove. Posavci in Slovenci smo vzeli gore za svoje, kar je dokazovala ogromna udeležba na tem srečanju mladih in malo manj mladih planincev, ljubi-teljev Lisce in slovenskih gorá. To mu je bilo največje priznanje v poz-nih letih njegovega bogatega živ-ljenja.

Ko ga imamo danes zadnjič med sabo, se želim v imenu vseh planin-cev Tonetu zahvaliti za opravljeno delo z obljubo, da ga bomo ohranili v lepem spominu in to prenašali tudi na mladi rod, ki nas bo nasledil.

Tonček nam ostaja v spominu kot vzor čudovitega planinskega orga-nizatorja in gospodarja, velikega ljubitelja narave in gora, predvsem pa planinca z dušo in telesom. «

Lojze Motore

## Dr. Vladimir Škerlak 90-letnik



V začetku lanskega oktobra je praznoval visok življenjski jubilej, 90-letnico, znani slovenski gornik **dr. Vladimir Škerlak**.

Rodil se je 3. oktobra 1909 očetu dr. Vladimirju, odvetniku v Budim-pešti, po rodu Prekmurcu, in materi Madžarki. Po prvi svetovni vojni se je družina preselila v Mursko Sobo-to, očetov rojstni kraj. Tako se je šele v prvi gimnaziji seznanil s

knjižno slovenščino, vendar je v njí tako hitro napredoval, da je ob mali maturi leta 1924 že dobil nagrado Višjega šolskega sveta.

Sredi višje gimnazije je odšel v Ljubljano, kjer je leta 1928 maturiral na poljanski gimnaziji. Na Pravni fakulteti v Ljubljani je diplomiral leta 1936 in po vojaščini v Bileci leta 1938 postal doktor prava.

Med študijem je živahno deloval v študentovskih organizacijah in ostal zvest tudi Prekmurju. Ustanovil je Društvo prekmurskih akademikov in postal njegov prvi predsednik ter soustanovil Prekmursko muzejsko društvo.

Kot pripravnik na sodišču v Lendavi je zaradi vojne opravil enotni odvetniški in sodniški izpit v Budimpešti. V državni službi bi moral oditi daleč na vzhod Madžarske, zato se je raje odločil za samostojno odvetniško pisarno v Lendavi.

Tam je lahko veliko pomagal slovenskim kmetom ob agrarni reformi, pri kateri je šla Madžarska na roke zlasti svojim ljudem. Zato so ga z družino vred odpeljali v Pešto, od koder bi morali v Dachau, vendar so zadnji dan posegli vmes Rusi in po posredovanju nekega vojvodinskega Srba so Škerlakovi lahko odšli v Vojvodino, kjer je dr. Škerlak dobil službo v Senti.

Tudi po vojni je še pet let ostal v Srbiji in med drugim vodil izvozni odsek Generalne direkcije za barvne kovine. V Slovenijo se je vrnil leta 1950. Potem je služboval v različnih krajih, dokler leta 1979 kot pravnik-svetnik ni odšel v pokoj.

Ob službi je prepotoval in prefotografiral pol sveta, se vzel na nešteto domačih in tujih vrhov, objavljaval potopise, naslikal prek sto akvarelov, ki so jih »neznani ljubitelji« z razstav odnašali domov, in ves čas deloval tudi na drugih kulturnih področjih. Bil je tudi med pobudniki za slovenski dan reformacije.

Pogosto se s tehtnimi prispevki oglašá ob aktualnih vprašanjih v »Pismih bralcev«, pisal je v Planinski vestnik, zlasti o zgodovini Alpinističnega kluba Skala in gorniškem izrazju, kot pravni strokovnjak pri Gospodarskem vestniku je dolga leta vodil jezikovni odsek in izdal

koristen priročnik z obdelavo sto pravnih pojmov.

Zadnjih deset let z mladostno vne- mo in enciklopedičnim znanjem pri- pravlja Veliki slovensko-nemški pravniški slovar. Zanj je pregledal vsa pomembnejša slovenska prav- na besedila in zakonodajo ter pri tem upošteval avstrijsko, nemško in švicarsko pravno terminologijo.

Odlukujeta ga strogost misli in poštenost izjave, utemeljeni na zanesljivi izobrazbi, lastnosti, ki so pri današnjem plitkem komolčarskem hlastanju za javno veljavo videti kot relikvije davnine in izjemno redke, prej breme kot priporočilo. Bližnji dokaz je njegova zavrnitev nedavnih planinsko-vestniških podatkov o prvem predsedniku Skale; natančno in poznavalsko napisana zavrnitev je izšla v PV 1/2000. Postaviti stvari na pravo mesto je bila njegova ne- napisana življenjska maksima. Zato se je tudi Turistovski klub Skala, ki je sicer nastal po vzoru ÖTK-ja (Österreichischer Touristenklub), leta 1940 preimenoval v edino us- trezni Alpinistični klub Skala.

Teško si je zamisliti bolj dosledne- ga borca za čistost pojmov, kar je dokazal s svojim slovarčkom gorniške terminologije (Planinski vest- nik 1965, začetki nadaljevanj na straneh 46, 94, 144 in 382). In to je po njegovem pravi izraz: gornik, gorniški, gornišvo, ne planinec, planinski, planinstvo. Zato bi tudi morali imeti Gorniško zvezo Slove- nije in Gorniški vestnik (kot imamo Gorsko reševalno službo).

Srčno želim, da bi njegovo cvetje nekoč šlo v klasje. To bi namreč ka- zalo, da je vendar tudi na straneh Planinskega vestnika še mogoče najti sled trezne presoje.

Iz njegovega osebnega dnevnika je razvidno živahno sopotništvo z znamenitimi imeni **Joža Čop**, **Miha Potočnik**, **Mirko Kajzelj**, **Albin Torelli**, **Slavko Smolej**, **Uroš Župančič**, ki jih začena prekrivati roman- tika zgodovine, tako kot vse njihove predavtomobilske pionir- skoherojske in – vsaj zdi se tako – mirmoidilne čase.

Na zunaj strogi pravnik, v srcu pre- dan gornik-umetnik. Nič čudnega, da so se njegovi akvareli kar »izgubljali«. Njegov avtoportret bi

po moji laični presoji lahko visel v družbi kakega **Cezanna** in **Renoira** in **Jakopiča** – in to je tisto, za kar gre v alpinizmu: umetniška nad- gradnja plezajočih mišic, iskanje duhovnega podaljška, preseganje surove tvare pojavnosti.

Če smemo domnevati, da se je to jubilanu posrečilo, tedaj je mogoče reči, da je srečna, harmonična osebnost. S tega vidika je štetje pr- venstvenih smeri in ocenjevanje težavnosti vzponov drugotna zade- va; pomemben je osebni zgled, ki naj bi bil cilj vseh generacij. S tem priznanjem je mogoče jubilanu iz srca čestitati in mu zaželeli še ve- liko ognja.

Franci Savenc  
Stanko Klínar

## Milanovih 80 let



V lepem jesenskem popoldnevu smo se planinci zbrali na redni seji v koči na Bohorju. Srečanje je bilo namenjeno **Milanu Mahovnetu** ob njegovi 80-letnici.

Uvodnemu govoru predsednika društva **Jožeta Požuna** so sledile prisrčne čestitke vseh prisotnih, nato pa je **Tone Petrovič** prebral kratek zapis o Milanovem življenju in predvsem o njegovem delovanju na področju planinstva.

Milan Mahovne se je rodil 31. 8. 1919 v Žireh kot zadnji izmed de- vetih otrok. Otroštvo je preživel v Mariboru, gimnazijo končal v Mur- ski Soboti in drugo svetovno vojno dočkal v mornarici na ladji Dubrovnik. Žal mu je vojna pre- prečila mornariško kariero.

Svoje pedagoško delo je začel v Cerknem, kjer je sodeloval pri iz- gradnji Elektrogospodarskega šol- skega centra iz porušenih italijan- skih kasarn. Sledilo je nekaj let službovanja v Gozdarskem šol- skem centru v Postojni, nato pa je leta 1963 prišel poučevati na OŠ Senovo, kjer je tudi dočkal upo- kojitev.

Ves čas, odkar je prišel na Senovo, je bil član UO pri PD Bohor in precej časa njegov predsednik. Vendar je bilo njegovo planinsko delovanje namenjeno predvsem mladim planincem. Majhno planinsko skupino na OŠ Senovo mu je uspelo povečati na 200 članov in v dobrih dveh mesecih je preko 100 mladih planincev prehodilo Zasavsko transverzalo. Spoznali so lepote Zasavja, naučili so se pohodne di- scipline, nihče ni trgal cvetja in v kočah so vedno za seboj vse po- spravili. Z udeležbo mladincev na republiških planinskih taborih smo dobili prve mladinske vodnike in gorske stražarje.

Milan Mahovne je kot mentor in pla- ninski inštruktor organiziral na vseh šolah v občini Krško planinske sku- pine. Leta 1973 je imelo PD Bohor prvi planinski tabor v Trenti. Od takrat je to vsakoletna tradicionalna akcija društva. Organiziral je pla- ninske šole, klube mladinskih vod- nikov in mentorjev ter več let aktiv- no sodeloval pri Mladinski komisiji pri PZS.

Teško bi našli vse njegovo planin- sko delovanje. Z mladimi planinci je

## Višje in nižje

HELENA GIACOMELLI

Višje  
ko se vzpenjaš,  
bolj modro je nebo  
in bližje,  
nižje  
k tlom sklonjena drevesa,  
ožja  
sončna gaz,  
stopinje globlje;

– a glej,  
korak lahkotnejši,  
breztrežen.

prehodil vse slovenske gore, Velebit in Durmitor.

Za delo na področju organizacije planinstva in planinske vzgoje mladih planincev je prejel vsa planinska odlikovanja, tudi plaketo ob življenjskem jubileju, svečano listino PZS in leta 1993 Listino častnega predsednika PD Bohor Senovo.

Za svoj največji uspeh na področju planinstva pa šteje, da so danes njegovi nekdanji učenci in mladi planinci nosilci glavnih funkcij v društvu in uspešno nadaljujejo, kar je sam pred 36 leti začel.

Ob obujanju spominov in opisu doživetij na skupnih planinskih poteh je prijetno praznovanje kar prehitro minilo. Milan Mahovne rad citira besede **dr. Mihe Potočnika**: »Kdor ljubi gore in naravo, ostane večno mlad!«

Takšnega ga vsi poznamo in čeprav se mu sedaj včasih zazdi, da bo enkrat le postal star, mu želimo, da to še ne bi bilo kmalu.

Upravni odbor  
PD Bohor Senovo

### Franc Primožič 70-letnik



**Franc Primožič** je bil vse svoje življenje človek, ki se je udeleževal na področjih, katerih dejavnost je bila v glavnem v gorskem svetu. Bil je lovec, gozdar, smučar, alpinist in gorski reševalec – človek torej, ki je bil vse svoje življenje v gorah.

Rodil se je 8. marca 1930 na Vrhniki, se po srednji gozdarski šoli zaposlil v Zvezi lesnih zadrug v Ljubljani, od leta 1958 do upokojitve pa je bil zaposlen v Gozdnem gospodarstvu Kranj.

Na področju lovstva je bil dejaven od leta 1949, v lovski družini Trzič je opravljal vrsto pomembnih funkcij in bil za delo na tem področju odlikovan z več priznanji, od leta 1947 pa je član Planinskega društva Trzič. Pet let je bil v tem društvu načelnik alpinističnega odseka, v njegovi alpinistični knjižici je zabeleženih več kot 500 plezalnih vzponov. Bil je tudi aktiven gorski reševalec. Na področju planinstva je prejel nekatera najvišja priznanja in odlikovanja Planinske zveze Slovenije, Planinske zveze Jugoslavije in Gorske reševalne službe. Na področju smučarstva je bil od leta 1965 aktiven tekmovalec v alpskih panogah, 15 let pa je bil tudi predsednik Smučarskega kluba Trzič.

Franc Ekar

### Obsoteljska planinska društva

Skladno s pobudo na pripravljali seji za Češnjev pohod od Poljčan preko Boča do Rudijevega doma na Donački gori pri PD Sloga v Rogatcu je bil sklican prvi sestanek obsoteljskih in sosednjih planinskih društev, ki ga je pripravilo PD Atomske Toplice iz Podčetrčka. Udeležili so se ga predstavniki planinskih društev Sloga iz Rogatca, Vrelec iz Rogaške Slatine, Male Rodne, Poljčane, Šmarje pri Jelšah, Pristava, Slivnica, Boč iz Kostrivnice in Atomske Toplice iz Podčetrčka, pa tudi predstavniki Savinjskega meddruštvenega odbora **Martin Aubrecht**, **Božo Jordan** in **Jože Melanšek** ter predsednik Sveta krajevne skupnosti in komisije za šport pri občini Podčetrtek **Darko Šelekar**.

Po dogovoru so predstavniki vseh društev na sestanek prinesli svoje programe aktivnosti, ki so jih na sestanku uskladili. Tako se bodo planinska društva odslej lažje dogovarjala za skupne akcije ter tako med drugim zmanjšala stroške za prevoze na ture in izboljšala organizacijo vodenja pohodov. Za leto 2001 bodo pripravili osnutke aktivnosti že konec letošnjega leta in svoje tradicionalne pohode uvrstili v letni program akcij PZS in Sa-

vinjskega MDO. Planinska društva naj bi odslej pri načrtovanju akcij upoštevala obdobja med dvema obcnima zboroma in ne koledarskega leta. Uskladili so tudi termine občnih zborov, da ne bi bila dva na isti dan. Po občnih zborih pa se bodo natančno prešteli; predvidevajo, da imajo obsoteljska planinska društva zdaj več kot 1200 članov.

Zatem je predsednik PD Atomske Toplice iz Podčetrčka **Ivan Šalamon** razložil predvideno spremembo trase Štajersko-zagorske bratske krožne poti zaradi težav pri prehodu državne meje med Slovenijo in Hrvaško, saj zdaj, žal, na tej meji ni planinskega mejnega prehoda. Predstavniki prisotnih planinskih društev so sprejeli predlog, da bodo začasno uredili in označili del te poti, ki poteka po slovenskem ozemlju, pod imenom Obsoteljska planinska pot, ki pa je še vedno v sklopu Štajersko-zagorske bratske krožne poti. Gre predvsem za to, da ta planinska pot povezuje vsa planinska društva v slovenskem Obsotelju. Nov opis poti bodo poslali PD Vrelec iz Rogaške Slatine, ki je matično društvo za to pot. Po opravljenih letošnjih občnih zborih pa se bodo obsoteljska planinska društva vnovič zbrala ter se natančno dogovorila glede trase in imena.

Ivan Šalamon

### Občni zbor PD PT Ljubljana

Planinsko društvo Pošte in Telekom Ljubljana (PD PT) je imelo letošnjega 26. februarja 46. redni letni občni zbor. Udeležilo se ga je 212 članov, pa tudi podpredsednik PZS **Tone Škarja**, predsednik MDO Ljubljana **Stanko Jaki** in več predstavnikov prijateljskih in sosednjih planinskih društev.

Ob koncu lanskega leta je bilo v društvo včlanjenih 1339 planincev ali pet odstotkov manj kot leto prej. Vzroki so predvsem nove organizacijske enote v obeh domicilnih organizacijah, v katerih še ni uspelo pridobiti društvenih poverjenikov. Najpomembnejša društvena akcija je bila organizacija 32. srečanja planincev Pošte in Telekom Ljubljana 13. junija na Slivnici. Združenje je bilo s proslavo 30-letnice Poti

kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Na srečanje je prišlo okoli 500 planincev ter nekdanjih partizanskih kurirjev in vezistov.

Najvidnejše delo je opravil izletniški odsek. Na domače gore je priredil 34 izletov, pohodov in visokogorskih tur s 1284 udeleženci, v tuja gorstva pa 27 s 512 udeleženci. Najodmevnejši je bil 21-dnevni trekking po Peruju z vzponom na 5860 metrov visoki Mitsi. Samostojne izlete in visokogorske ture so organizirale tudi planinske skupine PD PT Nova Gorica (24 s 603 udeleženci), Kranj (15 s 262 udeleženci) in Novo mesto (11 s 150 udeleženci).

V PD PT smo ponosni na uspešno delo mladinskega odseka. Lani je organiziral kar štiri poletne planinske taborne: na Vršiču za 25 učencev OŠ Beltinci, v Moznici pa za 35 osnovnošolcev, 22 srednješolcev ter za 19 študentov in zaposlenih. Mladi planinci so opravili še 10 turnih smukov, 5 plezalnih vzponov in 35 izletov v visokogorje in sredogorje. Poskrbeli so tudi za šolanje novih vodnikov in za vzgojo mladih planincev.

Gospodarski odsek je skrbel za redno vzdrževanje in poslovanje Poštarskega doma na Vršiču. Obisk je bil malo večji kot leto prej, finančni rezultat pa približno enak.

Pomembno delo je opravil tudi propagandni odsek. Med drugim je izdal štiri številke društvenega glasila Pod Prisojnikom ter organiziral 15. slikarsko kolonijo na Vršiču in štiri slikarske razstave v stolpnici Telekomu v Ljubljani.

Odsek za gorska pota redno vzdržuje visokogorska pota na območju Prisojnika in Razorja ter nekaj lažjih poti v Polhograjskem hribovju in na Kureščku. Planinsko-jamarski odsek z etnološko sekcijo je s svojim programom popestril društveno delo, zlasti še z ogledi slovenske kulturne dediščine. Odsek za varstvo narave pa se skuša spet uveljaviti v skrbi za ohranjanje naravnih vrednot, zlasti na Vršiču, in z vzgojnimi delom med udeleženci izletov.

Podpredsednik PZS Tone Škarja je pohvalil delo društva, zlasti še mlade planince. Podaril je tudi odličja PZS: zlati znak **Viktorju Koširju**,



Fotografija rečiških planincev za spomin na leto 2000

Foto: Jože Miklavc

srebrne znake pa so prejeli **Polde Balazič**, **Aleksander Jurjevčič** in **Stane Tomšič**. Predsednik PD PT **Anton Krauthaker** pa je podelil društvena priznanja. Za častna člana sta bila imenovana **Lojze Cuznar** in **Lojze Terglav**. Zlate društvene znake so prejeli Mladinski odsek PD PT Ljubljana, **Ivan Veble** iz prijateljskega PD Brežice in **Štefanija Žagmeister** iz Ljubljane. Podelil je tudi šest društvenih pohval in deset listin zvestobe za več kot 45 let članstva v PD PT Ljubljana.

Jože Dobnik

## Planinci pomladili vodstvo

Konec februarja so se sešli na redni letni in volilni občni zbor planinci – člani Planinskega društva Rečica ob Savinji. V poročilih so predstavili obsežno delo, predvsem vzgojo mladih članov ter številne planinske pohode, precej dela pa so opravili pri varovanju narave, urejanju planinskih poti, izvajanju zavarovanj na zahtevnejših vzponih ter ob športnem sodelovanju z društvi v Savinjskem MDO planinskih društev. Tudi predsednik meddruštvenega odbora **Martin Aubrecht** je rečiške planince pohvalil in jim zaželel še veliko lepih planinskih tur v hribovju med Smrekovcem, Raduho in Savinjskimi Alpami.

Po izvolitvi novega pomlajenega odbora ter novega predsednika PD Rečica ob Savinji **Darka Glušiča** so se planinci dogovorili za smeli program dela v letu 2000. Številna tekmovanja, pohodi, srečanja ter

sodelovanje s prijateljskimi društvi ter Planinsko zvezo Slovenije so navidez težko breme mladega društva, hkrati pa je to obet za prijazno druženje in uživanje v lepotah gorā doma in v bližnji tujini. Ob koncu so se vsi povselili skupaj s planinskim ansamblom **Darka Atelška** s Poljan nad Rečico.

Jože Miklavc

## Letno srečanje ajdovskih planincev

Planinsko društvo v Ajdovščini je v petek, 25. februarja letos, organiziralo občni zbor, ki se ga je udeležilo veliko članstva, in sicer vseh starosti.

V srečanje so prisotne popeljale pesalke Glasbene šole Vinko Vodopivec iz Ajdovščine. Oktet flavt učenek glasbene šole je vzdušje še polepšal. Mladi planinci so z občutkom in smislom za lepoto recitali Prešernove izpovedi. Pevski zbor je postavil piko na umetniška doživetja tistega večera.

Po kulturnem programu je beseda spremenila obraz, umetniškega je zamenjala z uradnim. Predsednikovo poročilo je bilo jedrnatno, smiselno in optimistično. Dopolnjevali so ga udeleženci. Člani poletnega tabora na Čavnu so tekmovali v kvizu. Mladi plezalci – nanje so člani planinskega društva še posebej ponosni – so se predstavili v intervjuju. Poročila blagajničarke **g. Hladnikove**, gospodarja **g. Iva Breclja** in markacista **g. Tomaža Breclja** so bila pripravljena, kratka

in jedrnata. Nadzorno poročilo **g. Cvetke Ergaver** je dalo rdečo luč vsemu povedanemu.

Predsednik **Vladimir Lemut** je poudaril prostovoljno delo, ki je odlika ajdovskih planincev. Koča na Čavnu je v preteklem letu spremenila podobo. Pri tem delu je bilo opravljenih več kot 2300 ur prostovoljnega dela planincev. Prostovoljci pa so pomagali graditi tudi kočjo pod Matajurjem na italijanski strani.

Diapozitivi so obogatili večer in bili verni dokumenti poti, ki so jih v preteklem letu napravili planinci iz Ajdovščine. Prisotne so v spominih popeljali na prehojene poti, zlasti na najpomembnejše.

Lepo razstavljene fotografije so spomine še poglobile.

Občni zbor je bil pregled dela in kulturno srečanje. Ajdovski planinci dajo poseben poudarek kulturi, ki bogati in plemeniti dušo tudi v planinah.

Predsednik Vladimir Lemut je izpostavil nekaj del, ki jim bodo ajdovski planinci v novem letu posvetili pozornost. Gotovo bo največ skrbi in dela posvečenega kočji pod Golaki. Čeprav je v vseh letnih časih kot v pravljici, bo dobila ta pravljica še srečnejšo podobo.

Upravni odbor Planinskega društva Ajdovščina bo še leto dni vodil (upam da uspešno) dogajanje na planinskem področju pod Čavnom.

Irena Šinkovec,  
PD Ajdovščina

## 20 let PD Gornik – Jata

Tudi mlada društva imajo svoje jubileje, ki se jih z veseljem zavedajo in praznujejo; ni treba, da imaš vsaj petdeset, če že ne sto let. Pripadnost društvu je ob živih spominih od prvih dni ustanovitve do danes tem bolj živa, kot bi bili zgodovinski spomini na častitljive čase.

Planinsko društvo z imenom Gornik je bilo ustanovljeno v marcu 1980 pri podjetju Jata v Zalogu pri Ljubljani. Pravzaprav je bil rojstni kraj Črničev nad Gornjim Gradom, kjer je bil ustanovljen občni zbor; tam se letni shodi Gornikovih članov vedno ponavljajo. Od začetnega petde-

setglavega članstva je društvo zrastle na okoli sto petdeset članov. Že spočetka je bil pristop odprt ne le za krajane, temveč za neomejeno krajevno in drugo pripadnost, pa ni čudno, da so posamezniki doma poleg Zaloga, Ljubljane in okolice tudi iz Domžal, Kamnika, Trziča, Žalca in še od kod.

Dejavnost društva je bila usmerjena skoraj izključno v izletništvo v razponu lažjih in težjih tur v gore, potovanja v tuje gore, kolesarjenje po Sloveniji in potovanja v znamenite kraje po svetu. Grafični prikaz obrisa Slovenije v »Zborniku – dvajset let Gornika« s pikami za opravljene izlete kaže, da smo domovino temeljito prehodili po dolgem in počez po pešpoteh, na skoraj vse vrhove gorā in predgorja in prekosarili mnoge ceste. A je še ostalo poti z drugih strani pa naokoli in ponovitev na priljubljene cilje. Ker se članstvo ne pomlajuje ustrezno naravnemu prirastku, je razločljivo, da je v zadnjih letih v programu manj visokih gora in težjih poti kot nekdanj; so pa na vrsti umirjeni pohodi po dolenskem, štajerskem in notranjskem predgorju, po Krasu in po alpskih planinah. Izleti dobivajo poleg rekreacije vsebino tudi z odkrivanjem in spoznavanjem narave, kulture in zgodovinske dediščine.

Ne da bi se primerjali z drugimi uspešnimi planinskimi društvi, smo v preteklih dvajsetih letih opravili številne izlete: 462 jih je bilo z 8725 udeleženci. Za vodenje so skrbeli spočetka štirje, sedaj pa 12 vodnikov. Udeležba na izletih je bila od 5 do 50 in več izletnikov. Vsak od aktivnih planincev je za vsak izlet posebej vnaprej prejel pisno vabilo z opisom izleta, ob koncu vsakega leta pa še povzetek vseh zanimivih vabil in poročil v obliki letopisa. Zapisov se je nabralo za zajeten kup, ki je bil dober vir za sestavljanje Zbornika ob dvajsetletnici. Knjižica je spodbudila pisanja voljne člane, da so se razpisali ne le o društvenih dogodkih, ampak tudi o svojih lastnih hribovskih doživetjih. Prav zanimivo je, kako gorništvu navdihuje mnoge od nas k izražanju in zapisovanju spominov, zgodb in vtisov. Živahen elan društva je bil vedno podkrepljen z materialno naklo-

njenostjo podjetja Jata, ki mu je dajalo zavetje za sedež društva, soglasje za sodelovanje pri obveščanju članstva in mnogokrat pripravilo tudi primerne popotnice za malice na izletih in zborih. Zato je bilo tudi ime društva pred kratkim razširjeno v PD Gornik – Jata. Pridobivanje sredstev s prostovoljnim delom je pocenilo marsikateri izlet. Vodniki so opravljali prevzete naloge z dobro voljo, brezplačno, za kar so bili ob letu nagrajeni s koristnim kosom opreme. Nezgoda na izletih ni bilo po zaslugi skrbnega vodenja in seveda sreče.

Marjan Munda

## Občni zbor PD Ormož

Že po tradiciji se ormoški planinci zberemo sredi marca na občnem zboru.

Pregledamo dosedanje delo in začrtamo smernice za naprej. Tokratno srečanje smo začeli z minutnim molkom in spominu na preminula člana **Erno Meško** in **dr. Petra Gašpariča**. Svoj štiriletni predsedniški mandat je končal **Ciril Ambrož** in predal vajeti **Marjanu Kukovcu**. Z novimi idejami in elanom vnaša svež veter predvsem v mladinski prostor.

Med najaktivnejšimi člani je potrebno omeniti **Cirila Meška**, ki je v minuli sezoni največkrat vodil večje in manjše skupine. Najbolj obiskana je bila Donačka gora (883 m) ali t.i. štajerski Triglav s 111 vzponi.

Sicer so potekale akcije po Ormoški planinski poti, veliko pa smo hodili tudi v Kamniške Alpe, Karavanke in Julijce s štirikratnimi vzponi na Triglav, od tega enim zimskim, ter vzponom na Mont Blanc (4807 m). Vsakoletna najpomembnejša ter organizacijsko najtežja akcija je vsekakor planinski tabor. Brez **Murija**, **Štefke**, babice **Štefke**, **Lojza**, **Manice**, **Andreja**, **Cirila** in ostalih ne bi bilo jubilejnega 20. planinskega tabora, tokrat pod Košuto v Karavankah.

Naj omenimo še skupino samozvanih »upokojenih« planincev. Dobivajo se tedensko in se odpravijo do kake razgledne točke ali kam višje.

In kakšni so načrti?

Ob vsakoletnih planinskih akcijah, kot so pohodi po Ormoški planinski

poti, so še pohodi s podeželsko mladino v gore, ženska vandraja po transverzali, planinski tabor, zimska tura vodnikov, sejem smučarske opreme, zimovanje in smučanje... Načrtujejo pa še gorniška vzpona na Grossglockner (3797 m) in za Ormožane še neosvojeni Matterhorn (4478 m).

Kazimir Perko,  
Ivanjковci

## 26. srečanje markacistov SMDO

V soboto, 18. marca, je bilo na Slemenu nad Šoštanjem 26. srečanje markacistov Savinjske območne markacijske skupine, ki ga je vodil **Florjan Nunčič**. Na zboru je bilo 36 markacistov in 23 pripravnikov iz 27 planinskih društev. Komisijo za pota je zastopal **Jože Rovar**, PZS pa njen podpredsednik **Adi Vidmajer** in predsednik Savinjskega meddruštvenega odbora **Martin Aubrecht**.

Poročil o stanju naših planinskih poti je bilo pravočasno poslanih malo, nekaj jih je prišlo po roku, nekaj pa so jih prinesli na zbor. Tako je težko ugotoviti realno stanje na terenu, ker ni poročil, da so markacisti katero pot obnovili. Tako je sedaj markirana pot iz Frankolovega čez Črešnjice do Žičke kartuzije in čez Tri križe v Konjice. Prvi del te poti je bil, kot piše v Planinskem vestniku že leta 1897, »zaznamenovan z modro barvo, kajti Zajčki samostan je vsakemu Slovencu že iz knjige dobro znan in že radi tega zanimiv, da si ga ogledaš. Razen tega je tudi zgodovinsko preznamenit iz dvanajstega stoletja«. Takrat so to zapisali, danes, v informacijski dobi,

pa je morda kje kakšen zapis o poti na kakšni spletni strani. Pa naj bo zapisano še to, da sedaj samostan obnavljajo.

Razgovor je bil zanimiv, prav tako izmenjava pogledov, ki jih prinaša sodobni čas tudi na planinska pota. Marsikje se ne da nič storiti, ker menda našo Knafelčevo markacijo lahko uporablja vsak – zaščitili jo še sedaj nismo. Zvedeli smo za informacijo Alpske planinske poti, kate-re del naj bi šel tudi po naših Julijcih. Te vezne poti smo pričeli označevati mi, sedaj pa nas Evropa posnema, čeprav so bili na začetku proti temu. In nekaj bi morali storiti z našimi veznimi potmi, ki vse niso več take, kot naj bi bile: ali jih ukiniti ali vzdrževati naprej. Tudi nove se porajajo.

Verjetno letos mineva že sto drugo leto, odkar je markacijski odsek ustanovila »Savinjska podružnica«. Načelnik je bil **Jakob Božič**, trgovec v Gornjem Gradu, drugi član pa **Rudolf Ilovšek, Franc Kocbek** in **Ignac Šijanec**, vsi iz Gornjega Grada (PV 1898/10). Danes šteje območna markacijska skupina krepko nad sto markacistov.

B. J.

## Zimski vzpon na Nanos

V lepem sončnem vremenu se je v nedeljo, 5. marca 2000, zbralo okrog 800 ljudi iz celotne Primorske ter drugih krajev Slovenije in odšlo na že 17. tradicionalni zimski pohod po Vojkovih poteh na Nanos, ki ga je organiziralo Planinsko društvo Podnanos.

Pohod se je začel ob 8. uri izpred osnovne šole v Podnanosu. Tu so vodniki usmerjali pohodnike, po-

sebno tiste, ki so se pohoda udeležili prvič – teh je bilo kar okrog 120. Za preprečitev morebitnih nesreč je skrbelo prostovoljno zdravstveno osebje. Vodniki so pohodnike usmerjali po poti, ki se je nadaljevala do Konja, kjer lahko pohodniki od novega leta dalje dobijo žig in se vpišejo v vpisno knjigo. Od tu so šli do Strgarjeve domačije, kjer so se lahko pogreli s toplim čajem in doma pripravljenimi jedmi ter pot nadaljevali do lovske kočice, kjer so vzpon tudi potrdili. Kdor je bil dovolj hiter, se je lahko pogostil z izdelki vipavske mlekarne, medtem ko so se drugi predali lepemu vremenu. Tisti, ki so se pohoda udeležili dvanajstič, so prejeli posebno priznanje, za tretji, šesti in deveti pohod pa bronasto, srebrno in zlato značko.

Vsakoletni pohod je postal že tradicija, ki privablja vse več ljudi od vsepovsod. S tem se poklonijo spominu na domačega heroja **Janka Premrla Vojka**.

Maja Koritnik

## Tomaž Humar v dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini

Planinsko društvo Ajdovščina je letošnjo zimsko sezono popestrilo s tremi predavanji priznanih slovenskih alpinistov. Prvi se je poslušalcem predstavil **Peter Podgornik**, domačin. Aplavz je bil tudi zaradi tega močan in slovesen.

Potem je predstavil svoje čudovito potovanje – kot v pravljici – **Viki Grošelj**.

Vrhunec pa je bil v ponedeljek, 28. 2. 2000, kajti ajdovski ljubitelji planin so pozdravili vrhunskega slovenskega plezalca **Tomaža Humarja**.

Dvorana je bila nabito polna. Prisotni so bili poslušalci vseh starosti. Ker ajdovsko mladež v večini poznam, mislim, da je bilo veliko publike iz vseh primorskih vasi. Po kaseti smo spremljali Tomažev podvig v Himalaji in navdušeno ploskali – čeprav kaseti. Ponovno je marsikdo med poslušalci stiskal pete, kot bi šlo tudi tokrat zares.



Strgarjeva domačija na Nanosu, vmesna točka pohoda

Foto: Tomaž Fabčić

Sledila so vprašanja, na katera je naš gost sproščeno odgovarjal. Njegova pripoved je bila začinjena s humorjem, kar je pritegnilo poslušalce. Pripovedoval je o zelo resnih in pomembnih odločitvah in nas poskušal popeljati v preteklo jesen, ki mu bo ostala za vedno v spominu. Kje je meja, do katere človek zmore? Tomaž jo je zase izmeril z ogromnim naporom, vztrajnostjo in požrtvovalnostjo. Z odrekanjem in tveganjem.

Prisotni smo bili navdušeni nad njegovim lepim pripovedovanjem, jasnimi mislimi, življenjskimi sporočili in človečnostjo. Da, sočutje, prijaznost in smeh so Tomaževe odlike, zaradi katerih ga je v prepolini dvorani v Ajdovščini čakalo več kot 500 poslušalcev.

Organizacija in vodstvo predavanj slovenskih alpinistov je bilo v rokah **Sonje Lovrekovič**, članice UO Planinskega društva Ajdovščina in navdušene plezalka.

Irena Šinkovec,  
PD Ajdovščina

## Srečanje markacistov na Slemenu

V soboto, 18. marca, so se na 26. zboru zbrali markacisti Savinjskega meddržavnega odbora planinskih društev in v plodni, na trenutke celo ostri razpravi pregledali opravljeno delo v preteklem obdobju in sprejeli načrt za leto 2000.

Za markaciste velja ugotovitev, da opravljajo znotraj planinske organizacije sila pomembno in odgovorno poslanstvo, saj je od pravilno označenih in urejenih poti v mnogočem odvisno varno pohajanje po planinskih prostranstvih. Tega so se očitno zavedali že v prvih letih obstoja savinjske planinske organizacije, saj segajo prvi podatki v leto 1898. Prvi načelnik markacistov je bil **Jakob Božič** iz Gornjega Gradu, med člani pa je zaslediti tudi takratnega načelnika SPD in gornjegrajskega nadučitelja **Frana Kocbeka**.

Načelnik območne markacije skupine **Florijan Nunčič** je v svojem poročilu izpostavil dobro terensko delo markacistov, nekaj več nedorečenosti pa se pojavlja pri pisanju poročil.

**OLEME**  
1096 m

**26. SREČANJE**  
**MARKACISTOV**  
**SMDO**

18. marec 2000

V preteklem letu je bilo v sredogorju in visokogorju opravljenih 79 delovnih dni, čeprav se po Nunčičevem mnenju delo na terenu ne sklada popolnoma s podanimi poročili. Očitno je še naprej velika rakova rana ažuriranje pošte znotraj planinskih društev, saj se pogosto dogaja, da načelniki markacijskih odsekov niso pravočasno ali pa sploh niso obveščeni o zadevah, ki so v neposredni povezavi z njihovim delom. Zdi se, da pošta velikokrat obleži v predalu tajnika oziroma predsednika društva, kar po mnenju preko 70 prisotnih markacistov jasno kaže na pomanjkljivo odgovornost znotraj društev.

**Božo Jordan**, tajnik Savinjskega MDO, je bil povsem jasen. Z vstopom v planinsko organizacijo, ki seveda je in ostaja zveza prostovoljnih članov, se del individualnih pravic, ki so sicer neodtujljive, vendarle prenese na zvezo in društva. Torej je posameznik zavezan spoštovati pravila, ki veljajo za vse v zvezi. Jordan je izpostavil tudi problem vzdrževanja skrinjic in žigov ter predvsem kulturo uporabe le-teh. Prevečkrat se, predvsem na lažje dostopnih mestih, dogaja, da so žigi in vpisne knjige poškodovani, to pa po mnenju Jordana ne more biti v ponos ne planinski organizaciji in še manj tistim, ki te stvari skrunijo.

**Adi Vidmajer**, podpredsednik Planinske zveze Slovenije, je izpostavil pomembno poslanstvo markacistov v slovenskih gorah. Vedno več

ljudi se namreč podaja v gore, zato sta pomembna odnos in prijateljstvo, kar vseskozi drži planinstvo pokonci. Tudi na PZS se stvari spreminjajo v prid planinstva, zato se mora tradicija planinstva ohranjati in razvijati, predvsem pa bo nujno ohraniti vez z vrtci in šolami, je bil prepričljiv Vidmajer. Po njegovem bo morala tudi država v prihodnje posvečati več pozornosti volonterskemu delu, s prvim junijem pa bodo začeli izdajati licence, tako da bo tudi po tej plati vsako opravljeno izobraževanje primerno tretirano in cenjeno. Programi morajo biti izdelani za razvoj planinstva, bo pa potrebno še kaj storiti, da se del članarine vrne preko meddržavnega odbora nazaj v društvo, je tehtno zaključil podpredsednik zveze.

Delež markacistov s Savinjskega je nedvomno izjemen, kar je med drugim poudaril tudi **Jože Rovani**, načelnik komisije za pota pri PZS, in pozval k sodelovanju pri dopolnjevanju zemljevidov in katastrof. **Martin Aubrecht**, predsednik Savinjskega meddržavnega odbora, pa je prisotne seznanil s pobudo, ki je bila preko poslanca **Jakoba Presečnika** sprožena v državnem zboru. Dogaja se namreč, da se Knafelčeva markacija uporablja tudi za označevanje poti, ki niso planinske, zato želijo planinci, da bi rdeče-belo markacijo zakonsko zaščitili.

Edi Mavrič - Savinjan

## Po Dolu gor in dol

»Pot po Dolu gor in dol« je naslov publikacije, ki jo je izdalo društvo Gora, ki skrbi za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine. Pot so odprli 18. junija 1999, slovesnosti se je udeležil tudi predsednik Slovenije **Milan Kučan**. Toda žal se je prav ta dan razbena nevihta in s hojo ni bilo nič. Tako smo to mikavno pot prehodili ob drugih priložnostih.

Pot je dobro označena s posebnimi usmerjevalnimi kažipotmi, ki obiskovalce opozarjajo na znamenitosti in posebnosti kraja Predmeja severno od Ajdovščine, ki se je do konca 2. svetovne vojne imenoval Dol.



Kjer so točke posebno lepe, so tudi urejena razgledišča.

Pot se začne pri Koritu nad Lokavcem severno od Ajdovščine. Od tod krenemo navkreber proti Stogovcem. Strmo se vzpenjamo po gozdnatem pobočju, čez kamnite sklade, med mogočnimi skalnimi balvani. Ko pridemo do Orlovce, nas dobro označene markacije Slovenske planinske poti vodijo do vrha, ki se imenuje Dolški Maj. Z vrha je zelo lep razgled na Vipavsko dolino, na briške griče, na valoviti svet Krasa. Na vzhodu se vidi mogočni Nanos, na zahodu pa sončna pobočja Čavna. Nad nami se vije venec gora od Oblega vrha, Obrekovce, Medvedjega vrha, Srednjega in Velikega Golaka pa do najvišjega Malega Golaka. Od tod se po zavetni stezi spustimo do roba vasi. Ob poti naletimo na znamenje, ki so ga ljudje postavili v zahvalo in spomin na pomemben dogodek. To je Blažeški pil, ki ima obliko kamnitega svetilnika in so ga postavili sredi 19. stoletja.

Sledimo oznakam poti in pridemo do mogočnega, zapuščenega poslopja. To je bivši hotel Albergo, ki daje slutiti, da je bil nekoč imenitna stavba, od katere pa je, žal, ostalo samo še ime. Gozdna steza nas vodi do opuščene ledene jame, kjer so predvidoma hranili led iz doljskih brezen, jam in kalov. Po pripovedovanju domačinov naj bi led ostal v ledenici do poletja, nato pa so ga naložili na konjsko vprego, pokrili z listjem in vejevjem ter ga ponoči peljali proti Trstu. Tam so ga prodali.

Naslednji postanek na naši poti je v Tihi dolini. Tiha dolina... to čarobno in skrivnostno ime, ki buri domišljijo vsakogar, ko ga prvič sliši... Zakaj tiha? In zakaj na Gori dolina? Tu so se kalili smučarski skakalci s Primorske. Tukaj je ob vsakem prazniku središče kulturnega in športnega dogajanja,

Od tod se povzpemo na Korenino nad Predmejo, kjer so najvišje ležeče domačije na Gori. Deležne so prelepega razgleda na bujne smrekove gozdove, na pašnike, na redka strnjena naselja, na posamezne domačije po planoti. Obzorje nam zastirajo zabrisani vrhovi oddaljenih gora. Pod nami je razgr-

njeno širono Vipavsko polje. Za nekaj trenutkov obstanemo in si dovolimo, da se nas lepota dotakne naravnost v srce duše.

S Korenine je speljana čez sedlo med Malim in Srednjim Golakom markirana in lepo očiščena steza, naša pot pa se vije do Laskarjeve hiše, kjer je bil doma znani divji lovec **Laskar**. Zaradi domiselnosti svojih zvijač je postal pravi ljudski junak.

Krenemo do bivše gozdne uprave, kjer sta dva spomenika zgodovini Predmeje. Prvi je namenjen **Jožefu Resslu**, izumitelju in gozdarju, katerega delo in življenje sta zaznamovala tudi naše kraje. Dal je zgraditi mnoge ceste, ki so povezale dolino z notranjostjo gozdov. Zanj je bil Trnovski gozd biser državnih gozdov. Drugi spomenik so postavili v počastitev vodi, ko je pritekla na Goro in nosi verze »Teče mi, teče vodica«, saj na Gori sicer ni žive vode.

Našo pot po Dolu končamo s sestopom mimo kapelice Čavenski Materi božji. Proti Koritu se lahko spustimo po stari Resslerjevi cesti ali po asfaltirani cesti čez Platna.

Bolj radovedni obiskovalci porabijo za pot kar ves dan, pot pa je mogoče končati tudi v nekaj urah. Na omenjeni poti ni planinskih postojank, lahko pa združimo del poti z obiskom Planinske kočice na Čavnu, Iztokove kočice pod Golaki ali turistične kmetije na Sinjem vrhu.

Vida Durn

## Tudi pozimi z otroki v hribe

V nedeljo, 13. februarja, smo se namenili na *Izlet v neznanu*. S PD Podnanos smo se letos že drugič podali »ne vedoč kam«. Zaupanje kar 61 izletnikov sta upravičila vodja izleta **Nataša Torkar** in njen pomočnik **Ljubo Meden**.

Izkoristili smo lepo sončno vreme in se podali na slovensko obalo, v meko primorskega plezalstva – Osp. Od tod je mlajša skupina planincev (približno 25) odšla proti tričetrt ure oddaljenemu Tinjanu, starejša skupina pa se je prepeljala nad Škofije in z druge strani zavzela Tinjan. Kakorkoli že, na Tinjanu je kraji malici iz nahrbtnikov sledila zares prijazna pogostitev gospoda, h kateremu smo prišli požigosat knjižice akcije *Mladi planinec*. Da bi bili še kje v planinskih kočah tako sprejeti! Po slovesu smo se spustili proti Škofijam, kjer nas je čakal avtobus in z njim smo se odpeljali na črnokalski rob, od koder smo šli proti Socerbu. V ravno prav toplem opoldnevu smo z otroki do četrtega razreda osnovne šole dosegli to razgledno točko. Nedaleč od gradu je manj znana Sveta jama. Kot zanimivost naj povem, da je to edina slovenska podzemna cerkev. Po prejšnjem dogovoru nas je jamar popeljal v notranjost te manjše, a vseeno zanimive kraške stvaritve. Čakajoč večjo skupino, ki se je takoj za nami spustila v jamo, smo



Pred gradom Socerbu nad Tržaškimi zalivom

se nekoliko posončili in razgledali po Tržaškem zalivu. Prijetno utrujeni, a polni doživetij smo se zgodaj popoldne srečno vrnili domov.

Z izletom smo bili vsi, tako udeleženci kot vodstvo, zadovoljni. Presenetila nas je raznolikost in zanimivost našega primorja. Precej ljudi smo izpred televizorja pripeljali na dva vrhova in v jamo, jih spodbudili k nekajurnemu razvedrilu na svežem zraku... Skratka, dobro smo začeli novo leto. Polni avtobusi to dokazujejo.

Tomaž Fabčić

## Zlati sonček zaživel na OŠ Vransko

V šolskem letu 1999/2000 so se razredni učiteljci prvega razreda **Mira Les** in **Polona Pečnik** ter učiteljica športne vzgoje **Zlatka Bukovec** na pobudo ravnateljice **Valerije Puki** odločile, da začno izvajati naloge iz programa Zlati sonček.

Pred osnovno šolo Vransko se je v soboto, 19. februarja, zbralo kar lepo število učencev 1. a in 1. b razreda, njihovih staršev, članov planinskega krožka osnovne šole, vodnik PD Vransko **Andrej Semprimožnik** in učiteljica športne vzgoje **Zlatka Bukovec**. Z avtobusom so se odpeljali do kmetije **Potočnik** v Matkah. Dogovorili so se o načinu hoje, počitkih in drugih morebitnih nujnih postankih. Pot so nadaljevali po pobočju do asfaltne ceste, kjer so imeli krajši postanek. Ob cesti je namreč visoka lovska opazovalnica. Le kdo se ji lahko upre, ko pa kar vabi v višine! Učenci so si jo natančno ogledali in jo tudi preizkusili. Nekaj časa so svoje potepanje nadaljevali po cesti in se prijetno zabavali s kepanjem, saj so bele zaplate snega še krasile gozdne jase. V gozdu pa so mali planinci morali stopati bolj previdno, kajti steza je bila zasnežena in ponekod tudi ledena. Malo pod vrhom so se ustavili in si ogledali del Spodnje Savinjske doline, Goro Oljko, Uršljo goro, zasneženo Raduho in Kamniško-Savinjske Alpe. Prevzeti nad lepotami so prisopihali do Doma na Homu, ki je bil cilj njihovega pohoda. V prijetno topli sobi doma so si

pohodniki čestitali in zaploskali, ker so dosegli svoj cilj. Pritisnili so žig v knjžico Zlatega sončka in se vpisali v vpisno knjigo. **Zlatka Bukovec** je udeležencem na kratko predstavila program dejavnosti Zlati sonček in jih povabila, da se članom planinskega krožka pridružijo tudi na na-



Zlati sonček je šel do Doma na Homu.

slednjem pohodu. Po kratkem počitku, malici in uživanju na gugalnicah so se odpravili v dolino. Vračali so se po isti poti, da pa jim ni bilo dolgčas, so si zapeli nekaj pesmi, se igrali besedne igre in opazovali nenavadne oblike dreves. Kar prehitro so bili v dolini, kjer jih je čakal avtobus. Udeleženci pohoda so uživali v hoji in prelepi zimski naravi. Med vožnjo

proti domu so že kovali načrte, kam bi želeli na naslednjem pohodu.

**Zlatka Bukovec**

## Zbiramo slike

Stare razglednice ali slike dose-danjih koč na Lubniku in Blegošu zbiramo.

Če z njimi razpolagate oz. ste jih pripravljene odstopiti, se vam zanje priporoča PD Škofja Loka.

Morda se spomnite, kdaj je bila razglednica napisana ali narejen posnetek? Napišite nanjo datum!

Za prijaznost se vam zahvaljujemo!

Predsednik PD Škofja Loka  
**Jože Stanonik**

## Povabilo

Gospod dipl. ing. **Marjan Pergar** pripravlja drugo izdajo Vodnika po Posavskem hribovju in prosi vse poznavalce, da sporočijo dopolnila in popravke k sedanji prvi izdaji navedenega vodnika na naslov:

**Marjan Pergar**  
**Cesta padlih borcev 16a**  
**1430 HRASTNIK**

in se vsem, ki bodo prispevali svoj delež k večji zanesljivosti vodnika, že vnaprej tovariško zahvaljuje. Planinska založba nadalje sporoča, da še vedno išče pisca planinskega vodnika po Dolenjski (in Notranjski). Prostovoljci, na plan!

Planinska založba

## Dobro opremljeni v gore

Še vedno izdelujemo  
stare, dobre in priljubljene  
**planinske pumparice.**

Pri nas lahko dobite tudi puloverje, jopice, brezrokavnike  
iz termo velurja in polo majice.

Vprašajte pri

**Motex, I.O.C. Trzin,**  
Dobrave 1, 1236 Trzin,

ali po telefonu **061/162 13 10.**

**Odprto imamo vsak dan od 8. do 16. ure, v soboto  
je zaprto.**

**MAMMUT** - EDEN VODILNIH SVETOVNIH PROIZVAJALCEV GORNIŠKE, OUTDOOR IN  
TREKING OPREME; 130 LET INOVACIJ, KVALITETE, IZKUŠENJ, TRADICIJE IN ZAUPANJA KUPCEV

**MAMMUT** OPREMA USTREZA EN, CE, UIAA, ISO 9001 NORMAM



**MAMMUT**

Foto: Esben Hardt - North of Tinitigelag, Greenland

UVOZNIK IN DISTRIBUTER



**TERRA.**

GORNIŠKA OPREMA  
MOUNTAINEERING EQUIPMENT

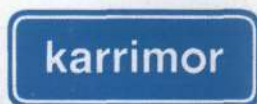
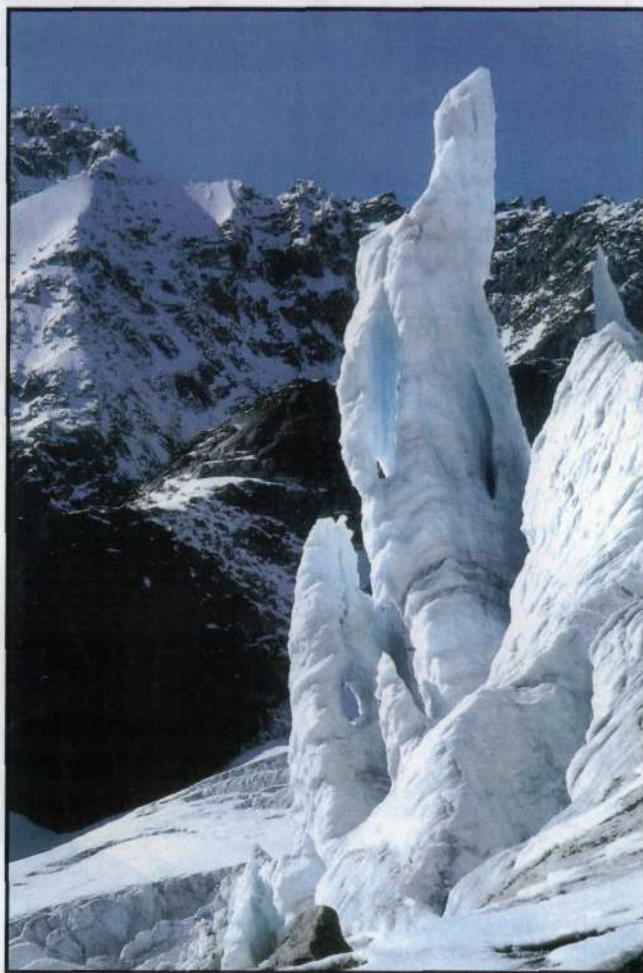
SI 2000 Maribor, I. Internationale 22, Slovenija

Tel.: +386 62 227 613, 109 53 20

Fax: +386 62 109 53 21

NA VAŠO ŽELJO VAM POŠLJEMO BREZPLAČEN KATALOG; ZA DRUŠTVA, ORGANIZACIJE IN USTANOVE POSEBNE UGODNOSTI.

# VSE ZA POHODNIŠTVO PROSTO PLEZANJE ALPINIZEM



GOSPOSVETSKA 3, 1000 LJUBLJANA, TELEFON: 061 1257 126